

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOVENSTVO,

KTERÝŽ

VYDÁVÁ

PŘÍSPĚNÍM

MNOHA DUCHOVNÍCH A UČENÝCH MUŽŮ

JAN VALERIAN JIRSÍK;

DOKTOR V BOHOSLOVÍ, KANOVNÍK VŽDY VĚRNÉ KAPITOLY A
METROPOLITNÍHO CHRÁMU U SV. VÍTA NA HRADĚ PRAZSKÉM,
KNÍŽECÍ ARCIBISKUPSKÝ KONSISTORNÍ RADA A VEŘEJNÝ PŘÍ-
SEŽNÝ NOTÁR, SPOLUZAKLADATEL DĚDICTVÍ SVATÉHO JANA
NEP., OUČINKUJÍCÍ SPOLUOD NÁRODNÍHO MUSEUM
atd.

DRUHÝ ROČNÍ BĚH DRUHÉHO DVACÍTILETÍ.

Svazek druhý.

V Praze.

Tiskem knížecí arcibiskupské knihtiskárny, řízením synů Bohumila Haase,
za faktora J. V. Žáka.

1 8 4 9.

In omnibus charitas.

S. Augustinus.

Pojednání.

Posloupnost svatých Otců, nejvyšších ředitelů
a hlav svaté církve katolické. *)

**Si vis pontifices Romanae noscere sedis,
Quisque, quotus fuerit, metris his scire valebis.
Primo Papatus *Petrus* (1) est in sede locatus:
Qui considerunt *Linus* (2) *Cletus* (3) que fuerunt.
His *Elemens* (4) junctus papali est munere functus.
Post illum apparet generosus mox *Evaristus* (5).
Prodit *Alexander* (6) succedit in ordine *Xistus* (7).
Non residetque minus *Telesphorus* (8); hinc stat *Hy-*
ginus (9),
Inde sacri coetus *Pius* (10) est dux: tunc *Anicetus* (11);
Soter (12), *Eleutherus* (13), quibus est *Victor* (14)
quoque mixtus.
Tum *Zephirinus* (15) adest; comitatur papa *Calixtus*
(16);**

*) Věrnému katolíku vše vzácné a drahé jest, což se týká stolice papežské, a což jen poněkud zří a směřuje k těm předástojným osobám, kteréž Pán Ježíš učinil zde na zemi náměstky svými a středem jednoty. A protož jakkoli tato práce v některých verších se proti pravidlům prosodie prohřešuje, pro nás věrné ctitele svaté apoštolské stolice jest přece znamenitá, a doufáme, že mnohým bude vítána. Jestliž pak skladatel její Vilém z Bury, kterýž okolo léta Páně 1575 ji vydal, a vše zůstalo nezměněné, až na to, což se příčinou novějších časů přidalo.

En Volaterranum, aut Bleranum *Sabinianum* (66).

Tertie (67) cum quarto *Bonifaci* (68) deinde notaris.
Atque Deus dedit (69) et *Bonifaci* (70) quinte vocaris.
Prodit *Honorius*, (71) hinc *Severinus* (72) et inde
Joannes (73)

Quartus. Tum *Theodorus* (74) re et nomine graecus.
Ecce tudertinus *Martinus* (75) in ordine primus.

Eugenium (76) ex plano cum praesule *Vitaliano* (77),
Te que *Adeodate* (78); cum *Dono* (79) atque *Agathone* (80) patrono.

Musicus hinc facundus adest *Leo* (81) papa secundus.
Quem *Benedicte* (82) secunde subis et quinte *Joannes*
(83)

Tu que *Conon* (84); *Sergi* (85) que venis, et sexte
Joannes (86);

Septime (87) tuque etiam; *Sisinius* (88) inde videtur.
Post *Constantinum* (89) *Gregorius* (90) alter habetur.
Tertius huic etiam *Gregorius* (91) associatur.
Zacharias (92); alter *Stephanus* (93); *Stephanus*
(94) que notatur

Tertius. En *Paulus* (95) *Stephanus* (96) tum quartus
ametur.

Hinc *Adrianus* (97) adest. *Leo* (98) tertius inde feretur.
Post *Stephanum* (99) quintum *Paschalis* (100) papa
tenetur.

Alter et *Eugenius* (101) papae subscribitur isti.

Cui tu successor vix *Valentine* (102) fuisti.

Gregori (103) tum quarte sedes. *Sergi* (104) que
secunde.

Quarte *Leo* (105); *Benedicte* (106) locum quoque ter-
tie sponde.

Mox *Nicolae* (107) tuo tua gaudet Roma decore.

Junior emicuit te post, *Adrianus* (108) honore.

Joannem (109) octavum affecit mala turba pudore,

Marine (110); hunc sequeris (potius *Martine* secunde)

Tertius huic *Adrianus* (111) adest, sextusque deinde
Stat *Stephanus* (112): tunc *Formosus* (113); *Boni-*
facius (114) inde
Sextus, *Septimus et Stephanus* (115) Romane (116)
sub inde

Unice stas. *Theodore* (117) secunde et nonne *Joannes*
(118).

Quarte subi *Benedicte* (119), *Leo* (120) post quinte
vocaris.

Unice *Christophore* (121) et mox *Sergi* (122) tertie
faris.

Tertie *Anastasi* (123); *Lando* (124), bis quinte *Joan-*
nes (125);

Sexte *Leo* (126) propera. *Stephanus* (127) bis quar-
tus adhaeret,

Joanni (128) undecimo. Propius *Leo* (129) septimus
haeret.

Hinc *Stephanus* (130) nonus, *Martinus* (131) ter-
tius illinc.

Alter *Agapetus* (132) duodecimus inde *Joannes* (133).

Sufficitur quintus nimis huic juveni *Benedictus* (134);

Vix annum numerat. Decimus tunc tertius exit

Joannes (135): sextus quem junior et *Benedictus* (136)

Subsequitur *Donus* (137) novus: est dein *Benedictus*
(138)

Septimus. Hinc multi cernuntur adesse *Joannes*,

Nam decimus quartus (139) quintus (140) sextus (141)
que sequuntur.

Tum post *Gregorium* (142) quintum nova lumina fulgent,
Sylvester (143) que secundus adest; iterumque *Joan-*
nes (144);

Huic etiam decimum nonum subscribe *Joannem* (145).

Sergius (146) huic quartus connectitur; et *Benedic-*
tus (147)

Octavus. Prodit vigesimus inde *Joannes* (148).

Huic *Benedictus* (149) adest nonus. Tu sexte retunde *Gregori* (150); *Clemens* (151) ubi praestolare secunde? Alter adest *Damasus* (152), nonus *Leo* (153) *Victor* (154) et alter.

Stat *Stephanus* (155) decimus, nec non decimus *Benedictus* (156).

Post *Nicolae* (157) secunde venis, post te que secundus Surgit *Alexander* (158), tum septimus est repetendus *Gregorius* (159). *Victor* (160) dein tertius; inde secundus

Praesidet *Urbanus* (161); *Paschalis* (162) et ipse secundus.

Gelasius (163) *Calixtus* (164) *Honorius* (165) ecce secundi.

In que *nocenti* (166) adstas et *Coelestine* (167) secundi. Atque secunde venis *Luci* (168): sunt que octo secundi.

Tertius *Eugenius* (169) post hos in honore dentur.

Quartus *Anastasius* (170), quartus que *Adrianus* (171) habetur.

Praesul *Alexander* (172) tunc tertius esse videtur.

Lucius (173), *Urbanus* (174) quoque tertii adde se leguntur.

Octavus post hos *Gregorius* (175), atque sequuntur Pontifices quatuor, qui terni rursus aguntur.

Clemens (176) *Coelestine* (177) venis, et terne *Nocenti* (178);

Ternius *Honorius* (179). Huic *Gregorius* (180) ordine nonus.

Pontifices quini succedunt nomine quarti.

Sic *Coelestinus* (181) sic In que *nocentius* (182) audit; Quartus *Alexander* (183) quartus que *Urbanus* (184) obaudit,

Et *Clemens* (185) quartus, decimus *Gregorius* (186) intus.

In que nocentius (187) est quintus, quintus que *Adrianus* (188)

Joannes (189) primus vigesimus et *Nicolaus* (190) Tertius. Hinc *Martius* (191), *Honorius* (192) et *Nicolaus* (193)

Tres quarti. Quintus dein *Coelestinus* (194) habetur. Post *Bonifacius* (195) octavus: nonus *Benedictus* (196), Qui tamen undecimus dici ratione meretur.

Septem Pontifices stant Avenione sequentes.

Quintus ibi *Clemens* (197) vigesimus atque secundus *Joannes* (198), post quem duodecimus est *Benedictus* (199),

Cui *Clemens* (200) sextus, sextus que *Nocentius* (201) adstant.

Urbanus (202) quintus, *Gregorius* (203) undecimus que Qui Romam rediit, Tu sexte *Urbane* (204) maneto; None *Bonifaci* (205) tu septime ibique *Nocenti* (206); *Gregori* (207) bis sexte sede. Sedem ecceprehendit Quintus *Alexander* (208): vigesimus inde *Joannes* (209) Tertius; ex multis Joannibus ultimus hic est; Nonnullis quartus vigesimus ille vocatur.

Martinum (210) papam quintum, quartus comitatur *Eugenius* (211), quintus post hunc *Nicolaus* (212) amatur.

Tertius hinc *Callistus* (213) adest; *Pius* (214) inde secundus.

Atque secundus ovat *Paulus* (215), *Xistus* (216) quoque quartus.

In que nocentius (217) octavus; dominatur in urbe Sextus *Alexander* (218), *Pius* (219) hinc se tertius offert.

Julius (220) inde secundus adest; decimusque *Leonum* (221)

Sexte subis *Adriane* (222), venis dein septime *Clemens* (223)

Tertius huic *Paulus* (224) quoque tertius adstas *Julus* (225)

Tum *Marcelle* (226) secunde sedes, breve tempus adhaeres.

Paule (227) veni quarte, et *Pie* (228) quarte adsis, *Pie* (229) quinte,

Gregorius (230) decimus stat tertius, hunc prope *Xistus* (231)

Quintus: et *Urbanus* (232) spatio vix septimus ullo.

Gregorio (233) decimo quarto instas none *Nocenti* (234); *Clemens* (235) octavus subit, undecimusque *Leonum* (236)

Post *Paulum* (237) quintum, et quintum decimumque patronum

Gregorium (238), longo *Urbanus* (239) nos tempore rexit

Octavus. Decimus post *In* que *nocentius* (240) exit.

Prodit *Alexander* (241) tunc septimus, inde notati

Sunt duo *Clementes*, nonus (242) decimus (243) que vocati.

Clavibus assumptis regnat venerabilis *Innocentius* (244) undecimus, post hunc octavus ovile

Pascit *Alexander* (245). Regnare *Nocentius* (246) inde

Duodecimus coepit; claves que assumere *Clemens* (247)

Cogitur undecimus. Surgit dein *Inno-*

centius (248) a decimo. Post hunc *Benedictus* (249) habenas

Tertius a decimo, sacro moderatur in orbe.

Duodecimus *Clemens* (250) tum summa in sede locatur.

Hinc decimus quartus tenuit *Benedictus* (251) honores.

Tertius et decimus *Clemens* (252) in sede moratur.

Quem sequitur *Clemens* (253) decimus in ordine quartus,

Tunc *Pius* (254) est sextus, praesul venerabilis ipse,

Practeritos superans regno, super aethera scandit.

Septimus inde *Pius* (255) romana in sede locatus,

Regnavit sapiens, aquilam superavit acerbam,
 Captivus que diu, rara virtute refulsit.
 Duodecimus triplicem *Leo* (256) fert inde coronam.
 Octavusque *Pius* (257) tam forti pectore notus;
 Mox decimus sextus tenet altae moenia Romae
Gregorius (258) mitis, rerum fandique peritus.
 Spes, charitas, invicta fides, vestigia firmant.
 Nonus deinde *Pius* (259), candente in veste refulgens
 Pastor amans inopum, clemens, affabilis, almam
 Accipit a Petro Romam, quae praesidet Orbi.

Předobrazení Messiašská v starém zákoně.

Obřadové, obyčejové, oběti a tak mnohá ustanovení starozákonní nejsou než stín nového Zákona, Kristem Pánem nám daného; mají se totiž ke Kristu a k náboženství od Něho založenému, jako stín k věci skutečné. Jako stín sám v sobě nic není, nébrž toliko něčím jest vzhledem na věc nějakou: tak obřadové židovství a přemnohá ustanovení starozákonní něčím jsou jen potahmo na Krista, na nový Zákon a na náboženství křesťanské; neboť jenom Kristus, jsa právě světlo, objasňuje všechny ony obřady a ustanovení, dává jim pravý význam. Jako stín obrazem toliko jest nějaké věci: tak náboženskými řády židovskými ukazuje se křesťanství a sice v podobenstvích, v předobrazeních. Tak též celý zákon Mojžíšův s obřady, oběťmi předpisy a ustanoveními svými toliko jest obal, v němž pravdy křesťanské jsou zavínuty a pod ním ukryty; jest toliko skořepka, v nížto jest zdravé jádro křesťanství. Tuto příkryvku lze jest bylo jenom Kristu a víře v Krista sníti, jenž jsa věčná pravda, náboženství ducha i pravdy

světu dáti ráčil. Objevením se Ježíše Krista na okrsku země musela odpadnouti skořepka, a netřeba bylo obalu více. Celý starý zákon ukazuje na Krista, na věci vyšší, vznešenější a slavnější, jichž se člověčenstvu Kristem, Synem Božím, bylo dostalo, a protož náboženstvím Kristovým pozbylo jest židovstvo síly, moci vážnosti i významu svého. Oběti, oltářové zápalní, dnové smíření, nejvyšší kněžstvo, vše to muselo přestati, jak mile to všecko u vyšším způsobu nám křesťanstvím dáno jest bylo. Nedomnívej se nikdo, že duševní potah starozákonních předmětů těch libovolný jest a nějaké toliko vtípkování, neboť předměty státního i církevního života Israelitů v nížádném pouze případném, alebrž v nutném stojí spojení s Kristem. Jak vysoko a vznešeně vyniká Kristus, Bůh-člověk nad Mojžíše, služebníka: tak vysoko, vznešeně a slavně předčí zákon Kristův, svaté Evangelium nad zákon Mojžíšův, nad židovstvo. Jakož řeka všechny vody s ní se spojující konečně moři dodává: tak zákon Mojžíšův s Evangelium měl se spojití a smísiti. Ježíš Kristus jest účel, cíl a konec všeho! O Něm na každé stránce starého zákona se dočteš, vše Naň a na království Jeho potahuje se, bez něho nelze porozuměti starému zákonu. Krista nalezneš vsady v životě i jednání lidu Božího. Nejvíce obrazů ale Krista Pána předoznamujících najíti lze v knihách Mojžíšových. Nevěřící židé mohli jsou a mohli by až podnes v obrazech těch zaslíbeného a očekávaného Messiaše, a sice v osobě Ježíše Krista naleznouti, kdyby okem víry na ně pohleděli, a přesudků se sprostili. Jsou pak obrazové ti A. předpotopní, B. popotopní.

A.

Adam jest první předobrazení Ježíše Krista. Zde nejprvé jest třeba vyšetřiti, kterak onen při vši vnitřní

úplné rozdílnosti podoben jest Kristu zevnitř. Adam byl pánem všehomíra učiněn totiž v tom smyslu, že pro něho Bůh všecky stvořil tvory: Kristus jest králem všehomíra, neboť skrz Něho a za příčinou Jeho veškerá stvoření jsou stvořena, a bez Něho není učiněno, což učiněno jest. (Jan 1.) Jako Adam nejvyšším byl knězem všehomíra, v oběť přinášeje Bohu vzývání a velebení tvorů všechněch: tak i J. Kristus jest všeobecným nejvyšším knězem všehomíra i všeobecným knězem Otce věčného, přinášeje v oběť Bohu Otci co spása a smírce náš klanění se naše i všech tvorů. Adam i Kristus na všecko pokolení lidské působili. Adam, první to člověk od Boha stvořený, první jest hříšný člověk. Není však pouze jednotlivou pro sebe osobou, an obnovuje se ve všech hříšných lidech, potomcích svých, kteříž v něm a skrze něho všickni byli hřešili. (k Řím. 5, 12. I. Kor. 15, 22.) Kristus jest prvním novým člověkem, v Něm a skrze Něho se veškero člověčenstvo obnovilo a přetvořilo. A jako skrz Adamův hřích smrt přišla na svět, smrt těla i duše: tak zase Kristus Pán vykopením svým celé pokolení lidské od hříchu, smrti a věčného zahynutí vysvobodil.

2) *Abel*. Nabyv Abel poučení od rodičů svých o povinnostech k Tvůrci, obětoval. Maje pravou víru v Boha, že dle příslibení svého mu požehná, a důvěruje se, že požehnání to se vyplní, a upřímnou proniknut jsa v srdci láskou k Bohu, zalíbil se tak velice Bohu, že oheň s nebe strávil oběť jeho, což znamením jest bylo, že laskavě byl dary jeho Bůh přijal. I Kain, bratr jeho, obětoval Bohu. Než Bůh, srdce všelikého člověka prohlédající, zlá spatřil smýšlení v srdci jeho, a proto zavržení jsou darové jeho. Závistí černou i nenávistí ponoukán Kain, umínil si v krvi brodití ruku svou, v krvi nábožného bratra svého. Nevinný a spravedlivý Abel krví svou, vyveden jsa ven na pole od

bratra, pod širým nebem smáčí zemi, kterážto jícen svůj otvírajíc, pije krev jeho. Krev ta však volá o spravedlivé potrestání vinného Kaina. Kletbu uvrhl jest Kain zločincem tím na hlavu svou, i prchnul, stana se potulačem. (I. Mojž. 4.) Kristus nejnevinější a nejspravedlivější obětován jsa na kříži, krví Svou horu Kalvarii napájí, kamž z města Jerusaléma byl vyveden. Spravedlivá kletba zastihla i bohovražedné Židy, při odsuzování Messiašovu k smrti křičící: Krev jeho na nás a na naše syny. Ale krev Spasitele světa na kříži vylitá, nevolá o pomstu, alebrž prosí za odpuštění hříchů ukřižovatelů. Následkem té kletby rozutíkali se Židé z Jerusaléma, rozptýlivše se po veškeré tváři země.

B.

3) *Noe*, první předobrazení po potopě světa. Za jeho věku dovršila se míra zlosti a všelikeré nespravedlnosti lidské, tak že litoval Pán, že učinil člověka. I ozbrojiv se mečem všemocnosti a spravedlivosti, odsoudil dílo rukou svých, by potopou zahynulo. Toliko Noe i rod jeho nalezá milost před očima Páně. Ikáže mu Bůh, by vystavěl koráb, v němž on i rodina jeho zachována. (I. Mojž. 6. 7.) Patřme již na Krista Pána. Aby spása věčná pokolení lidského ubezpečena byla, vzdělal církev, tuto druhou lodi Noemovou, v kteréž; co se koli nachází, bývá zachováno a spaseno, co ale kromě této lodi jest, bývá zahubeno. Lodi tu chránil a opatroval Pán Ježíš skrze osmnáct set let a chrániti jí nepřestane až do skonání světa dle příslibení Svého. (Mat. 28, 20.)

4) *Abraham*. Potomci Semovi modloslužbě oddali se. Jediný Abraham v zemi Chananejské zůstal věren pravému Bohu. Proto učinil jej Bůh náčelníkem a rodným otcem nového věřícího lidu, kterýžto lid měl zjevení boží zachovati neporušené, čisté a úplné. I slíbil

Hospodin Abrahamovi požehnání, símě jeho hojně že se rozmnoží, a že Messiaš z pokolení jeho vyjde. (I. Mojž. 22.) Byl-li však Abraham, jenž pro pevnou víru svou v boží příslibení, Otcem věřících jest nazván, náčelníkem a otcem věřících židů: jestiž Ježíš Kristus kmenným otcem křesťanů, původcem jsa a zakladatelem zákona nového, náboženství nového. Věk-li časový Israelitů počal s Abrahamem, věk křesťanů počíná s Kristem. Židé, slouli-li synové Abrahamovi, slovou křesťané synové Boží. Vzhledem na Abrahama budíž ještě připomenuto, že velikým podrobiv se těžkostem a velice byv zkoušín od Boha, a mnoho utrpěv, a zůstav přece Boha poslušen, i za těmito příčinami předobrazil Pána našeho Ježíše Krista.

5) *Melchisedech*. Uslyšav Abraham, že Lot od nepřátel jat a ze všech statků svých zloupen jest, udeřil na nepřátely ty, zbil je a osvobodiv Lota, zmocnil se jejich kořisti. Přijda Melchisedech, jenž od Boha ustanoven byl nejvyšším knězem a sloul i král Salemský, to jest král pokoje, po řečeném vítězství k Abrahamovi, obětoval Bohu chléb a víno. I požehnal Abrahamovi. Za toto požehnání dány mu byly od Abrahama desátky ze všeho, ač Abrahama nebylo tajno, že Melchisedech, cizinec jsa, k pokolení Abrahamovu nenáleží. Žehnajícího a obětujícího Melchisedecha uznává Abraham, tento veleomilostněný miláček Boží, za svého pána, dává mu desátky.

Dle proroctví Davidova jest Messiaš Ježíš Kristus knězem na věky dle řádu Melchisedechova. (Žalm 109.) Bůh Otec oslavil Krista, že od věčnosti Synem svým Jej učinil a králem nebeským, jakož i nejvyšším knězem Jej ustanovil. Svatá Evangelia vypravují nám, kterak Kristus se na světě tomto objevil co žehnající, lidi oblažující, kněz nejvyšší, co král říše cnosti, pravdy a spravedlnosti, co dárce pokoje a míru. Co nejvyšší kněz

obětuje se Otci svému nebeskému každý den pod způsobama chleba a vína. Obětování to děje se na oltářích našich při mši svaté, a proto oběť Melchisedechova jest i předobrazením naší mešní oběti.

6) *Isak*. Víru Abrahamovu zkoušel Bůh nejvíce tím, když žádal, by jediného milovaného syna svého, pět a dvacítiletého Isaka na zápalnou vydal oběť. Ač hlas přirozenosti proti tomu ozýval se, nicméně arciotec uposlechnul hlasu Božího, a hotov byl rozkaz ten nebeský vykonati. Vzav dříví k zápalu, položil je na Isaka. Přijda na místo, o němž mu byl řekl Pán, vystavěl tam oltář a svázav syna svého, položil ho na oltář na vrch dříví. Ale právě, když vztahuje Abraham ruku svou a nůž bere, by bolestnou oběť tu vykonal, uchopuje anjel ramena jeho, zvolaje: Nevztahuj ruky své na pachole, a něčiň mu ničehož, neb nyní poznal jsem, že se Boha bojíš, a nešetřils ani syna svého jediného pro mne. (I. Mojž. 22). Jako Isak syn milý byl Abrahamův, tak jest Ježíš Kristus Syn milý Otce nebeského. Neboť prohlásil jest byl Jej veřejně při křtu v řece Jordanu a na hoře Tábor za Syna svého. Obětování poslušného Isaka ukazuje na oběť krvavou Kristovu. Tak zajisté miloval Bůh svět, že Syna svého vlastního jednorozeného vydal na smrt, aby, kdožbykoli uvěřil v Něho, nezahynul, ale měl život věčný. (Jan 3, 16. Řím. 8, 32). Kristus poslušen jsa Otce Svého až k smrti, nesl dřevo kříže na horu Kalvarii, a položen naň a přibit, umřel pro spásu člověčenstva.

7) *Jakob*. Mezi 12. syny miloval jest Jakob nejvíce nejmladší dva, Josefa a Benjamina. Dovědév se, přelstěn jsa lží, že litá zvěř sežrala Josefa, trhal roucha svá a oplakával ztrátu jeho. (I. Mojž. 37.). Blíže se k smrti, dal v Egyptě synům, lože jeho obklopivším, poslední požehnání. I zjevil Bůh umirajícímu Jakobovi, že dvanáctero synů jeho, co rodinní

otcové dvanáctera pokolení, panovati bude v zaslíbené zemi. Duchem Božím nadšený Jakob nejvíce se u vznešené důstojnosti své ukazuje nám proslavením Jůdy. Přirovnává ho k mladému lvu, vece k němu: „Tebe chváliti budou bratři tvoji, přemůžeš všecky nepřátely své, klaněti se budou tobě co vrchnímu pánu synové otce tvého. Nebude již odjata berla královská od Jůdy, ani vůdcovství od potomků jeho, dokudž by nepřišel Siloe.“ (I. Mojž. 39.) Josef pak otce svého zemřelého pomazati kázal vonnými mastmi, i pochován jest byl v jeskyni údolí Mambre v zemi Chananejské. Podobnost Ježíše Krista s Jakobem, z jehož pokoleni Messiáš dle Božího přislíbení vyjítí měl, leží v tomto: Mezi 12. apoštoly miloval Kristus Pán nejvíce nejmladšího z nich Jana, Simonu Petrovi ale dal přednost, učiniv ho prvním knížetem všech svých apoštolů. Svědčí dále písmo svaté, že Josef z Arimathie tělo mrtvé Kristovo vložil do nového hrobu, kterýž byl vytesán ve skále, a že nábožné ženy, nakoupivše vonných mastí, přišly jsou k hrobu, aby pomazaly Ježíše. Když pak z mrtvých vstalý Vykupitel náš do nebe, odkud jest přišel, vstoupiti chtěl, shromáždil kolkol sebe učenníky Svě, a pozdvíženýma rukama požehnav jim na hoře Olivetské, vzat jest byl do nebe.

8) *Josef*. Nejen zvláštní láska, kterouž Jakob choval k synu svému Josefovi, ale že i tento bratry své z velikého vinnil přečinění, způsobilo mu závist i nenávisť jeho bratří. Přijdoucího k nim do Dothain, svlékli z sukně barevné, i uvrhli jsou jej do jámy. Uzřevše pak několik kupců Ismaelských příchozích, vytáhli jej z jámy a prodali těmto za dvacet stříbrných. Tito však prodali v Egyptě Josefa Putifarovi, což stalo se za panování tamního krále Uchorea. Odsouzený nevinně Josef od Putifara, u nikoho útrpností nenachází. Dán do žaláře ještě s dvěma zločinci, jednomu z nich

z nich opětné povýšení, druhému však brzkou předpovídá smrt. Dlouho teskni Josef v žaláři. A však pokorou i utrpeními svými, jakož i šťastným snů vykládáním vznešené poctivosti a důstojnosti dochází, stana se mistokrálem egyptským a nazván jsa vysvoboditelem světa. — Ježíš Kristus, Syn milý Otce nebeského, v nenávisť jest vzat od židů, že jejich nepravosti jim připomínal, vytýkal a z nich je káral, ano že za Syna Božího veřejně jest se prohlásil. Za tři a třicet stříbrných prodán, od židovského lidu k smrti odsouzen, a Římanům vydán jest byl. Tíse a trpělivě snáší všeliké hany a trápení a posléz krvavou smrt. Naplněna o něm jsou slova prorocká umírajícího Jakoba, řečená k Júdovi, že v krvi hroznů obmyje oděv svůj. Mezi dvěma lotry, roucha svého zproštěn, a ke dřevu kříže přibit, blaženost slibuje i uděluje jednomu z nich, druhého však v nekajicnosti nechává umirati. Sám pak třetího dne po své smrti vítězí nad smrtí, hrobem, světem i ďáblem, slavně vstává z mrtvých a vítězoslavně vstupuje na nebesa, nebo Jemu dána jest všecka moc na nebi i na zemi. On pravá jestiž spása a Vykupitel veškera člověčenstva od hříchů, věčné smrti i pekla, věčný to oblažitel světa.

9) *Velikonoční beránek.* Dříve než Mojžíš králi Menofšovi desátou a poslední ránu ohlásil, že totiž po veškeré říši egyptské prvorození všickni v noci zemrou, mluvil k Hebreům takto: „Abyste se před anjelem zhoubcem uchránili, nařizuje vám Hospodin následující: Desátého dne měsíce tohoto vezme jedenkaždý sobě beránka pro dům otcovský, beránka však bezvadného, dokonalého, samečka ročního, a zabijí jej všecken zastup synů Israelských mezi večerem. A jísti budete jej stoječky co počestní s chvátáním, neb jest veliká noc, t. j. projítí Páně. Krev schováte a pokropíte prahy a obě veřeje domů svých krvi. Kde uziřím krev, minu

vás, a nepřijde na vás rána záhubná.“ Pak pravil Hospodin: „V domě jednom jísti budete beránka, nepřijde z domu něco od masa jeho ven, a kosti nezlámete jemu. Pro toto procházení Páně před domy (phase), v nichž beránek se požíval, sloul i beránek projítí (pascha), beránek velikonoční, obětovaný. (1. Mojž. 12.) Že oběť velikonočního beránka předobrazem jest oběti Kristovy, dovoditi se dá takto: Kristus je od Isaiáše k beránku přirovnáný očekávaný Messiáš; (16, 1 a 53, 7.) co trpělivý beránek k zabítí vedený; (Jerm. 11, 19.) On jest beze vši skvrny a chyby, jest bezúhonný, On jediný zvolati mohl: Kdo z vás mne může trestati z hříchu? (Jan 8, 46.) On jediný jest nevinný. (1. Pet. 1. 19.) Jehožto krví my znamenání (Zjev. 7, 3. 14.) otroctví hříchu, i ďábla i věčné smrti ucházíme; Jehožto pravé a živé tělo v Svátosti oltární přijímáme, očekávající vlast nebeskou, pro níž jsme stvořeni. Očitý svědek smrti Páně sv. Jan dí: (kap. 19.) že, když žoldněři lotrovi prvnému i druhému zlámali hnáty, přišedše k Ježíšovi, jak viděli Jej již mrtvého, nezlámali hnátů Jeho. Vzhledem na židovského velikonočního beránka dlužno ještě poznamenati toto: Jako krev beránčí na veřejích anjelu zhoupci znamením byla, by ušetřil Izraelitů, a jich nepobil: tak pravý křesťan, krví Kristovou vykdupený, krví tou znamenáný, uchráněn jest od věčné smrti. (Srov. Jan 1, 29.)

10) *Manna*. Svátí učitelové církevní učí, že manna jest předobrazem svaté večeře Páně. Ve večeři Páně spatřujeme tedy mannu co předobrazem samého Messiaše. Když veškero shromáždění synů Israelských bylo přišlo na poušť Sin, patnáctého dne měsíce druhého po vyjití z Egypta, činil Bůh k jich zachování mezi jinými zázraky i ten, že jim mannu za pokrm dáváti ráčil, kteráž byla jistý druh rosy, každý den ráno dolů padající, a jížto si tolik mohli nazbírati každého rána,

mnoho-li by jí byl všeliký snědl. My křesťané katolíci máme v nejsvětější Svátosti oltářní pod viditelnou způsobou chleba pravý pokrm pro duši, bychom cestující pouští veždějšího života duševních sil svých nepozbyli. Nám v Svátosti té tajemství plné dává se chléb nebeský, anjelský. Manna pro Israelity, co pokrm tělesný ustanovená, nemohla jich časné uchrániti smrti. Kdo však z pravověrných křesťanů tohoto chleba nebeského hodným způsobem požívá, toho zbavuje chléb ten od smrti věčné, nebo Kristus Pán sám nazval se pravým chlebem, kterýž s nebe stoupil, a jehož kdo požívá, neumře na věky. (Jan 6.) A jako ten, kdož více manny nazbíral, přece více neměl, než onon, kdož méně nashromáždil, an to, což zbývalo, zhynulo jest: tak podobně každý křesťan přijímá v této Svátosti celé tělo Kristovo, nic méně, nic více, než kterýkoli jiný, ať si v jedné aneb ve vícerych částkách, ať v celé aneb v té nejmenší částce Krista Pána byl přijal.

11) Měděný had. Když lid Israelský reptal na poušti proti Bohu i Mojžíšovi, řka: Proč jsi vyvedl nás z Egypta, abychom umřeli na poušti, neb není chleba ani vody, a duše naše si zošklivila pokrm ten chatrný? Tu poslal Hospodin hady, draky, štípající lid, i pomřelo lidu mnoho z Israele. Šel tedy k Mojžíšovi řka: Zhřešili jsme, neb jsme mluvili proti Hospodinu a proti tobě, oroduj před Hospodinem, aby odjal od nás hady. I rozkázal Bůh Mojžíšovi, hada měděného udělati, a na vyvýšené místo na znamení postaviti. I stalo se, že všickni od hada uštknutí, vzhlednouce na měděného hada jsou ožili. (IV. Mojž. 21.) — Vysvoboditel všeho pokolení lidského, v Němž spasen byl svět, a jenž, jak dí Isaiáš (53.) neduhy naše nesl, a rány naše vzal na se, jenž raněn jest pro hříchy naše, potřin pro nepravosti naše, a jehožto ránami uzdraveni jsme, jest Ježíš Kristus. A jako Israelité nikoli jen pouhým

pohledem na měděného hada, nébrž spolu kajicností svou a věrou ožili jsou: nápodobně od Ježíše Krista, na dřevo kříže povyšného, věčné blaho očekávati mohou všickni, kdož s kajícím životem i víru pravou v Něho, co Vykupitele světa, spojují. Smrt Kristova na kříži, kteráž pekelného hada potřela, (I. Mojž. 3, 1. Zjev. 12, 9. 20, 2.) přinesla nám život věčný. Jako pekelným hadem tělo lidské učiněno jest hříšné: tak s Kristem na kříži v podobě těla lidského pnicím tělo lidské opět hříchu sprostěno i oslaveno jest bylo.

12) *Mojžíš*. Na hoře Sinai obdržel Mojžíš od Boha svatý zákon. Mimo to dal jest mu Bůh ještě mnohá jiná prikázání zstran náboženských obyčejů, obřadů a mravního života. Po stvrzené smlouvě, s 12 pokoleními od Pána učiněné, vstoupil Mojžíš opět na horu, by ještě zvláštní přijal rozkazy od Pána, a zůstal tam čtyřiceti dnů. Zákon, Mojžíšovi Bohem daný, platil toliko pro jistý čas. Po vypršení lhůty té měl zákon ten býti zrušen. Doba jeho zrušení přišla příštím Messiašovým na svět, zakladatelem nového zákona, nového zjevení, Jehož zákon pro všecky věky, pro všecky země i národy platí, a až do skonání věků trvati bude. Byl-li Mojžíš prostředníkem mezi Bohem a lidem Israelským, což pravda pravdoucí: byl Kristus a jest prostředníkem umluvy nové, kteráž nevyslovně lepší jest než ona starozákonní, jelikož smrtí svou snal hříchy světa, a zjednal všechném lidem, židům i pohanům věčné dědictví, život věčný. (Žid. 9, 15.) Co Mojžíš v starém zákoně, to, po lidsku řečeno, jest Kristus Pán v novém zákoně. On, jako oneno, pobýv 40 dnů na poušti, počal hlásati, a dal nám zákon a nové zřízení. Pravý to zákonodárce.

13) *Josue*. Uvedena budtež zde některá slavná vítězství jeho. Přepodivné jest ono dobytí města Jericha. Při vyvrácení města toho toliko Rahab a rodina

její byla zachráněna, proto že jí přikázáno bylo, aby při dobývání města červený provaz k oknu přivěsila, kterýmžto znamením dům její ušetřen zůstal. Červený ten provaz byl dle poznamenání nejedněch svatých otců církevních předobrazem trpícího krvavého Spasitele, skrze Něhož spaseno bývá všeliké tělo; Rahab pak sama co pohanka předobrazovala církev Kristovu, vstípena jsouc co planý proutek v štěpnou olivu, na znamení, že napotom i pohané za hodné budou uznáni, do nového Sionu, totiž do církve Kristovy přijatu býti. Když nepřátelské město Hai vybojováno i spáleno bylo, jat jest i král sám a před Josue přiveden, kterýžto jej pověsiti dal na šibenici křížitou až do času večerního, a po západu slunce přikázal, aby spustili tělo jeho s kříže a povrhli ho k vratům městské brány, i aby postavili naň velikou hromadu kamení. (Jos. 8.) Kdo čta příběh ten, nepřipomene sobě Pána nebes i země, krále všech králů, kterýž svázán a z města Jerusaléma vyveden, ukřížován byl na dřevě kříže, a pněl až do západu slunce, konečně pak s kříže snat a pochován byl v hrobě, na nějžto veliký kámen přivalen byl. Vítězný Josue stíhav napotom patero králů spojených nepřátelských, aby vítězství na příští den neodložilo se, velel po vykonané prv modlitbě, Bohem k tomu jsa splnomocněn, aby slunce i hvězdy jeden den, t. j. po dvanáct hodin běh svůj zastavily až k úplnému poražení Amorhejských. Rozjímajíce ten všemocným Bohem učiněný zázrak, zdali netane nám na mysli opět Ježíš Kristus, při jehožto smrti slunce tak zatmělo se, že od hodiny dvanácté polední až do třetí odpolední opanovala tma veškerou zemi.

14) *Gedeon*. Aby přesvědčení nabylo se, že Hospodin sám ustanovil Gedeona, aby Israelity od Madianských vysvobodil, poslal jest anjela svého k němu takto řkoucího: „Vezmi to maso a ty přesné chleby,

a polož to na skálu tuto, a polévku na to vylej. A když tak učiněno, vztáhl anjel konec hole, a dotekl se masa a přesných chlebů. I vyšel oheň ze skály, strávivší maso a přesné chleby. Že anjel dar obyčejný v oběť proměnil a ohněm strávití jest dal, bylo Gedeonovi znamením, že jest anjelem Hospodinovým!“ (Soud. 6.) Proměna ta obyčejného daru v oběť uvodí nám na mysl, kterak Ježíš Kristus chléb ve pravé tělo Svě, a víno ve pravou krev Svou všemohoucím slovem Svým proměnití, a pravou oběť novozákonní pod těmato dvěma způsobama ustanovití ráčil. A když od Ducha Páně mocí oděný Gedeon, oltář Baalův roztroskotal, a oltář pravému Bohu vzdělal, řekl k Hospodinu: „Učiníš-li vysvobození skrz ruce mé Israelovi, položím kousek vlny pod širým nebem. Bude-li rosa jenom na tom kousku, na všeliké pak zemi sucho, uznám, že spasiš skrze ruce mé Israele.“ I stalo se tak. Svati otcové vidí v znamení tom prorocké předobrazení Ježíše Krista, kterýžto byl rosa nebeská na čistotné rouno nejblaho-slavenější Panny. On s nebe stoupil v lůno nejčistotnější té Panny, a událo se to právě toho času, kdy veškeren svět v smrt a suchopárnost pohřizen jest byl. (Žalm 71, 6.) Před bitvou s Madianskými rozdělil Gedeon tři sta mužů na tři díly, a dáváje trouby v ruce všech, a báně prázdné a hořící pochodně do prostřed hání, vece k nim: „Když zatroubím já, vy všickni troubiti budete kolož táboru a volati: Pro Hospodina a pro Gedeona. Zvuk ten nenadály trub, jakož i třeskot hání a pochodně zářící hrůzu pustily na nepřátely. A Gedeon použiv omámení toho a křiče: Meč pro Hospodina a pro Gedeona, takou vrhl se odvážlivostí na ně, že zmatení a ohromení jsouce, novým tímto bojováním způsobem, úpějíce dali se na útěk. (kap. 7.) Dějepis utrpení Páně praví nám, že Ježíše Krista, doprovázeného od učenníků, přepadl v zahradě Jetse-

manské mnohý zástup židovský, ozbrojen meči a kyjy a opatřen pochodněmi a svítilnami. Ježíš vyjda jim vstříc dí k nim; Koho hledáte? A když odpovídají: Ježíše Nazaretského, a On na to rce: Jáť jsem! odcházejí na zpět, omráčeni padající na zemi. (Jan 18.)

15) *Samson*. Israelité do modloslužby upadše, trestem Božím navštíveni byli, an Palestinští jarmo otroctví na ně uvalili. V neštěstí tom nemalém vzali Israelité útočisté k Hospodinu. I povstal poslední Israelitů soudce Samson, kterýž z dcer Palestinských jednu za manželku jest pojal, odhodlán jsa, jich poroby té zprostiti. Oslící sanici zbil tisíc mužů nepřátelských. Aby tito jeho se zmoeniti mohli, zaklíčen jest od nich v Gaze, kde však, chopě se vrat brány městské a obou veřejí, utrl to i s závorou, a na ramena svá vložené, vnesl na vrchol hory. Tímto a jinými ještě skutky rekovskými vysvobodil lid Israelský. Než zrazen jest od Dalily, jížto svěřil, že síla jeho ve vlasech záleží. I povolala vévod Palestinských, jenž přinesli peníze jí přislíbené, a u přítomnosti jejich dala dřímajícímu Samsonu sedm pramenů hlavy jeho ustrihnouti, čímž síly své zbaven jest byl Samson. Javše jej nyní, vyloupali mu oči, a po nejednech ohavnostech, na něm spáchaných, vedli jej okovy svázaného do Gazy a uvěznili. Vlasové však hlavy jeho počali po oholení opět růsti. Pak po stkvostné slavnosti odvedli jej do chrámu Dagonova, kde Samson po vykonané k Hospodinu modlitbě nabyl náhlé předešlé síly. I popadna dva sloupy prostřední, budovu podporující, a drže se jich, pohnul jimi ze vsí síly. I spadl jest dům na vývody a na všecken shromážděný lid, i zhylni se Samsonem všickni. (Soud. 16.)

Srovnejmež nyní Samsona s Ježíšem Kristem. Jako narození Samsonovo zvěstováno bylo rodičům jeho skrz anjela (Soud. 13.): tak i Kristovo narození skrz archanjela Gabriele nejbhahoslavenější Panně Marii. Jmeno

Samson znamená stkvoucího, slunného, neboť v Samsonu vzešlo Israelitům světlo osvobození od Palestinských. Kdož neví, že jmeno to srovnává se s jmenem, kteréž Kristu dáno: Slunce spravedlnosti. (Malach. 4, 2.) Samson dle rozkazu anjelova stal se hned od dětinství Nazarejským, a nadpřirozenou silu svou jakož i povolání za soudce toliko pod tou výminkou od Boha přijal, zůstane-li vždy Nazarejským a podrží-li vlasů svých neostřihaných. Pozbytím vlasů přestal Samson býti zasvěcencem Božím. Také Ježíš Kristus byl Nazarejským, Spasitelem, Soudcem. (Zid. 7, 26. Mat. 18, 11). Že Samson cizozemku za manželku vzal, předobrazuje shromáždění veškerých národů do cirkve Kristovy. V oulismém a přetvářeném nakládání Dalily se Samsonem spatřujeme mnohem oulismější a hanebnější nakládání učedníka Jidáše s Pánem Ježíšem, kterýž se též penězi dal porušiti a políbením vydal jej nepřátelům. Hrdinsky počínal si Samson při smrti své zbořením chrámu Dagonova, než co jest hrdinství to u přirovnání k nejsilnějšímu lvu z pokolení Júdova k Ježíši Kristu, kterýž nejrekavnější Svou smrtí přinesl zkázu nejen synagogě, ale i nesčíslný počet chrámů pohanských zbořil, a až podnes náboženstvím Svým vsady je boří a zničuje.

16) *David*. Život Davidův, jakožto vojenského vůdce, jakožto krále a proroka, jesti prorockým vyobrazením života Ježíše Krista, a proto na příběhy Davidovy dlužno ohled vzíti. David od vnitřních nepřátel, zvláště ale od krále Saula nenáviděn a pronásledován, a v nebezpečenství života postaven jsa, na útěk se dává. Co vůdce vítězí vícekrát nad Palestinskými a přemáhá a zabije strašného obra Goliáše. Tímto způsobem osvobodil David Saula i království jeho [od nepřátel a zachoval mu život i trůn. Když napotom vlastní syn jeho Absolon se proti němu zbouril, a podporován jsa Achitofelem, rádcem královským, proti němu vojensky táhl,

a z Jerusaléma jej vypudil, přebojoval ho David, a po utišeném odboji u plesání lidu vítězoslavně navrátiv se do Jerusaléma všechněm tanním nepřátelům svým velikomyslně jest odpustil. (II. Král. 15, 18.)

Nevyslovně více nenáviděn i pronásledován byl Kristus Pán od židů a hlavně od fariseů a zákonníků, pro pravdu učení svého nebeského. Nejednou ukládali hrdlu Jeho, a jakožto rouhače kamenovati Jej chtěli. Než svítězil nad všemi nepřátely svými viditelnými i neviditelnými, zjevnými i tajnými. Vymítaje ďábly z těl lidských, přemohl i kníže ďáblů, Belsebuba, toho pekelného Goliaše, zrušiv říši jeho smrtí Svou. Když před utrpením Svým veřejně a slavně jel do Jerusaléma, učenníci Jeho kladli na oslátka roucha svá a posadili Jej naň. Zástup hojný stlal roucha svá na cestě, jiní pak ratolesti z stromů sekali a metali na cestu. Zástupové pak napřed jdoucí i za du kráčejíci volali: Hosanna Synu Davidovu. Požehnaný, kterýž přichází ve jmenu Páně, Hosanna na vysostech! Kdož nevidí, že tímto způsobem přiznávali se k Ježíši jakožto k Messiáši, ku králi velikému, přislíbenému z pokolení Davidova? Kristus přišel na svět ve vši pokoře a nízkosti, při Svém druhém přístí k soudu všecku slávu a velebnost svou objeví. Co oběť za spásu celého světa pně na kříži, modlil se za nepřátely Své, odponštěje jim.

17) Šalomoun. Nizádného krále židovského začátek panování nebyl tak slavný, jako začátek panování krále Šalomouna. Pán Bůh s ním jsoucí zvelebil ho na vysost, nebo dal jest jemu srdce tak moudré a rozumné, že se mu u vědách přirozených a občanských nikdo vyrovnati nemohl, aniž budoucně vyrovnal. Dal jemu i bohatství a slávu, tak že nikdo z králů ho nepřevýšil. (III. Král. 3.) Za těmito příčinami i z nejvzdálenějších zemí cizinci přicházeli, by Šalomouna uzřeli a obdivovali. Než možno-li komu ze smrtelníků ano i z duchů

nebeských pochopití svrchovanou moudrost Kristovu? Nahlédneme-li do starého zákona a uvážíme-li, co o Něm tam psáno a prorokováno, aneb čteme-li v knihách novozákonních, co tam o Něm vypravuje se, rozjímáme-li Jeho nejsvětější život, Jeho učení, Jeho divy a zázraky a Jeho prorocství, a kterak vše na Něm se vyplnilo, co o Něm psáno, zdaž vyznati nemusíme, že pravdu mluvil, když veřejně u přítomnosti svých přátel i nepřátel o osobě Svě vyřkl: „Královna polední přišla z koncín světa poslouchati moudrost Šalomounovu, a hle, více nežli Šalomoun tuto!“ (Mat. 12, 42., Luk. 11, 31.) Šalomoun z rozkazu Hospodinova dal vystaviti chrám Jerusalémský, kterýž dle velikosti, bohatství, nádhernosti a skvostnosti větší cenu měl všech pohanských chrámů. Chrám však katolický, byť i sebe menší a dle zevnějška sebe sprostější byl, chovaje v sobě nejsvětější Svátost oltární, nepřevyšuje-li tím neskončeně více onen chrám Šalomounský? Kdo z nás neví, že takový chrám nás jest ta pravá svatyně, místo nejsvětější, pravý palác nebeský, a větší chvály hoden než onen Jerusalémský? Byl-li Šalomoun stavitel chrámu Jerusalémského, staví Sobě Ježíš Kristus chrám daleko vzácnější, skvostnější a dražší v srdci všelikého křesťana pravověrného. Proto také sv. Pavel, dobře věda, kterak Kristus nad Šalomouna mocí, důstojností i slávou předčí, takto dí: „Neviteli, že chrám Boží jste, a Duch Boží přebývá ve vás? Protož kazí-li kdo chrám Boží, zkazí toho Bůh, neb chrám Boží svatý jest, což jste vy.“ A jinde: „Vy jste chrám Boha živého.“

18) *Jonáš*. Bůh nařizuje Jonášovi, aby Ninivitům pokání kázal. Ale Jonáš vyhýbaje se nařízení tomu, utíká do Tharssis, neboť se obává, že by Bůh smilováním se nad pohany Israelitů zavrhl. Pro tuto zpurnost a neposlušnost stihá jej trest. Pán pouští vítr veliký na moře, stává se bouře veliká, i jest strach, že loď

na níž Jonáš, roztrskotati se musí. Jonáš spí zatím v dolení palubě, neboť zkormoucena a trudna jesti mysl jeho. I uvrhují plavci Jonáše do moře, ale přijavši ho řízením Božím mořská ryba, po třech dnech vyvrhuje živého na břeh. Na Kristu Pánu stalo se, čehož zkusil na moři prorok Jonáš, na znamení budoucích věcí. Po vyhnání prodavačů z chrámu pravil Ježíš k židům znamení od něho žádajícím: „Zrušte chrám ten a ve třech dnech vystavím jej.“ Kristus po smrti své držán jest byl po tři dny v lůnu země. Avšak třetího dne se naplnila slova prorocká: „Tělo mé odpočívá důvěrně, nenecháš duše mé v propasti, aniž dáš Svatému svému viděti porušení.“ (Žalm 15.) Naplněna i slova svrchu dotčená Kristova, nebo vstal jest třetího dne z mrtvých.

19) Konečně sluší připomenouti, že i na nebe vstoupení Páně, kteréž předpověděno bylo, dle obecního mínění svatých otců v žalmu 23., v osobách Henocha (I. Mojž. 5, 24.) a Eliáše (IV. Král. 2, 11.) předobrazeno bylo.

Úřad prorocký, předobrazen na Mojžíši, úřad knížete kněžského, předobrazen na Melchisedechu a Aaronu, úřad královský, předobrazen na Davidu, trojí tento úřad soustřeďuje se v jedné osobě, v osobě Ježíše Krista. V úřadu *prorockém* Kristovu znamenati jest co podstatné doby: a) božské seslání Jeho, dokázané ve sv. Evangelium, zvláště v kap. 5. sv. Jana, b) zvěstování pravd božských, sesláním Jeho s nebe potvrzených, c) potvrzení seslání toho divy a zázraky a předpovědění budoucích věcí.

V úřadu Kristovu co *nejvyššího kněze* poznáváme: α) úplné Ježíšem Kristem naplnění zákona, β) smíření veškera světa smrtí Kristovou, γ) zastoupení člověčenstva u Otce nebeského. Podstata třetího úřadu Kristova totiž *královského*, záleží v tom, že On, Jemuž dána jest

všecka moc na nebi i na zemi, Pánem i hlavou jest království, kteréž byl založil, království toho věčného (Žalm 71.), království toho pravdy a cnosti, v kterémž On vše řídí a spravuje, (Mat. 28, 18.) co král a pro-
rok a nejvyšší kněz. Těchto tři úradů v jedné osobě sjednocených nenalezneš u nikoho v starém zákoně, a toť jest největší svědectví i nejsilnější důvod, že Ježíš Kristus jest pravým Messiášem, neboť tito tři v jedné osobě spojení úradové jenom Messiášovi v starém zákoně jsou se přikládali, a že jen od něho budou vykonávání, očekávalo se.

Ousobský.

Rozdíl mezi pravou a nepravou osvětou.

Od pradávných časův přirovnává se nevědomost k temnosti, učenost pak k světlu tak sice, že v mluvě lidské osvícenost a učenost téměř totéž znamená. Chtíce někomu chválu učenosti vzdáti, říkávame: „Toť jest v pravdě osvícený člověk!“ — A v skutku nalezá se také mezi těmito dvěma věcmi podobnost velmi veliká. Jako noc vedlé obecného přísloví nikoho přítelem není, aneb jako člověk v temnosti krácející sem a tam o ledaccos zavadí, a sobě neb jiným bolest a škodu působí: rovně tak člověk nevědomý sobě i jiným k záhubě bývá. A naproti tomu, jako slunce paprsky svými veškerý obor země osvěcuje a zahřívá: tak i člověk osvícený, neb jak se říkáv obyčejně, vzdělaný, vše naporád vůkol sebe oblažuje. Ale i v jiném ohledu podobna jest osvěta slunci. Jako toto neosvěcuje najednou veškerou tvář země naší, nýbrž vedlé běhu jejího již tu, již onu její část, rovněž tak slunce duševní osvěty střídavě paprsky své na rozličné dily světa a jich obyvatelstvo rozprostírá.

Že Asie prvním sídlem osvěty byla, musí zajisté každý i ten vyznati, kdožby věrohodné vypravování Mojžíšovo o počátku světa a stvoření člověka v pochybnost bral. Z Asie přestěhovala se osvěta do Afriky, a konečně se stal hlavním sídlem jejím náš díl země. Kam se odtud odebere aneb již odebíráti počíná, o tom soudnému pozorovateli nemůže ani na okamžení pochybnost býti. Ovšem bude vyřčení toto s úsměchem čísti ten, jenž za to má, že s rokem 1848. vstoupila Evropa na novou a sice tuto nejstkvělejší dráhu vzdělanosti. Dejž Bůh! Ale ouzkostranným duším přichází toto ve dnech Březnových vzešlé světlo co nenadálé rozžehnutí kmitajícího se plaménku svítilny před uhasnutím: počínání lidstva z nočních temností v polední jasno vkročivšího zdá se býti mladé víno do starých nádob nalité. (Mar. 2, 22.) A v skutku, nemohlo-li by se dceři Agenorově totéž státi, co se již mnohé jiné nevěstě přihodilo, že zářící se roucho její svatební v pošmurný rubáš rychle proměněno bylo? Avšak nechme obrazů a mluvmе zřejmě. Zapřítí se nedá, že nikdy snad ještě nejevila se mezi lidmi taková hladovitá toužebnost po osvětlení a vzdělávání se, jako ji od času udělené svobody tisku spatřujeme. Měšťan i vesničan, pán i služebník, vznešený i sprostý, stařec i mladík, ba pouhé téměř dětstvo — vše napořád čte, rozmlouvá, rozumuje o věcích, o kterýchž jindá by se jim nebylo ani zdálo. Co však při tom nejvíce jest želeť, jest to, že jako ne vše zlato co se trpítí, tak též ne vše moudré a vzdělavatelné jest, co se podnes mluví, píše, tiskne a čte. Kdo jen povrchně do nejnovějších plodů svobodného slova nahlédl, zajisté bez rozmyšlení podepíše úsudek tento a vyzná, že téměř veškery svět na dvě strany rozdělen jest, z nichž jedna proti druhé zůřivě stojí a se kasá. Jedni hlásají pokrok, druzí nechtí ani o píď dále postoupiti, tu ti touží po věcech nových, opino schvalují

jediné to, co starého jest; zdě chce někdo naprosto vybýval tamto jiný v celku zachovati ustanovení a řád bývalý. Odtud spílání ono vzájemné coparův, radikalův atd. Nuže na které straně jest pravda a pravá osvěta, kteráž rovně jako Bůh jedin jest, jedna též býti musí? Než to právě nesnadno poznati a rozhodnouti, an obojí strana pro domnění a přání svá důvody velmi vážné uvádí tak sice, že se zdá, jakoby se již byl přiblížil onen čas, o němž Božský Vykupitel předpovídal: „že povstanou falešní Kristové a falešní proroci, a činiti budou znamení veliká, tak že by v blud uvedeni byli, (kdyby možné bylo) i vyvolení.“ (Mat. 24, 24.) A protož nebude od místa osvětliti poněkud ono rozcestí, na kteréž nynější čas uvedl, a ukázati, po které stezce se pustiti nejradněji jest; aneb: ukázati *rozdíle mezi pravou a nepravou osvětou*. Jako pöcestný nesvěří se slepě ledajakému průvodčimu, nýbrž dříve se ho táže: „Odkud jdeš“ a „kam měříš?“ tak i člověk po osvětě prahnoucí musí znáti *prameny i následky* jak pravé, tak i nepravé osvěty.

1) Pramen vši osvěty a vzdělanosti jest sice rozum lidský. Neboť to jest ona Božská jiskra, jejímžto světlem člověk nejen věci pozemské poznává, a dobré od zlého, pravdu od bludu, stín od skutečnosti rozeznává, nýbrž kteréž mu svítí i za onou temnou rouškou, jížto věčnost zastřena jest. Než bohužel, toto jasné Bohem samým v duši člověka rozžaté světlo, velmi záhy porušení vzalo. Hříchem byl kromě jiných truchlivých následků i rozum lidský tak zatemněn, že Boha, vlastnosti a vůli jeho náležitě poznati, více s to nebyl. Ano byloby snad světlo toto konečně ze světa zcela se vytratilo, kdyby se Bůh nad padlým člověčenstvem nebyl smiloval, a z výší nebeských nebyl dolů svého jednorozeného Syna poslal. Ale tento Vykupitel světa mimo

jiné milosti prokázal hříšnému lidstvu i tu, že husté a čiré tmy nevědomosti, bludův a pověr u věcech Boha a věčnosti se týkajících nejsvětějším učením Svým zapudil. *Jáť jsem*, pravil tento nebeský učitel, *světlo světa: kdoš mne následuje, nechodí v temnostech, ale budeť míti světlo života.* Jan 8, 12. Ano, nejen sám v čas svého na světě přebývání osvěcoval Kristus Pán převýborným učením svým rozum lidský, alebrž seslal i po svém k nebeskému Otci se odebrání k osvěcení lidskému Duchu svatého, onoho ducha, o němž sv. Pavel pravi: „že zpytuje všecky věci, také hluboké věci Boží.“ I. Kor. 2, 12.

A z toho již snadno souditi může každý nepředpojatý, odkud se lidem pravá osvěta jediné prýštiti může. -- Nikoli z učenosti světské, nýbrž ze zjevení Božího, kteréž rozum lidský prvním hříchem zatemněný nejlépe osvěcuje. Důkazem toho jsou slova, která Duchem Božím nadchnutý spisovatel zlaté knihy o následování Krista Pána napsal: „Synu,“ mluví jmenem Boha Tomáš Kempenský, „nedávej se vyličeným a mudráckým průpovědkám lidským pohnouti, *neboť není království Boží v řeči ale v moci.* I. Kor. 4, 20. Mých slov pozoruj, jenž rozpalují srdce a mysl osvěcují. Nikdy ani slova proto nečti, abys učenějším neb moudřejším mohl viděn býti. Jakkoli mnoho přečteš a poznáš, vždycky k jednomu počátku se vrátiti musíš. *Jáť jsem*, kterýž člověka vědomostem učím, a maličkým jasnější poznání dávám, nežli od člověka naučiti možno. Komuž mluvím, brzoť moudrým se stane a velice prospěje v duchu. Běda však těm, kteří se u lidí na mnohé všetečné věci dotazují, a o cestu, na kteréž by mně sloužili, málo dbají. *Přijdeť čas*, v kterémž se ukáže mistr všech mistrův, Kristus, Pán anjelský, jenž moudrost všech vyslychati, t. j., jednoho každého svědomí zpytovati bude. *Tehdáž přehledán bude Jerusaleť se světly,*

(Sof. 1, 12.) a zjeveny budou *skryté věci temnosti*, (I. Kor. 4, 5.) a důvodové jazykův umlknou. — Já jsem, jenž mysl pokornou v okamžení pozdvihuji, že více důvodův věčné pravdy pochopí, než kdyby kdo deset let se trmácel v učení lidském. Já učím bez hluku slov, bez matení důměnek, bez vypínavosti hrdé a bez odporu v důvodech. — Mluvimť ale k některým věci obecné, k některým pak zvláštní; některým v znameních a podobenstvích líbezně ukazují, některým zjevují svatá tajemství v světle jasném. (Mat. 13, 11; a Luk. 8, 10.) Jestíť ovšem jednostejný hlas v knihách, neučí ale všech způsobem stejným; (Jan 5, 39.) neboť já vnitřní učitel jsem pravdy a zpytatel srdci, (Zjev. 2, 23.) jenž myšlení rozsuzují, k statkům dopomáhám, a jednomu každému uděluji, jakž jej toho hodným býti uznávám. (Kn. III. kap. 43.)

Než mnoholi, nastojte, nalezneme za dnů těchto takovýchto světlem víry a náboženství Kristova osvičených lidí, t. j. pravých vzdělancův? Ach, jako druhdy na národ vyvolený tak i podnes na větší částku křesťanův může sobě stěžovati Bůh slovy Jeremiáše proroka: *Mne opustili studnici vody živé, a kopalí sobě cisterny — cisterny rozmetané, kteréš nemohou držeti vody.* (2, 13.) A jakáž medle jest toho příčina? Žádnáť jiná, leč pýcha, kterouž nadutý člověk rozum svůj jhu víry Kristovy podrobiti (Mat. 11, 29., a II. Kor. 10, 5.) se zpouzí. Málo kdo mluví s svatým Anselmem: „Já věřím proto, bych věděl,“ *) nýbrž naopak každý dříve věděti chce, nežli uvěří, aneb nikdo skoro nechce dříve přijmouti za pravé to, co rozumem svým pochopiti s to není. Odtud pochází ono nepřehledné hejno tak nazvaných svecbodověrcův aneb raději pokřtěných oněch pohanův, jaké ve všech třídách ba již i v té nejnižší vrstvě lidstva jest viděti. Odtud vysvětliti možno onen

*) Neque enim quaero intelligere, ut credam, sed credo ut intelligam.

přežalostný úkaz, že lidé ostatně velmi rozumní a v světských vědách neb umách zběhlí, vzhledem svatého náboženství, jak dí Spasitel, ti nejmenší jsou v království Božím. (Mat. 5, 19.)

Než křivda by se děla rozumu, kdyby se mu všechna vina nepravé osvěty přičítala. Jako slunce, černými chmûrami zastřené, oblažujícího světla a tepla svého vydávati nemûže: tak i světlo rozumu lidského vášněmi a nárûživostmi zamračeno a zatemněno bývá. Kdo se o tom přesvědčiti chceš, pozoruj jen bedlivě ty tak nazvané svobodovërce to j. ty lidi, kteří prostředky k dosažení pravé osvěty, jako poslouchání slova Božího a t. p. zanedbávají, ve veškerém jednání jejich, a shledáš zajisté, že některá nedovolená vášeň, buď vilnost neb lakomství a t. p. překází jim v dalším, k opravdivé osvětě pokračování. To jsou ti, o nichž sv. Pavel s plácem praví, *še jsou nepřátelé kříže Kristova, jichšto Bûh bricho jest a sláva v zahanbení jejich, kteří o zemské věci stojí.* (Tit. 3, 19.) To jsou ti, o kterých na jiném místě dokládá, že, *pravice se býti moudrými, blázny učiněny jsou.* (Řím. 1, 22.) A protož až podnes platí napomenutí téhož Apoštola: *Protož toto pravím a osvědčuji v Pánu, abyste již nechodili, jako i pohané v marnosti smyslu svého, temnostmi zatemněný rozum majíce, odcizeni jsouce od života Božího skrze nevědomost, kteráš jest v nich pro slepotu srdce jejich.* (Efez. 4, 17, etc.) Čili není takových tělesností zapáchajících, hrdostí nadutých a nešlechtností srdce zaslepených osvécovatelûv a oblažovatelûv pokolení lidského množství nescíslné? A co při tom jest nejhoršího, takoví falešní apoštolové a lstiví dělníci proměňují se v apoštoly Kristovy, a jsouce duchové temnosti, proměňují se v anjely světlosti. (II. Kor. 11, 13 etc.)

Pohledajíce tedy na prameny ověty nalezáme a

vyznati musíme, že jen ten, kdo vedlé jiných důležitých známostí v svatém náboženství křesťanském katolickém důkladně vycvičen, a každé rozum zaslepující vášně prost jest, člověkem opravdově osvíceným nazván býti zasluhuje. Naproti tomu bytby někdo měl všeliké umění, bytby jazyky lidskými mluvil i anjelskými, (1. Kor. 13, 1. 2.) pakliže přitom neumělý jest ve vědě spasení věčného, aneb dokonce náboženství zavrhuje, o jeho svatých obřadech a obyčejích potupně mluví neb píše, jeho posvátné služebníky v slovích a spisech svých na pranýř stavi; slovem z toho, co jiným svatého a cti-hodného jest, ousměšky sobě tropí, toho a takového vzdělanost není nic jiného než světlo bludiček v bahništi naruživostmi zakaleného rozumu původ beroucí. A co očekává ubohého poutníka za takovými bludičkami a světylky krácejícího? Nic jiného leč bídne v kalužinách utonutí, zahynutí. A hle, cos podobného táhne za sebou osvěta nepravá. Anto pravá člověka k cnostnému vede životu, pohřizuje ho onano v bahno hanebných skutkův.

2) Utěšená, libezná, srdce jimající jest zajisté hudba; ale jen tehdaž, když vsecky nástroje hudební dobře nalážené vespolek souzvukují. Jinák hudba místo libosti jen nelibost působí. A hle, jako s hudebními tak jest to i s nástroji nesmrtelného ducha lidského. V původním stavu dokonalosti t. j. v prvních dobách po stvoření světa arci souhlasily v člověku vespolek vsecky mohutnosti jak duchovní tak tělesné. Tělo bylo podrobena úplně duchu. Co rozum za dobré uznal, chtěla i vůle, vykonávalo tělo, schvalovalo svědomí. Než souzvuk tento přeutěšený netrval dlouho, nýbrž v krátkém čase zrušen byl. — Prvním hříchem totiž nejen rozum zatemněn byl, ale i vůle lidská tak se převrhla a porušila, že výroky rozumu sebe jasnější vykonávati se zpouzela, nejinak než jako vzdoruje jezdcí

svému bujný, uzdy zbavený oř. Kromě osvícení rozumu měl tedy přislíbený Vykupitel světa i bujnou, rozpásanou vůli člověka zkrotiti a zákonu Božimu opět podrobiti. A to také učinil Spasitel náš. *Království nebeské, učil on, násilí trpí, a jen ti, kteříš násilí čini, uchvacují je.* (Mat. 11, 12.) *Protož vcházejte, napominal své následovníky, těsnou branou: nebo široká brána a prostranná cesta jest, kteráš vede k zahynutí.* (Mat. 7, 13.) A co učil slovy Kristus Pán, to vykonával též sám skutkem. Neboť co bylo medle veškero jeho živobytí na světě, neli nepřetržené jakési pásmo rozličných nesnázi a béd? Kdo sečte ty dny a noci, jež místo pohodlí v bdění a na modlitbách strávil? Kdo vypiše ty strasti, jakých u vykonávání přesvatých povinností okusil? Kdo pocítí kdy ty bolesti a muky, kterých Božský trpitel tento na těle i na duši, v životě i při smrti v tak hojně okusil míře? A jak vše to podnikal a snášel nebeský tento přítel člověčenstva? — *Kdyš mu zlořečili, nezlořečil, když trpěl nehrozil, ale vydával se soudícímu ho nespravedlivě; (1. Petr. 2, 23.) jako beránek na zabiti veden neotevřel úst svých; (Isai. 53, 7.)* ano v největších bolestech modlil se za nepřátely své. A protož mohl říci: *Chceš kdo za mou přijíti, zapřiš sebe sám, vezmí kříž svůj a následuj mne* (Mat. 16, 24.); protož mohl vyzývati následovníky své: *Vezměte jho mé na se, a učte se ode mne: neboť jsem tichý a pokorný srdcem: a naleznete odpočinutí dušem svým.* (Mat. 11, 29.)

Těchto napomenutí šetrilo se po všechny věky církve svaté, i v středním věku — ač za temný a zdivocilý vyhlášen byl, šetrilo se jich mnohem svědomitěji než za těchto našich *osvícených* prý dnů. Aneb máme snad nazbyt těch, jichžto rozum, vůle a svědomí stejnou měrou a váhou jsou vzdělány? Mudrákův prohnání s vybroušeným rozumem našli bychom ovšem

počet veliký, ale snad velmi málo opravdových mudrcův křesťanských. Ano tak daleko to přišlo, že jen vybroušenost rozumu za pravou vzdělanost se považuje, nechť ostatně mravové jakkoli jsou sporádání. Jen když někdo notně hubou tlouci aneb pérem hbitě zacházeti umí, tu se již o něm myslí a praví: O tof musí vzdělaný člověk býti! Komu ale jest podoben člověk bystrého rozumu bez šlechetného srdce? — Oněm bláznivým pannám, o kterýchž Spasitel u sv. Mat. 25. mluví. Nebo jako ty cizím olejem lampy své opatřiti chtěly, tak i mudrák neohlíží se nic na to, jsouli prostředkové, jichž užívá, dovolení čili nic, jen když jimi slávy, rozkoši, bohatství a blahobytu dojíti lze. Odtud to pochází, že mnohý nešlechetník očerňováním jiných do hodnosti a důstojenství se vdere, an jiný zasloužilý sice a šlechetný ale přitom skromný muž ustavičně seděti zůstává. Odtud, totiž z tohoto nesouměrného vzdělání rozumu a srdce pocházejí ony vzdechy potlačených a utištěných, kteříž nikde práva a spravedlnosti dovolati se nemohou. Nepravá tato osvěta jest vinna neštěstím rodičů, nad pádem a mravní záhubou dětí svých hořekujících. Slovem všemi téměř neřestmi a hanebnostmi věku našeho jest vinna ne tak nevědomost jako spíše polovičátná a tudyž nepravá vzdělanost. A z toho již snadno posouditi možno, zdali osvíceným nazván býti zasluhuje ten člověk, kdož se mrzkými skutky poškrňuje, a na rozvalinách blaženosti bližních svých chrám svého vlastního štěstí vzdělati se snaží. Jako strom byfby na pohled sebe vнадnější byl, neseli jedovaté ovoce, dobrým nazván býti nemůže, tak i člověk takový a nechť se odívá kmentem a šarlatem, nechť jest sebe ostrovtipnější a chytřejší, nezasluhuje a byfby i na stolci královském seděl, jmena osvícence, poněvadž nic jiného není, než zbilený hrob (Mat. 23, 27.) a vlk hltavý v rouše ovčím. (Mat. 7, 15.)

Při posuzování tedy osvěty neohlížež se nikdo ani na důstojenství a učenost, tím méně na zevnějšek člověka. Nebo *což bláznivého jest u světa vyvolil Bůh, aby zahanbil mouaré: a mdlé věci světa vyvolil Bůh, aby zahanbil silné: a neurozené světa a potupné vyvolil Bůh, a to což není, aby ty věci, kteréž jsou, skazil: aby se nechlubilo před obličejem jeho šádné tělo.* (1. Kor. 1, 27—29.) A v pravdě často sídlí pod slaměnou střechou větší osvícenost než v nádherném paláci; nezřídka bije pod sprostou halenou srdce šlechternější než pod rouchem zlatem protkaným. Jako se ale před obličejem Páně žádný člověk chlubití tak též ani omlouvatí nemá a nemůže, jakoby mu opravdové osvěty dosíci nebylo možno. Kdo se jen pevně drží přesvaté víry Kristovy, kdo podle blahodatných předpisů jejich kroky své zpravuje, ten jest pravý křesťan, a osvícený člověk, ten odolá sebe prohnanejším mudrákům světským. Neboť věčně pravdivá zůstanou slova Páně: *Jáť zajisté dám vám ústa a moudrost, kteréšto nebudou moci oddolati a odmlovati všickni protivníci vaši.* (Luk. 21, 15.) A z toho ze všeho průvodnoť, čím svrchu zmíněnému odstěhování se a přenešení osvěty zabrániti možno. *Ničím jiným leč navrácením se národů Evropejských k pravému náboženství Kristovu a k založené od něho církvi.* Jentím možno jest, zabrániti valícimu se na obyvatelstvo Evropejské zpuštění a zdivočení, jehož truchlivý obraz dřívější sídla osvěty, Asie a Afrika nám před oči stavi; jen tím opět spojití možno přerhané, a upevniti povolené svazky lásky a svornosti mezi všemi téměř třídami lidstva. K tomu tedy všickni bez rozdílu — kněz i nekněz — spojme síly své, prvé než zavzní osudné heslo roku čtyřicátého osmého: **Již pozdě!** S.

Zásluhy Církeve katolické o svobodu občanskou.

„Die Kirche, als sociale Macht hat keine höhere und würdigere Aufgabe, als jene, die zur sittlichen Freiheit zu Erhebenden, auch der socialen werth zu machen.“

Dr. Carl Werner.

Že katolická Církev osobní svobodu člověkem vyřkla, uhájila, v řízení státní uvedla, o tom nepochybuje žádný, nýbrž vděčně uznává každý; i to připustiti musí všickni, ač se dle toho nezpravuje každý, že to nejvyšší účel této pěstounky nebeské, by se jí dali svěřenci vypěstovat ku svobodě Synů Božích, tak sice, aby vstípení jsouce ve Kristu, zhostili se zcela hříchu, a vypodobněn byl v nich Kristus. Rovněž by aspoň znatelů dějepisu nemělo býti tajno, že tatáž Církev, jakožto moc společenská, i tuto důstojnou si vytknula úlohu, aby svěřence své, až by uvnitř svobodnými t. j. pravě mravnými a nábožnými křesťany se stali, též v chrám občanské svobody uvedla. Ona skutečně jedinou jest záštitou, jediným rukojemstvím pravé svobody občanské a náležitého užívání darů jejich, jakové věk náš s takou nadšeností přijímá.

Ale právě tuto poslední přesvědčenost, kterou dějiny lidské tak stkvěle ztvrzují, zapírají političtí vůdcové věku našeho. Tito krátkozrací, nedůvodní lidé hlásají, že katolická Církev, a vůbec zjevená víra, co nejoužejí spolčena jest s tyranskou samovládou, čili monarchickým absolutismem, že ona jest vládařů despotických nejochotnější služkou, která všeliké ztročování a zhloupění lidu schvaluje, ano podporuje atd. Kterak mohl jen stín tak hanebné útržky uvržen býti na Církev

neporušenou to choť Kristovu? — Ovšem u lidí, jenžto soudí jako slepí o barvách, anebo u nichž nesoudí rozum, nýbrž zlá vůle, snadný jest úsudek tento: „Starý stát nepřál svobodě, to jisto, bylať to lživá politika, která se spoléhala na to, že může ke všemu donutit, a tak zkula železné pouto, jímž jediné mělo upevněno býti naše štěstí pozemské. Tento starý stát, který proto byl špatný, že na mnoze byl svatému evanjelium nevěrný, nicméně Církev kat. vzal v obzvláštní ochranu a podporu svou, kterážto však ve skutku samém nebyla nic jiného než poručnictvím, Církve nehodným. Nebo stát v ní poznal výborný prostředek k vedení lidu, a jen pokud „tichý, povolný lid“ pěstovala Církev, bylať vítaným prostředkem moci státní. Za to vyznamenána přijímám „státní;“ duchovenstvo, zvláště biskupové na nejvyšší vážení a vyznamenání. Ó kéžby se mnohý z nich tímto zevnitřním klamem nebyl dal omámit, tak že se kořil všemu, co stát, t. j. *ouřednictvo* chtělo! Nyní procitli občané. Nesmírná nechuť pojala myslí jejich proti řízení státnímu, a tuto nepřízeň musí bohužel! nyní dělití i Církev.

Komu o to jde, aby se přesvědčil o pravdě, tomu ať se neprotiví pojednání naše, ze kterého pozná, jak nesmírných zásluh sobě vydobyla Církev o svobodu občanskou a práva její. Nechceme sice tajiti, že Církev sv. dle působivosti, ve prvních stoletích projevené, mohla ovšem daleko blahoděnněji u příčině té působiti, než v skutku působila. Než že blahoděnněji nepůsobila, kdo tím vinen? Zdali ne lidé sami, jenžto od času Štěpána až pod tuto dobu svému štěstí odporují? Dále dílo a vyslanství její nebeské svěřeno jest lidem křehkým, synům Adamovým, a protož chyby a nepravosti těchto nevalujmež na čistou choť Kristovu, která za vady sluhů svých nemůže, aniž žádejme zázraků, nýbrž přirozeně postupující vývin lidských dějin, ve kterýchž

ovšem božská prozřetelnost vsudy oku nábožnému dost zřetelně probleskuje!

* * *

Vystupmež, jako věrní katolíci, ve jménu svaté matky Církve, a ptejmež se odpůrců jejích, kteří ji mají za nepřítelkyni svobody občanské, ano za podporu despotie, a předložme jim tyto otázky: Povězte nám, kdo pak zrušil a přelomil tvrdé, ukrutné žezlo starých vlad pohanských? — Z čích úst vychází zákon vlídnosti a obětivosti, obsažený ve slovech: Kdo jest mezi vámi první, budiž sluhou ostatních? — která kdy světská filosofie knížatům a králům lépe vyložila jejich povinnosti, která moc jim pronikavěji do srdcí mluvila, nežli Církev sv. při korunování vládařů to činí biskupy svými, a nežli křesťanská víra při každé příležitosti jim to na srdce klade? — Řeknete mi snad: Ovšem Církevi náleží zásluha tato; ale což, když si hlasu jejího nevšimli vládaři? — Tehdy jich bude soudit král králův; vyznejte jen, že Církev jest podporou svobody občanské, nikoliv slusku ochotnou despotie! —

A tažme se jich dále: „Kdož pak uhájil svobodu, samostatnost, mír a pokoj národův evropejských v nejdůtklivějších dobách dějinstva, tenkrát, když základové společnosti občanské se bořili a rozpadávali pod nohami světoborců ukrutných? — Kdo odvrátil bič Boží Attilu od Říma? — Kdo odvrátil Gensericha, vůdce krutých Vandalů od města věčného? — Kdo zachránil svobodu národů italských před Luitprandem a Rachisem, krály Longobardskými? — Čtete a dovíte se: Papežové, hlavy Církve uchránili, zahájili svobodu a blahobyť národův v dobách, kde se stěhovali národové! — A těmito obhájci víry, života, zvedenosti svobody ve dnech našich opovrhne svět!

Dějepis hlásá, jaké moci, jakého důrazu měli bis-

kupové římsí i jiní představení a Svátí proti zhoubným vpádům a nájezdům surových tlup: dějiny hlásají, co činili náměstkové Kristovi v zápasu s podlou a zženštilou vládou dvořenínskou byzantinského Říma na východě, která byla pijavicí poddaných, a pohoršením křesťanů.

Kdož pak hájil svobody ducha v středověkých dobách, v tom věku všelikého násilí a nadvlády? kdo vědám a uměním tiché, bezpečné přitulky ochotně poskytl ve síních klášterních? — Zajisté Církev kat. v mateřském náručí svém strážila svobodu ducha, svobodu vědecké snahy!

Kdo že se opíral celou mocí proti rozčereňným vlnám zhoubného *Islamu*, jehož následky jsou zotročení mravní a občanské? — Či jsou to jména: Pius II., Capistrán a j.? — Kdože hlásal vojnu proti *Saracénům* na východě, kdo proti *mongolským* surovcům na západě, an se valili co zhoubný příval, šíříce pustotu a otroctvo na půdě vzdělanosti křesťanské? A kdože ochromil mohutné rámě, kdo zastavil vítězný běh korsikánského hrdiny, který si pohraval korunami a dle choutky je rozdával? Blesk z Vatikánu, jemuž se hrdě posmíval!

Známo pilným čitatelům dějin, s jak velkodušnou obezřetností a vldností vznešení náměstkové Kristovi v Západní Církví každý ctihodný mrav a zvyk podpořovali a šetřili, a každou *národnost útle ctíli*, ku p. slovanskou pod sv. Cyrillem a Methodem atd.

Počínajíce od Apoštola národů, který před prokonsulem *Felixem* Bohem vnuknutou nadšeností a svobodomyšlností o spravedlnosti a budoucím soudu mluvil, až do *Pia IX.*, jehož svobodomyšlnost křesťanskou obdivuje i v jeho neštěstí celý svět křesťanský i nekřesťanský, mohli bychom nepřehlednou řadu mužů a dějů uvést, jimiž by se nejstkvěleji dokázati dalo,

jak velikých zásluh sobě křesťanství a Církev o spásu a svobodu národů a říši vydobyla!

Bychom však nějaký pořádek a vedoucí myšlenku v toto důležité rozjímání vpraviti mohli, rozvrhneme je na troje oddělení, v jakém svoboda občanská hlavně projevovati se snaží, a sice: I. dokážeme, jakého vplyvu měla a má Církev na *právo národův mezi sebou ve-společné* (národní), II. dále, na právo obapolné vládařů a občanů státních a III. na *právo soukromné* (občanské v nejzším smyslu.)

I.

Učení křesťanské vede k tomu, aby národové křesťanští, jakkoliv národností a jazykem od sebe rozdílní, byli vespolek bratři, a tudyž nebylo mezi nimi nepřátelstva a válek nižádných, aby nevedli válek, jako ku př. Řím pohanský, z chuti panovnické. Aby toto přesvědčení křesťanské i patrného mělo uskutečnění, obnoveno l. P. 800. západní císařství římské na hlavě Karla Velikého ale s úmyslem od dřevního císařství zcela rozdílným, t. aby on jako nejvyšší ochránce a sudí mír a právo mezi národy křesť. zachovával, nesahaje při tom nikterak ve zvláštní práva národů. — Zajisté vznešený to účel Církvě, jakový jen z poslanství jejího božského pocházetí může! I hleděl panovník tento dostati vznešenému povolání v úplném shodnutí s Církví, kterou jedinou spásy národů svých docíliti doufal. S důvěrou sluhům jejím své poddané odevzdal k odchování, školy zakládal, vědy a umění podporoval. Že někdy při tom i násilných prostředků užíval (ku př. v obrácení Sasíků, Slovanů atd.), že snad někdy i choutky panovnické mísily se v touhu, býti svrchovaným strážcem všech národů křesťanských — to budiž křehkosti lidské připočteno, již i tento veliký panovník středověku podléhal! — Při tom neutrpí žádné ujmy pře-

svědčení naše, že Církev bedlivá byla vždy pravé svobody svěřených sobě národů, kterouž v pevném spojení s vládařem tímto k místu přivésti usilovala. Když však nástupcové Karla Vel. zcela neschopni byli k tak obtížnému ouřadu, a národové spořádaného spojení mezi sebou míti žádali, což divu, že sami se obrátili tam, kde bylo nejvíce duchové moci, vážnosti a rukojemství svobody mezinárodní, t. ku stoličce apoštolské, která se nyní jako středem církevního života, tak i svobodnou vůlí národův stala středem evropského státního obcování. — Již Karel Vel. potvrdil dědictví sv. Petra, a již l. 750 rozhodnouti musel papež Zachariáš, kdoby v říši francké panovníkem býti měl. Sem, ke stoličce svaté přicházely prosby národů, by přijati byli ve spolek národů křesť., a tato po uvážení okolností, povyšovala pokřesťaněné nebo osamostatnělé národy na důstojnost království. ¹⁾

To ovšem uráží nepřátely Církve, i vytykají jí pánovitost a samovládnické choutky. Kdyby ale rozumně chtěli souditi, přesvědčili by se, jak již ne jeden se přesvědčil, že Církev právě tímto neobyčejným působením ochránila svobodu, kterou se honosí věkové pozdější, a nezhrdali by matkou, která s mnohou trpělivostí toto šlechetné ovoce ku zrání přivedla.

Největší a nejrozsáhlejší moci měla Církev za velikých papežů Řehoře VII. a Innocencia III. — Ale rozvažme moudře povahu věku onoho. Bylo by rovně tak pošetilé, vytykati Řehoři, že si svrchovanost nad Uhry, Dalmaty atd. osoboval, jako kdyby se vytykalo císaři německému, že totéž s Burgundem, Lotrinky a j. činil! Oba mají totéž právo, právo času svého, mínění veřejné — nejvyšší, nejmocnější potenci dějinstva, a ta byla tehdáž — *vláda feudální*. Dříve než Řehoř

¹⁾ Tak se stalo s Uherskem l. 1073, s Chorvatskem l. 1076, s Polskou r. 1080, s Portugalskem 1142 a 1179, s Irskem 1156.

dosednul na stolicí sv. Petra, odevzdali mnozí mocnářové před smrtí svou říše své stolicí svaté za léno (pod ochranu), vidouce tam nejvíce osvěty, spravedlnosti a moci. Nemysliž žáden, že by to byli činivali z ryzé pobožnosti — nikoliv, z politiky. Jako vasallové stolice sv. byli bezpeční proti sousedům i poddaným, a tito tím poddanější byli, an stolice sv. jim ručila za spravedlnost vládců jejich. Což divu tedy, že čím slabší byl král, tím více se kořil stolicí svaté? ¹⁾ Národové, ke zpourám náchylní, jediné biskupův poslušni byli, mocnářové vrhli se v náruč jejich, a ohradili trůny své. Tak byli papežové podpory státův, ²⁾ ochráncové míru a práva.

Co se císařství německého zvláště týká, ³⁾ měli papežové nad touto korunou obzvláštní právo a moc. Když císař Jindřich IV. hanobil korunu německou, tu se prohlásili knížata saští jednohlasně s množstvím Lombardův, Francouzův, Bavorů a Švábu: „že není slušno, aby tak hanebný mocnář, více dle nepravosti než jmenem svým známý, korunu nosil, kterou nad to vše ani z Říma byl nepřijal; že musí Římu dřevní právo vráceno býti, usazovati krály, a že tudyž při-

- 1) Tak ku př. poslal Demetrius, král Ruský, syna svého do Říma, aby Řehoře co nejsnažněji požádal, by přijmul království jeho za léno sv. Petra.
- 2) Jeden protestantský státník vyznává takto: „Ve středověku, kdežto nebylo pořádku společenského, ochránilo jediné papežstvo snad (proč snad?) Evropu od všeobecné zpousty; onoť zavedlo spojení mezi nejvzdálenějšími národy, bylo společným středem, spojištěm osamotělých států, bylo nejvyšším sudím uprostřed všeobecné bezvlády, a rozhodnutí jeho byla někdy (proč někdy?) rovně tak vážná a vzácná, jako vážená. Bránilo despotii vládařův, v rovnováze udržovalo státy a mírnilo vady vlády feudální.“ Jak spravedlivé to vyznání nekatolíka!
- 3) Viz důležitý spis: Hildebrand, als P. Gregor VII. Wien 819. od Voigt-a, ročest. prof. universy-Halle. —

sluší papežů ve shoru bohatýrů knížete zvoliti, jehož by moudrost a cnost té cti činily dostojným.“ I doložili: „že císařství jest léno města věčného!“ — Toto právo tedy všeobecně bylo uznáno, a na ně odvolávali se mužové, jimž na tom záleželo, zapírati je, kdyby se bylo zapřítí dalo.

V našich časech na místo prostředkovací stolice sv. nastoupila *stálá vyslanstva* jednotlivých vlád, *kongressy* (sjezdy), anebo i *sv. alliance*. A zdali tyto diplomatické ústavy lépe působily na zachování míru a práv mezinárodních? Ve sv. alianci n. p. zavázali se mocnářové nejmohutnější před obličejem celého světa, že se vespolek chtějí považovat za bratry a krajany, sobě vespolek pomáhat a ve vládě se zpravovat dle sv. zákonů náboženství Kristova. Všechny národy že se mají považovat za oudy jednoho lidu křesťanského, jež oni co otcové jednotlivých rodin dle zákonů lásky křesťanské pod nejvyšší vládou Kristovou budou spravovat a řídit! Ó krásná slova, ale kde zůstalo ovoce? Ve kterém státu se dle toho pokračovalo? Zná-li politika lásky? Šetřili zákona mravního? — Proto sv. Otec ani k tomu spolku nepřistoupil, pravě, že netřeba k tomu spolku politického, an to Církev — říše Kristova — již velí a ukládá.“ —

Přece však papežové i v pozdějších dobách propůjčovali králům jistých titulův, ježto se potahují na zásluhy, kteréž sobě tito o církvech získali, a ježto se posavad u všech dvorů zachovávají v uctivosti. ¹⁾

2. I pro zachování míru a pokoje bylo papežům lze, alespoň tou měrou působiti, že při vzrostajících sporech *přejali krásný ouřad prostředníkův pokoje*. Tak, abychom jediného alespoň příkladu uvedli, odeslal

1) Ku př. obránce víry (anglický Jindřich VIII.); nejkřesťanštější (král francouzský); katolický (král španělský); nejvěrnější (portugalský); apoštolský (uherský).

p. Lev X. legata svého r. 1520. k velkoknížeti ruskému, aby ho k míru s králem polským pohnul. Anebo, požívající všeobecné důvěry u vlád křesťanských, od nich samých za sudí v rozepřích vyzváni jsou byli k ukončení nějaké rozmišky. Tak se na př. stalo ještě v míru Ryssvickém r. 1697. stranu falckého allodiálního dědictví a j. Ano Cirkev, zvěstovatelkyně pokoje, zaměřovala k tomu, aby vojna ze světa křesťanského naprosto vyhostěna byla.¹⁾

Protož soudní zpytatelové dějin o působení Církve v této stránce vyjádřili se takto: „*Duchovenstvo a papešové jedině k takému prostřednictví božskému byli náležitě odůstojněni, jakož mimo ně nebyl šáden. Proto vidíme papeše, an protivi se bujnému lidu, svobodně domlouvají králům a vzdorují zpuřné šlechtě. Jejich vznešené smýšlení, jejich smířlivý duch, i jejich vlastní prospěch museli jim i v politice vznešené zámysly vnukati, jichž nebylo pohledovati u obou stavů ostatních. Postavení jsouce mezi těmito, měli se všeho báti od velikých, ničeho od nízkých, jichžto obranci již proto býti museli. Pakli jednotliví papešové překročili meze, zajisté neminuli se s veřejným úsudkem a míněním lidu, ale spravedlivé usřívání srchovanosti jejich vděčně přijímáno. Když k. p. papešové celé říše klatbou stihli, když nutili císaře, by z chování svého počet kladli stolicí sv. atd., osobovatíť sobě moci, která (sama o sobě)*

- 1) Máme příklady, že ne jeden vládař se u papeže radil, pakli by bez obtížení svědami svého váiku vésti směl? — Theologové u papežského dvoru měli každou válku za nespravedlivou, i proti nevěřícím, pakli-li účel její nebyla obrana proti násilí neb uvarování se blízkého nebezpečí. A zajisté, kdo zdravě o vojné přemýšlí, kdo zná kruté a ohavné následky její, kterak by nepřál, aby místo toho krvavého sváru mezi národy, jehož konec ne rozumem, ale lstí nebo násilím se rozhodne, bylo rádného soudu, kterýžby rozepře takové mezi národy porovnával.

jim nenáležela; ale tím obmezováním majestátnosti trůnu proukázali národům veliké dobrodíní; vládarové byli opatrnější, vědouce, že mají valnou uzdu, lid však mocnou záštitu. Papežové neopomijeli odvolávati se na hlas a stišnosti národů. „Dostalo se nám zprávy, že Filip, Ferdinand, Jindřich utlačuje lid svůj atd., takový asi byl vždy úvod všech těchto usudků dvora římského. — Kdyby uprostřed Evropy zřízen byl soud, který by soudil na místě Božím, války a převraty státní zamezoval, a tyto křiže cestou pokojnou odvracel, zajisté by platil takový soud za vršek politiky, a společenské dokonalosti. Papežové byli blízcí uskutečnění jeho.¹⁾

Nemožno-li bylo, odstranit dokonce války a vojny, postarala se Církev alespoň o to, aby lidštěji vedeny byli, aby ku př. se neužívalo zbraní příliš vražedných a ukrutných. Mezi pohany bylo heslo: „*Běda přemoženým!*“ (Vae victis!). Vedena u nich válka, by se dělalo kořisti a otroků. Mezi křesťany se nevedou tak ukrutné války: ranění se odnášejí s hojiště, a pečují se o zhojení jich, a navrácení bývají rodinám svým, tenť byl hlavní ráz vojny u křesťanů, který se ovšem tam tratí, kde duch Kristův z národa ustupuje.

Právo k vydobytí uznával papež jen potud, pokud vydobytí k obrácení a tehdy k blahu vybojovaného národa směřovati mělo.

II.

Zásluhy Církve sv. o právo státní.

Protivníci mají Církev za věrnou služku despotie. Jak nespravedlivé to nařknutí! Církev považuje každý ouřad, tedy i vládařský, za obsah povinností, za je-

1) Viz Chateaubriand: „Genie du christianisme Tom. IV., chap. XI. (politique et gouvernement). — Hurter Innocenz III. Band III. S. 51—149.

jichž svědomitě vyplnění odpovědným jest každý soudci nejvyššímu! Nezná tedy Církev moci neobmezené, libovolné, despotické. A na to pravidlo zakládali biskupové středověku křesťanského *právo státní*,¹⁾ a utvrzovali je upomínkami a přísahami, kteréžto předkládali svobodomyšlně a bez ostýchání vládařům *při korunování jich*.²⁾ Jaké moci sobě Církev na vedení úřadu královského míti vědoma byla, budiž ztvrzeno aspoň jediným příkladem z té doby, kde moc církevní kvetla. **Zajisté předobře předkládají Otcové církve na sněmu IV. Toletanském (r. 633.) vážnou úlohu králi Vest-**

- 1) Conc. Paris VI. ann. 829 L. II. c. 1. Rex a recte agendo vocatur. Si enim pie et juste et misericorditer regit, merito rex appellatur; si his caruerit, non rex, sed tyrannus est. — C. 2. Regale ministerium specialiter est populum Dei gubernare, et regere cum aequitate et justitia, et ut pacem et concordiam habeant studere. Ipse enim debet primo esse defensor ecclesiarum et servorum Dei, viduarum, orphanorum, caeterorumque pauperum, nec non et omnium indigentium. — Scire enim debet, quod causa, quam juxta ministerium sibi commissum administrat, non hominum sed Dei causa existit, cui pro ministerio, quod suscepit, in examinibus tremendi die rationem redditurus est. — C. 5. Nemo regum a progenitoribus regnum sibi administrari, sed a Deo veraciter atque humiliter credere debet dari. — C. 8. Necesse est, ut unusquisque fidelis tantae potestati ad salutem et honorem regni — opem congruam ferat, plusque in illo generalem profectum et utilitatem atque honorem regni, quam lucra quaerat mundi.
- 2) Tak zní v Pontific. Řím. Tit. de coron. Reg: „Bene est, ut te prius de onere, ad quod destinaris, moneamus. Regiam hodie suscipis dignitatem, praeclarum sane inter mortales locum, sed discriminis, laboris et anxietatis plenum. Verum si consideraveris, quod omnis potestas a Domino Deo est, per quem Reges regnant — tu quoque de grege tibi commisso ipsi Deo rationem es redditurus. Primum pietatem servabis. — Justitiam, sine qua nulla societas diu consistere potest, erga omnes inconcusse administrabis. — Viduas, pupillas, pauperes, ac debiles ab omni oppressionem defendes. Omnibus benignum, mansuetum, atque affabilem pro regia tua dignitate te praebabis.

gothův Sissenandovi takto: „I od tebe, krále nynějšího a budoucích vládců žádáme slušnou poníženost, abyste morně a vlídně se měli k poddaným, byste svěřené od Boha národy nábožně a spravedlivě řídili, Kristu, od něhož důstojnost máte, se vděčnými proukazovali, a pokorně a bedlivě v dobrých skutcích byste úřad svůj vladařský zastávali. Žádný z vás nerozhodujš sám pro sebe pády trestní a právní, nýbrž vina zločincova budiš veřejným soudem objevena, vám pak při ukřivděni zůstaniš mírnost a shovívavost, aby, pakli tak se zachováte, králové ze svých národů títo pak ze svých králů, a Bůh z obou těšiti se mohl. Z ohledu budoucích králů oznamujeme, že, pakli by některý z nich — svých národů utlačoval a zákonům dlušnou uctivost rušil, od Krista Pána klatbou stíšen, od Boha odloučen a ztrestán býti má.“ — Zdali lze pomyslit řeči šlechetnější, důstojnější a svobodnější nad tuto? a zajisté, národ musel povděčen býti Církvi za to, že tak rozhodně a směle ve jmenu svého božského vyslanství ozývala se o svobodu, o pořádek státní a despotii bez ohledu osoby a moci vkročila vstříc. A tak mluvivali vždycky představení Církve svaté ku vládařům světským¹⁾, často se králům na mysl kladlo, odkud to jejich jmeno „rex“ pochází, a kdo by toliko toho jmena hoden byl. Často, řku, církev králům za povinnost ukládala, aby svědomitých rádců při sobě měli, jejichžto příkladem by se lid vzdělávati mohl, a aby byli ochráncové chudých; spolu se jim na pamět uvádělo, že za úřadování své počet skládati budou, že vládu řízením a vůlí Boží mají atd. Moc královská tedy za vytknutý cíl svůj měla ochranu a zachování

1) syn. Celchyd. — (v Anglii l. 787, u Mansi XII. pag. 937—50)
 Sněmové v Mohuči a Paříži VI. l. 829 u. Mansi XIV. p. 529—606,
 sněm v Cáchách II. l. 936. u Mansi XIV. p. 671—734, sněm
 v Tours (Turech) [franc.] III. l. 813. Mansi XIV. pag. 82—91.

svobody a práv občanů, a jako každá jiná moc božským a lidským právům podrobena a jimi omezená jest byla.

Kde se o výkladu práv mezi knížaty a národy strhla hádka, tu, aby nebyl žádný z nich soudcem ve vlastní při, vkročil v to náměstek Kristův, vložil smysl a obsah přísahou ztvrzených, obapolných závazků, a rozhodnul otázky, z takých přísah pochodící, a druhy na nejvýš těžké. Tak ku př. se stalo, že král anglický Jan I. 1215. na dolehání baronů, slabost trůnu královského používších, přísahou ztvrditi musil mnohé svobody; když však napotom předstíral, že jen překvapen a donucen ku zkáze vlasti to učinil, tu papežové *Innocenc IV.* a *Urban IV.* přísahu jeho prohlásili za neplatnou. — Když *starové říští* ve zpupné zpurnosti proti vládařům *nespravedlivých výroků nad nimi se odvážili*, na sílu hmotnou spoléhající, tu Otec křesťanstva vážnou svrchovaností svou je zkontil, a vládaře proti nim obhájil. Tak se stalo ku př. v Anglicku, kdežto šlechtici l. 1216. nešťastného *Jana Bezzemného* (neb od otce byl vyděděn) *na smrt odsoudili*, tu veliký *Innocenc III.* ortel takový za nespravedlivý prohlásil. — Naopak ale zase, kde vládařové, v zpupné hrdosti, zneužívající moci své vládařské, národy své utlačovali, trýznili, špatný příklad dávali, tu vzal je pod ochranu svou, a práv jejich hájil. Tak ku př. když chlípny *Sancho*, král portugalský, říši svou velmi špatně zpravoval, nařídil papež, aby jiný zprávec říše ustanoven byl.

Postupem času ovšem se vyvinulo v říších evropských zcela jiné státní právo a papežové se ve poměry mezi mocnáři a národy více nemísili. Poněvadž však evropská politika pro neobyčejné převraty veřejného života, kde by sudího bylo potřebi, posud nic lepšího nevymyslila, což by na místo papeže postaviti

se mohlo: protož ovšem bohužel! se stává, že politika velmi lehkomyslně, nedbajíc na *věčné zákony mravnosti*, sobě pomáhá. Buďte totiž dosti zhusta přísah učiněných zhoła si nevšímá, nebo národové sami si pomáhají, rále své vyhánějíce! — Z toho ohledu, jak zbožný spisovatel francouzský naznamenal, náš stav společenský daleko se zase vzdálil od onoho stupně dokonalosti, na němž ve středověku byl stál.

2) Co nyní stát všim namáháním ministrů, osvětou a zbrání, a nenáviděnou policií ¹⁾ provéstí nemůže, aby totiž veřejná mravnost vsudy vládla, pořádek panoval, a svoboda ochrany všude nalezla, k tomu vede bez policie život církevní, kterýž tou měrou, čím volněji se může jeviti, tím zdárněji veřejnou bezpečnost a mravnost rozšiřuje.

I užívalať k tomu Církev všech sil svých a těch nejjistějších prostředků. V oněch dobách, an zákonové lidští nebyli s to, udržeti mír a pokoj v zemi, an panovalo násilí a právo pěstní, an zákony proti rytířským loupežem a soubojům byly bez platnosti, — tu Církev jediné střežila veřejný řád „mírem božím“ ²⁾, posvěceností, jakovou udělovala jistým osobám a náradím ³⁾, tu

1) Ještě posaváde trhne sebou každý, když se pravi: „na policii.“ jako postrašené jednou dítě poleká se, vidouc žida, drátaře neb kominika. Toto jmeno ostane ještě dlouhý čas neoblíbené. Zpovědilec jen pochybuje o potřebě podobného úřadu; policie jest podle rozumu ochrana svobody, činnost pořádku zemského, bdící oko, a hájitelná ruka matky; dle nerozumu ale bývala okem a bičem hrdé macechy. Radili bychom, aby ten ouřad nazýval se pořádnictvím, a jeho úradníci pořadatelé. Konstábler anglický, volený od obce, přiblíživ se k buřičům, dotýká se jich berličkou, na jejímž konci je znak královský, a ejhle! konec jest bouření. Takovou vážnost před pořádnictvím má svobodný lid! Kýžby to i u nás již bylo! —

(Spisovatel moravský.)

2) C. 1. X. de treug. et pac. (1. 34.) Tregua Dei.

3) C. 2. X. de treug. et pac. (1. 34.)

církev toliko překázela vzteklosti krvavé pomsty právem asylním¹⁾, a zastavila řemeslo zbůjníků!²⁾ — Aby cesty a silnice byly bezpečnější, dala po nich vystavět posvátná znamení, boží muky, kříže atd.³⁾, loupežníky, ježto kořistili na moři, stíhala klatbou církevní⁴⁾, zakázala též onen ukrutný, nekřesťanský obyčej, dle kterého za právo pokládáno, zloupiti utonulé na moři, když byli ku břehu přistali (Strandrecht⁵⁾, konečně od jakživa svůj materský hlas pozdvihovala proti ohavnému obchodu s otroky, a posud nepřestává se ujímati těchto nešťastných dítek svých.⁶⁾

b) Poněvadž však prvním základem veřejné mravnosti a pořádku obecního musí býti osvěcenost a vycvičenost pravá a důkladná, proto neopomijela Církev hleděti na to, aby se právě křesťanská osvěta šířila vsudy. Proto za její podporou všemožnou a přízní zkvetaly university, školy biskupské a klášterní; školy národní jejím jsou majtkem; učení co nejmožněji usnadněno,⁷⁾ hluboce zakořenělé pověry neustále vytrhovala z myslí věřících,⁸⁾ ujímala se nešťastných, jež co čarodějníky a čarodějnice pálili!⁹⁾ — A kdo se ujímal odedávna

1) 2) Joh. Müller Beobachtungen (Werke B. XV. S. 383.)

3) Conc. Claram. ann. 2095. c. 29.

4) C. 3. X. de raptor. (5, 17.)

5) Tato určení sněmův vzata jsou též do bully „Coena Domini“ (§. 191).

6) Bulla Řehoře XVI. od 3. prosince 1839. —

7) Hurter Bd. IV. S. 571 u. s. w. — Raumer Gesch. d. Hohenstauf. Bd. VI. S. 337 Savigny Gesch. d. röm. Rechts im MA. B. III. S. 152—429 d. 2. Ausg. Hrozeno městům universitním s klatbou, aby dražota v nich přílišná nebyla atd.

8) C. 9. c. XXVI. 9. 2. (Augustin. c. a 428.) c. 3. c. XXVI. 9. 5 Conc. Bracar II. c. a. 572. c. 10. cod. (Gregor. I. a 599.), cl. cod. (Gregor. H. a 721) c. 7. c. XXVI. 9. 2.) Rhaſan Maur. c. a 840) atd.

9) Innocenz VIII. přísných proti tomu zákonů vydal; (1484) přec na tisíc obětí na hranicích spáleno!! — Horst's Dæmonologie

všech trpících? kdo stavěl nemocnice a hospitály pro nemocné a chorobné? kdo se ujímal dítek nalezených a vysazených? kdo se ujímal chudoby a nuzoty?! — Zajisté těchto zásluh neupře žádný, ani nevěrec Církvi katolické. Církev konečně zakazovala surové a ukrutné veselosti národní ¹⁾ ku př. zápasy býků ve Španělich; kárala přílišný přepych a stkvostnou nádheru v oděvích; — podporovala vzdělání pudy svým vlastním příkladem ku př. kláštery Benediktinskými, které neoceni-
telých v tom mají zásluh; a nařídila všeobecné hony na divokou zvěř. ²⁾

3) A co řekneme, uvážíme-li mateřský, útlocitný vpliv, jakého Církev na právo trestní projevovala? — jehož ovšem stávatí musí ve státu, aby libovůli a zlo-
myslností položeny byly hráze! Podle náhledu Církev sv. mají tresty občanské za účel míti nikoliv zahubení vinníka, nýbrž toliko polepšení *a spasení duše jeho*. (I. Kor. 5.) Protož neopomněli biskupové její, již za času vlády římské, kdekoli lze bylo, přimlouvati se u vrchností světských, by se *neušívalo trestu hrdelního*. I neminula se s prospěchem jejich útlá pečlivost, oniť dosáhli i *spoludozorství nad veřejnými zaláři*; a dle citu, hluboce ve srdci lidském zaštipčeného vyvinul se obyčej, že ve veliké hody boží křesťanské i na nešťastné vězny nebylo zapomenuto, nýbrž že ti, *co pro levnější provinění tam úpěli, bývaly propuštěni*. Zvláště těch zločinců brala Církev pod mateřskou ochranu svou, jenžto tím, že kní své útočiště jsou vzali, první známku a důkaz kajicné mysli své byli projevovali, a brzo do-
sáhlo toto právo asylní, jehož jakési známky i v po-
hanstvu se naskytují, i od císařů křesťanských, ovšem

2 Thl. Frkf. am M. 1618. Jesuita Spee první proti tomu ukrut-
nictví psal.

1) C. 1. 2. X. de torucam (5. 13.) c. un de tour. agit in VII. (5. 18.)

2) Conc. Compostell. a 1114 c. 15.

v jistých mezích, občanského potvrzení a platnosti. Následek pak toho byl ten, že uprchlec nesměl násilím ze chrámu vychvácen býti, a že biskup, pakli ho vydal, sobě vymíniti směl, aby na životě trestán nebo zmrzačen býti nesměl. Za to mu sám uložil přísných trestů kajících, a představiv mu dobrodiní, od Církve obdržené, povzbudil ho, aby z vděčnosti opravdově život svůj polepšiti neopominul! — U surových Germanů bylo toto právo asylní též i spasitelnou záštitou a ohradou proti nezřízenému, ukrutnému soudnictví, a proti pánujícimu zvyku krvavé pomsty, a i na *biskupský přibytěk a na hřbitov rozšířeno* a světskými zákony z *uctivosti k Církvi sv. ztorzeno*.

4) Poznenáhla způsob církevního soudu uveden i do státního řízení, čímž germanské soudnictví velikou utrpělo změnu, an jisté stránky jeho odstranila a zavrhlha Církev, a sice: nelidský, nerozumný obyčej *souboje*, a tak řečené *svatosoudy* (ordalia), které zastupovaly místo důkazů rozumných. Tento obyčej, kterýmž se Bůh pokoušel, od osvícených papežův již záhy zavržen jest byl. Dříve však než to uznáno, a v obyčej vešlo, mnoho času ušlo. Druhý neřád při soudech germanských byly často lehkomyšlně užívané *přísahy*, proti kterým Řehoř XI. l. P. 1374. a sněm Basilejský mužně povstali.

III.

Zásluhy Církve svaté o právo občanské soukromné.

1. Církev uznává všechny národnosti i zvláštní řízení národů jednotlivých, a pokud možno, dle nich své zákony spravuje. Protož, kde se římské právo, jehož studium v středověku znovu procitnulo, neshodovalo s domácími zákony, tam zapovídali papežové, aby se přednášelo, jako n. p. Honorius III. to v Paříži zapověděl, a Innocenc IV. v jiných mnohých zemích i

1254. I kdož by tučo obezřetnost hlav Církvě svatě vděčně neuznával! — Hlavní předměty pak občanského práva, ve kterých péče církevní blahý utvořila převrat, jsou tyto:

a) *Stav nevolníků.* ¹⁾ Dle smyslu práva patrimonialního měl to býti poměr otce k dítkám, tak sice aby pán nevolníky vychoval a zaopatřil. Neohmezená pak moc, jižto pán požíval, mohla na mnoze zneužívána býti. Nejdřív muselo tedy o to pečováno býti, aby pán s nevolníkem příliš ukrutně dle vůle své nenakládal. Na to byla ve starém římském právě *censura*, mezi germány *církev*, u Slovanů nebylo otroků žádných! — Dále, musel otrok „*osobou*“ zůstatí, a ne za věc pouhou považován býti; proto Církev i otroky v lůno své přijímala, a právo křesťanskými manžely býti jim pojistila. Konečně muselo i propuštění jejich umožněno býti, aby obci *svobodných občanů* přibývalo. Proto Církev prohlásila uvolnění otroků za skutek dobrý a záslužný ²⁾, a proto zvláštní obřad ustanovila. ³⁾ Zvláště pak v tom velice přispěla Církev na proměnu toho poměru, že zrušila zásadu pohanského práva, aby zajatí ve válce byli učinění otroky. ⁴⁾

b) *Kšafy.* Dle římského práva stály kšafy pod ouřady světskými; jenom, kdy v nich něco k nábožnému účelu odkázáno, biskupům to zůstaveno od císařů křesťanských. ⁵⁾ U Němců zpočátku byly zcela neznámy; křesťanstvím pak u všech národů, zvlášť u nábožného lidu slovanského, v obyčej vešly, a sice pod

1) O blahém působení křesťanství na stav otroků viz: „Möhler vermischte Schriften II. Bd.

2) C. 86. c. XII. q. 2 (Gregor I. a. 599.)

3) C. 1. 2. C. de his, qui in eccl. manu mitt. (1. 15.) a 6. D. 87. (Conc. Arausic a 441.

4) Potgiesser de statu serv. L. I. c. 2. a 118.

5) C. 28. 46. 49. C. de episc. (1. 3.) nov. 131. c. 11.

zprávu duchovní, z trojí příčiny: předně, že pravidelně něco k nábožným účelům odkázáno; potom že obyčejně u přítomnosti faráře a dvou neb tří svědků jsou byly zřizovány, což i sněmy potom nařizeno; konečně že Církev na svědomité vyplnění poslední vůle neustupně doléhala, ježto světské soudy všelicos namítaly. Novější sněmové sice též vyplnění kšaftu pod dýchled biskupův postavili, ¹⁾ ale od XVI. století poznenáhla vsudy téměř na světské soudy to přešlo, přičemž dlouho ještě církevních nařizení šetřino. V Anglicku kšafly posud k soudu duchovnímu náležejí.

c) *O majetnosti, odročení a smlouvách* velmi mnoho krásného z církevního zákonodárství poslo, neboť duch církevní žádá, aby i v právě občanském přísná svědomitost vládla, a aby tato výše ceněna byla, než pouhá *juristická chytrost a důslednost*. Ku př. že ten, jemuž něco odňáto bylo, i proti třetímu žalovati může, pakli tento vědomě to od zloděje vzal, protože jest účasten cizího hříchu ²⁾; že každá opravdově učiněná smlouva má vyplněna býti atd. — A však novější zákonodárství uvedlo v občanském ohledu *mnohých formálností* do věcí těchto.

d) *Ohledem na půjčení peněz* — bránila Církev všeliké lichvě. Za skrovné půjčky činže bráti, zakazovala co nelaskavost ³⁾; ovšem ale dovolila tenkrát, pakli někdo jistinu svou jinému svěřil, by z důchodů jejích sebe vyživit mohl. Též i při penězích, pro obchod vypůjčených, slušno jest, aby se jistá částka za zisk ročně vymínila. Protož v novějších časech *jistá míra činže zákony ustanovena jest*, a pojem lichvy na *přílišné činže* obmezen jest. *Veřejné ústavy*, ze kterých chudým, by se lichvářů uchrániti mohli, na zástavu

1) Conc. Trid. Sess. XXII. cap. 6. de ref.

2) c. 18. X. de restit. spol. (3. 13).

3) C. 2. D. 47 (Conc. Nicaen a. 325.) etc.

na mírné činze peníze se půjčují, výslovně církevní sněmovné schvalují. ¹⁾

e) *Sliby* (vota) též mají důležité místo v zákonodárství církevním, pokud účinky jejich v obor občanského práva sahají. Již dle římského práva vázal slib (ovšem *zjevně vyřknutý*) i dědice, pakli se jednalo, aby jistou věc zapravil, odvedl, vykonal. Církev pak i *vnitřní slib* za věc svědomí vázající prohlásila. ²⁾ Protož o tom tolik stanoveno: aby slib byl platným, musel býti učiněn příčinou věci slušné a Bohu milé, kteroužby se neuškodilo právu třetího, a volně, bez přinucení a bez omylu. Jeli to *osobní úkon*, néváže nástupce, ³⁾ leda že tento volně to na sebe převzal, ⁴⁾ jdeli to *na jmění*, i dědic vázán jest. ⁵⁾ Zrušen býti může slib jen od církevních představených; neplatný *zničením*, platný *sproštěním*; a sice proto jen od nich, aby ve věci svědomí vlastního se týkající *člověk sám* svým vlastním soudcem nebyl! —

f) Důležitý předmět práva jest též: *přísaha*, která, činili se u věci *důležité* a *spravedlivé*, jestiž i Bohoslužbou a veřejným uctěním Božím. Ovšem nemáli přísaha býti, jako u pohanů, *pouhou hrou*, musí pevná a živá víra v pravého Boha v srdci toho ukotvena býti, kterýž přísahá. *U příčině této prokázala církev ty nejblahocinnější služby státu*. A však o tom ani řeči šířiti potřeby nám není. Budiž nám toliko dovoleno, zde připomenouti, že by slušno bylo, aby před duchovním ve chrámu Páně přísahy se činily, čímžby zajisté svatý čin tento dostojnějším a dojímanějším se stal.

1) Conc. Later. V. a. 517. Sep. X. — Trid. Sess. XXII. c. 8. de ref.

2) C. 1. c. XVII. q. 1. (Cassiod. c. a. 530) c. 3. cod. (Greg. I. c. a. 591.)

3) 4) C. 6. X. de vot. (3. 34.)

5) C. 18. X. de censib. [3. 39.]

Uvážíme-li nyní ouhrnkem zásluhy, jaké Církev v hojně míře o blaho státu a svobodu si nashromáždila, kdož by tak pošetilým býti mohl, aby jí za družku despotické vlády rozkřičoval? — Nemáť stát, nemáť svoboda, nemáť člověk větší dobrodítelkyně, větší ochrannitelkyně nad ni. Právo, zákon a pokoj daří se toliko pod štítem sv. Církvě! Zákonové jsou pouhý zvuk bez ní, představení nemají důvěry a lásky bez ní u lidu, domácí a občanské cnosti bez ní jsou pouhý sen! Bez zásad církevních, bez ducha jejího vyklají se základové spravedlnosti, není jistoty pro jmění, pro život! Bez církevního ducha jest společnost lidská věčné ohniško nepokoje a bouření! Církev má tu krásnou úlohu a snahu, svěřence své vnitř uvolnit od hříchu a nepravosti, od tělesné vlády, a jedině vnitř svobodný — též svobody občanské jest schopen a hoden! Protož *učteš se vy, co soudíte zemi.* (Žalm II. 10.) Učtež se i vy, co na cti utrháte Církvě, že jest nepřítelkyní svobody občanské! Vy, kdož působení její podvracujete, kdož hlasu jejímu porozumět nechcete — vy jste největší nepřátelé svobody! a ani despotie vlád neuškodila tak svobodě občanské, jako jí uškodilo divoké a pošetilé počínání moderních demokratů, proti Církvě všemi zlými obyčejí brojících. Bůh nás varuj svobody jimi hlásané! — Oniž chtějí svobody, ale každý pro sebe, pro svou ctižádost, pro svou pánovist! Církev chce též svobodu, ale nebeskou, svobodu Synů Božích t. rovnost všech, jako dítek jednoho Otce, osvobození od nepravosti a soběctví, a bratrstvo beze lsti a faleš jak mezi jednotlivci, tak mezi národy — a to zajisté nejkrásnější ideal, který může pomyslen býti! -- a o který denně prosíme, volajíce: Otče, přijď k nám království Tvé!

Jan Bílý.

O účastenství presbyterů ve vládě církevní.

„Presbyteri in partem sollicitudinis episcopalis vocati“ — jest často užívaná frasis, v kteréžto se ale za našich časů slovu „sollicitudo“ od rozličných stran rozličný význam podkládá, a proto také účastenství toto presbyterů v rozličném smyslu se běře. Někteří totiž páni biskupové v laskavé k podřízeným sobě kněžím náchylnosti a v patriarchální s nimi sjednocenosti vládu svěřené sobě diécesi vedou, a ne tak svá práva, jako své povinnosti na myslí majíce, slovo „sollicitudo“ v onom smyslu berou, ve kterém ho svatý Pavel II. Cor. 11, 28. užíval, a protož záležitosti diécesi své jakožto záležitosti celého duchovenstva diocesálního považují, a je v upřímné s ním sjednocenosti uspořádati, a v diécesi své ne tak vladariti a panovati, jako ji laskavě řídit se vynasnažují.

Jiní v burokratické libovlnosti si ohlibujíce, vládu absolutně monarchickou v církvi sobě svěřené vedou, a mezi sebou a podřízenými jim presbytery převelikou mezeru vidouce, tyto jenom co služebníků k plnění jejich libovůle ustanovených považují, a svá práva biskupská na myslí majíce se domnívají, že účastenství presbyterů v oné „sollicitudo episcopalis“ toliko v otrockém plnění jejich mnohdykrátě libovlných rozkazů a v trpělivém snášení jejich dosti nerozvážených a protož druhdy i nespravedlivých dotírání záleží.

Naproti tomu jsou opět presbyteri, kteříž všecku biskupů přednost a vyšší oprávněnost za absolutně monarchickou vládu vykládají, a ošklivost, v kterou za našich demokratickým snahám oddaných časů absolutismus upadl, na vládu biskupskou přenášejice se nejenom k účastenství péče biskupské o duchovní dobro

věřících, ale i také k účastenství vlády a řízení právo míti, domnívají. Poněvadž tato rozdílnost náhledů na účinnost církve za nynějších dob nemalý vliv má, nebude od času, o účastenství presbyterů ve vládě církve pojednati, a ukázati, jaké dle ducha v církvi a v zákonodárství jejím vanoucího toto účastenství presbyterů býti, a jaký tehdy smysl se nadzminěné frasi „presbyteri in partem sollicitudinis episcopalis vocati“ podkládati má. Myslím to dovesti vysvětlením následujících tří otázek:

I. Jaké byly poměry presbyterů k biskupům vzhledem na vládu diocésí za prvních dob církve?

II. Z jakých příčin se změnily?

III. Zdali možno a rádně, původní poměry presbyterstva opět v život uvesti?

I. O poměrech presbyterů k biskupům vzhledem na vládu diocésí z prvních třech století církve.

Abyste důkladněji o účastenství presbyterů ve vládě církve v rozličných jejích dobách jednati mohlo, potřebí jest nejen a) o uvedení řádu presbyterů, ale i také b) o původním jejich k biskupům poměru něco předeslati. —

a) Tak jako Kristus Pán dle udání sv. Lukáše (Evang. 10.) mimo dvanácti Apoštolů též dva a sedmdesát učedníků zvolil: tak také Apoštolové vidouce, že každodenně počet věřících roste, a že oni sami s to nejsou, duchovním potřebám těchto se k víře Kristově hlásících vyhověti, z věřících některé ku pomoci své vyvolili, a jak ze skutků Apoštolských (op. 13, 3.) vysvitá, postice se a modlice vzkládáním rukou je k oúřadu tomuto povolávali. Toto povolání a tím nabytá právomocnost se nikoli od Apoštolů, nýbrž od Ducha svatého odvozovala (Act. Apost. 20, 28.) co zvláštní

milost Boží s tímto rukou vzkládáním spojená. (1. Tim. 4, 14.)

Z těchto spomocníků Apoštolové, majíce zřízené obce opustiti, aby dle ouřadu svého v jiných opět krajinách Evanjelium Páně zvěštovali, aneb věduce, že pořáde na živu zůstati nemohou, zvláštním rukou vzkládáním některé za své náměstky ustanovili, kteřížby po jejich odchodu vyšší správu církve vésti, a nejenom o zachování zevnitřního řádu a kázně se starati, ale i také církev novými opět pracovníky zaopatřovati měli. (Tit. 1, 5.)

b) Ačkoli tito náměstkové Apoštolů, jak z návržení sv. Pavla Timotheovi daného vysvitá, k posuzování nejenom chování ¹⁾ ale i horlivosti v plnění ouřadu ²⁾ povolání byli, a ačkoli tedy již za časů Apoštolů mezi náměstky a spomocníky Apoštolů podstatného rozdílu stávalo, an první za představení druhých se považovali: přece rozdíl tento velmi málo zřetelný byl; neb ani žárlivým vyměřováním práv náměstků Apoštolových s jedné, a spomocníků jejich s druhé strany, ano ani zvláštním pojmenováním vylíčen nebyl rozdíl tento, an jmena „biskup“ -- *επισκοπος* -- a „presbyter“ střídavě se k pojmenování církevního představenstva v spisech Apoštolů ³⁾ užívá, a později teprv jmena „Biskup“ k poznamenání náměstka Apoštolského, a jmena „presbyter“ k poznamenání spomocníka se výhradně užívalo.

Vřelá totiž láska, kterouž Kristus Pán co nejvyšší pravidlo vlády církevní ustanovil, a ustavičné zření na prospěch církve zamezily, že biskupové hrdým

1) Tim. 5. 19. *Adversus presbyterum accusationem noli recipere nisi sub duobus aut tribus testibus.*

Ibid. v. 1. *Seniorem ne increparis, sed obsecra ut patrem.*

2) Ibid. v. 17. *Qui bene praesunt presbyteri duplici honore digni habeantur; maxime qui laborant in verbo et doctrina.*

3) k. př. Act. Ap. 20. v. 17 et 28. I. Pet. 5, 1.

panovnictvím přednost svou nad presbytery neobjevovali, nýbrž napomenutí Kristovo ¹⁾ vždy na mysl majice a slova svatého Petra ²⁾ stále pamětlivi jsouce, v laskavé upřímnosti a v pevném s presbytery spojení stáda sobě svěřená nejenom obživujícím pokrmem učení a svatých svátostí krmili, ale i také spasitelnou kázní k pravé bohobojnosti vedli. A poněvadž láska k Bohu a horlivost v náboženství prvních křesťanů všechny téměř zákony a vše užívání zevnitřní vládní moci biskupské zbytečné činily, protož stalo se, že biskupové více co učitelové a svátostí rozdavačové než co oprávnění vládařové církve se objevovali, a že tak skoro žádného zevnitřního rozdílu mezi nimi a presbytery viděti nebylo. ³⁾

Tentýž duch laskavé sjednocenosti a upřímného soudružství mezi biskupy a presbytery vládl i v druhém a třetím století. Ačkoli totiž, jak z listů sv. Ignatia mučedníka a ze spisů sv. Irenaea, Klimenta Alexandrinského, Origenesa, Tertulliana a j. v. poznati lze, již tenkrát se slova *επισκοπος* výhradně k poznamenání biskupského ouřadu užívalo, a podržení spolupracovníci jejich se vždy jen jmenem presbyterů poznamenávali; ačkoli, jak z listů sv. Klimenta římského na Korintské ⁴⁾ vysvítá, již tehdy biskupům a presbyterům zvláštní jedným i druhým působení okres vyměřen byl, a biskupové vždy jakožto nejvyšší v církvi představení

- 1) Luc. 22, 25. Reges gentium dominantur eorum. . . Vos autem non sic; sed qui major est in vobis, fiat sicut minor etc.
- 2) I. Petr. 5, 2. 3. Pascite qui in vobis est gregem Dei . . . non ut dominantes in cleris, sed forma facti gregis ex animo.
- 3) Z těchto okoličností se poněkud pochopiti dá, proč někteří z jinověrců rozdílu mezi biskupy a presbytery uznati nechťí, a všechny představené církve za stejně oprávněné drží.
- 4) *Cor. cp. 41.* Unusquisque vestrum fratres in suo ordine *praescriptam ministerii sui regulam* non transgrediens, in honestate Deo gratias agat.

se považovali, ¹⁾ kterýmžto všickni oudové církve podřízeni jsou byli, tak že bez jejich vědomí a povolení ničehož v církvi dítí se nemělo, ²⁾ a že všecko jakožto nepravé se zavrhovalo, což se bez vědomí aneb proti vůli jejich dálo: ³⁾ nicméně biskupové přece v svaté svornosti a v nerozvížitelné sjednocenosti s presbytery vládu církve sobě svěřené vedli, a jak sv. Ignatius to na Efezských ⁴⁾ vychvaluje, jako strůny s lýrou spojené v líbezném souzvuku neporušenou církve jednotu na jevo dávali. Důkazem toho jsou:

α. jména, která se presbyterstvu ve spisech oných časů dávají, a která povolání presbyterstva k souvládě církevní patrně dosti naznačují. Tak u příkladu sv. Ignatius na více místech listů svých presbyterstvo jme-

1) *Pius I. in epist. ad Just. Presbyteri et diaconi te ut ministrum Christi observent.*

2) *S. Ignat. ad Trullian, ep. 2. Necessarium est, ut sine episcopo nihil agatis — et ad Smyrn. c. 8. Separatim ab episcopo nemo quidquam faciat eorum quae ad ecclesiam spectant. Tertullianus de bapt. Dandi quidem baptismi habent jus, summus Sacerdos qui est episcopus, dehinc presbyteri et diaconi, non tamen sine auctoritate episcopi propter ecclesiae honorem.*

3) *S. Ignat. ad Magnesianos c. 4. Decet non modo vocari Christianos sed etiam esse, quae admodum nonnulli episcopum quidem nominant, sed omnia sine eo faciunt, tales vero non bona mihi conscientia praediti esse videntur, quia non secundum praeceptum congregantur.*

Idem ad Smyrn. c. 8. Valida eucharistia habeatur illa, quae sub episcopo peragitur, vel sub eo cui ipse concesserit. Ubi comparuerit episcopus ibi et multitudo sit. . . Non licet sine episcopo neque baptizare neque agapen celebrare. —

S. Cypryan ep. 10. Quod enim non periculum metuere debemus de offensa Domini, quando aliqui de presbyteris, nec evangelii nec loci sui memores, sed neque Domini iudicium futurum, neque nunc sibi praepositum episcopum cogitantes — quod numquam sub antecessoribus factum est — totum sibi vindicant. —

4) *S. Ign. ad Ephes. c. 4. Memorabile presbyterium vestrum dignum Deo ita coaptatum est Episcopo ut chordae citharae,*

nuje: *συνηδριον αποσολων* (senatus apostolicus), kterého předsedou na místě Boha jest biskup; ¹⁾ *συνηδριον Θεου, συνδεσμον αποσολων* ²⁾; neznámý spisovatel knihy: „Constitutiones Apostolicae“ presbytery nazývá *συμβουλοι επισκοπικα συνηδριον και βελη εκκλησιας* ³⁾ U svatého Cypriana sluje presbyterstvo: „Cleri nostri sacer venerandusque consessus.“ ⁴⁾

β. Na toto povolání presbyterstva k účastenství ve vládě církve poukazuje též ta okoličnost, že mimo biskupa toliko presbyterům v chrámu Páně seděti povoleno bylo, a že jejich sedadla tak jako biskupovo trůny se jmenovala, s tím toliko rozdílem, že biskupův trůn vznešeným (thronus celsus), presbyterů ale trůny druhými (throni secundi) slouli, a dle nařízení v knize Constitutiones apostolicae obsaženého, s obou stran okolo biskupova trůnu postaveni býti měli, ⁵⁾ za kterouž příčinou sv. Ignatius presbyterstvo duchovní korunou nazývá. ⁶⁾ Tato okoličnost zdála se dle udání Epifania

- 1) *Idem ad Magnes. c. 6* Hortor ut in concordia omnia peragere studentis episcopo presidente Dei loco et presbyteris loco *senatus apostolici*.
- 2) *Idem ad Trallianos c. 3.* Cuncti similiter revereantur episcopum ut Jesum Christum et presbyteros ut senatum Dei et concilium Apostolorum.
- 3) *Const. ap. lib. II. cp. 28.* Presbyteris, quia assidue circa sermonem doctrinae laborant, duppla etiam portia assignetur, in gratiam Apostolorum Domini, quorum et locum tenent velut consiliarii Episcopi et ecclesiae corona, sunt enim synedrium et Senatus Ecclesiae.
- 4) *S. Cypr. in ep. ad Cornel. Pf.* — Quid superest, nisi ut ecclesia Capitalio cedat, et recedentibus sacerdotibus ac de altari se removentibus, in cleri nostri sacrum venerandumque consessum, simulacra utque idola cum aris suis transeant?
- 5) *Constit. apost. lib. II. c. 57.* Sit solium episcopi in medio positum, et ex utroque ejus latere sedeant presbyteri.
- 6) *S. Ignat. ep. ad Magnes, c. 13.* Cum dignissimo episcopo vestro et digne contexta spirituali corona spirituali presbyterii vestri.

(haeres. 75. n. 3.) Aëriovi v 4. století tak podstatná, že, chtě dokázati, žeby mezi biskupem a presbyterem žádného rozdílu nebylo, na ní se odvolával, rka: „Episcopus sedet in throno — sedet et presbyter.“ — Ačkoli však trůn biskupův nad trůny presbyterů vznešeným se nazýval, přece biskupové, nechtíce vznešenost svou nad presbytery zevnitř ukazovati, — nedopouštěli, by trůn jejich nad trůny presbyterů stklostností aneb výškou o mnoho vynikal. Ve sněmu Antiochenském (roku 272) se Pavlovi Samosatenskému mezi jinými také vytýkalo, a za zle pokládalo, že si v chrámě trůn ne co učedník Kristův, nýbrž co jakýsi světský král vystavěti kázal. ¹⁾

7. Za třetí, máme hojná svědectví církevních spisovatelů druhého a třetího století, z kterých patrné jest, že presbyterstvo ve všech důležitějších církevních záležitostech účastenství bralo, a je buď *v společně s biskupem poradě*, aneb když biskupa v dicési nebylo, na *místě jeho* společně spravovalo. Tak u příkladu sv. Ignatius muč. v listu svém nabízí Polykarpa biskupa Smyrnenského ²⁾ a presbyterstvo jeho, by se vespolek ve všem podporovali a v ouzkém spojení setrvali, těmito slovy: „Collaborate vobis mutuo, una certate, una currite, compatimini, una dormite, una exsurgite ut Dei administratores, familiares et ministri.“ Sv. Cyprian v listu na presbyterstvo své píše: „Ad id quod scripserunt conpresbyteri nostri, solus rescribere nihil potui, quum a primordio episcopatus mei statuerim, *nihil sine vestro consilio et consensu plebis mea* privatim sententia gerere, sed quum ad vos per gratiam Dei

1) *epla synod. Patr. Antioch. apud Euseb. L. 7. hist. c. 29.* „Gradum sibi ac thronum sublimem struxit, non tamquam Christi discipulus, sed ad morem principum hujus saeculi.

2) S. Ignatii epist. ad Polycarp. c. 6.

venero *in commune tractabimus.*"¹⁾ A v jiném listu píše: *Ut ea quae circa gubernationem ecclesiae utilitas communis exposcit tractare simul et plurimorum consilio examinata limare possemus.*"²⁾

Zvláště ale když a) kdo jakožto jahen aneb presbyter k službě církve povolán,³⁾ když kdo

b) pro provinění z této služby opět z složen; ⁴⁾ když kdo

c) z obce církevní vyloučen⁵⁾, aneb když

d) po vykonaném pokání opět do církve přijat býti měl,⁶⁾ vsady se na to pravidlo drželo, by biskup podle toho, coby v obecném presbyterstvu jeho shromáždění za nejlepší uznáno bylo, jednal. Podobně též když biskupa v diécesi nebylo presbyterstvo společně nejenom řízení církve zpravovalo, nýbrž také při volení nového biskupa zvláštní práva mělo. To první vysvítá z listu presbyterů Římských po smrti sv. Fabiána pa-

1) S. Cypriani ep. 10 lib. III.

2) idem in ep. 6.

3) *Anaclet. epist. 2 ad eppos Italiae (Dist. 67 c. 1.) Reliqui sacerdotes a proprio ordinentur episcopo ita, ut cives et alii sacerdotes assensum praebeant et jejunantes ordinationem celebrent. Similiter et Diaconi ordinentur.*

S. Cyprian. in ep. 33. ad Clerum: In ordinandis clericis solemus vos ante confulere, et mores ac merita singulorum communi consilio ponderare.

4) Vid. epist. S. Cypriani ad Rogatian. et ejusd. ep. ad Cornelium P. Ř. —

5) Const. ap. lib. II. ep. 47. Assistant autem tribunali Diaconi e. Presbyteri cum justitia ac citra personarum acceptionem judicantes . . . auditis iis sanete ferte suffragia et ep. 41. Multa cum circumspectentia *adhibitisque aliis medicis* experientibus ab seinde (episcopo) membrum putridum.

6) Římskému papeži Corneliovi píše Cyprian o Maximu a jiných od Novatiana rozkolníka k církvi katolické se vracujících (ep 46): *Omni actu ad me perlato placuit contrahi presbyterium, ut firmato consilio quid circa personam eorum observari deberet consensu omnium statueretur.*

peže, svat. Cyprianovi učiněného, ¹⁾ v kterémž píší: „Omnes enim nos decet, pro corpore totius ecclesiac, cujus per varias quasque provincias membra dijesta sunt, excubare.“ — Jaké účasteuství presbyterstvo při volení nového biskupa mělo, průvodnoť z listu sv. Cypriana učiněného k Antonianovi, ve kterém volení Cornelia, biskupa, následovně popisuje: „Factus est Cornelius episcopus de Dei et Christi ejus judicio, de Clericorum pene omnium testimonio, de plebis quae tunc adfuit suffragio et de sacerdotum antiquorum et bonorum virorum collegio;“ aneb jak v některých rukopisech se nalezá: *consensu.* ²⁾ Ve východní církvi presbyterstvo tři, které za nejschopnější bylo uznalo, Metropolitovi představovalo, z kterých pak on nejhodnějšího vyvoliti měl. —

V čtvrtém a následujících stoletích církve se nám již objevují nejen výroky jednotlivých sv. otců ale i ustanovení a příkazy papežů a sněmů provinciálních, z kterýchžto zřejmě dosti vysvítá, že církvev smejšlení své o účastenství presbyterů v záležitostech a vládě církve nejenom nezměnila, nýbrž upřímně sjednocení biskupů s presbyterstvem mocně podporovati se vynasnažovala. Tak u příkladu rozkazuje sněm Kartaginský IV., by se biskup doma za soudruha svých presbyterů považoval, ³⁾ by bez porady presbyterstva nižádného na duchovní stav nepovyšoval, ⁴⁾ bez jeho přivolení nic k majetnosti kostelní patřícího nedaroval,

1) Cyprian. ep. 2.

2) c. 5. caus. VII. q. 1.

3) Conc. Carthag. IV. c. 35. Episcopus in ecclesia in consensu presbyterorum sublimior sedeat: intra domum vero collegam presbyterorum se esse agnoscat. Gratian ep. 9 et 10. Dist. 95, zákon tento uvádí pod nápisem: „Episcopus non Dominum sed Collegam se Presbyterorum cognoscat.“

4) *Can. 22.* Ut Episcopus sine consilio Clericorum suorum Clericos non ordinet.

neprodával a nepůjčoval, ¹⁾ a v nepřítomnosti jeho žádný rozsudek nečinil. ²⁾ Sněm Antiochenský přikazuje, by i při sněmech presbyteri přítomni byli. ³⁾ Sv. Hieronym ⁴⁾ píše: „Episcopi sacerdotes se esse noverint, non Dominos, honorent clericos quasi clericos ut et ipsis a clericis quasi episcopis honor deferatur. Scitum est illud Senatoris Domitii: „Cur ego te, inquit, habeam ut principem, quum tu me non habeas ut Senatorem.“ Quod Aaron et filios ejus, hoc episcopum et Presbyteros esse noverimus. Unus Dominus, unum templum, unum sit etiam ministerium. . . . Gloria patris est filius sapiens. Gaudeat episcopus in judicio suo, quum tales Christo elegerit sacerdotes. A jinde: ⁵⁾ Présbyteri ab initio, ut legimus, negotiorum judices esse mandati sunt; presbyteri interesse sacerdotum concilio, quoniam et ipsi presbyteri ut legimus Episcopi nuncupantur; Sed ode-runt hoc Sacerdotes superbi in presbyteris nomen.“ A ve výkladu listu sv. Pavla k Titovi: „Antequam Diaboli instinctu studia in religione fierent, communi Presbyterorum consilio ecclesiae gubernabantur hinc episcopi noverint, se in commune (cum presbyteris) debere ecclesiam regere. ⁶⁾ Sněm Sevilský II. ustanovuje, že biskup samovolně presbytera odsouditi nemá. ⁷⁾ Ale-

1) *Can. 32.* Irrita erit donatio Episcoporum vel venditio vel communicatio rei ecclesiasticae absque conniventia et subscriptione clericorum.

2) *Can. 23.* Ut Episcopus nullius causam audiat absque praesentia clericorum suorum, alioqui irrita erit sententia episcopi nisi clericorum praesentia confirmetur.

3) *Conc. Antioch. c. 20.* In ipsis autem conciliis Presbyteros et Diaconos praesentes esse oportet.

4) *ep. 2, ad Nepotian.*

5) *ep. ad Rustic. Narbon. eppum.*

6) *Dist. 95. c. 5. 6. 7.*

7) *Conc. Hisp. II. c. 6.* Episcopus sacerdotibus et ministris solus honorem dare potest, auferre *solus* non potest. Qui divinis al-

xander III. prikazuje: ¹⁾ Mandamus fraternitati tuae, ut concessionibus et confirmationibus et aliis ecclesiae tuae negotiis fratres tuos requiras et cum eorum consilio eadem peragas et pertractes, quae statuenda sunt status, et errata corrigas et evellenda dissipas et evellas.²
 „Novit tuae discretionis prudentia, qualiter tu et fratres tui unum corpus sitis, ita, quod tu caput, et illi membra esse probantur. Unde non decet te omissis membris aliorum consilio in ecclesiae tuae negotiis uti.“ —

II. O příčinách zmenšeného účastenství presbyterů ve vládě církevní.

Ačkoli tyto zákony úmysl církve, sjednocenost biskupa s presbyterstvem ve vládě církevní zachovati, dostatečně naznačují, přece již tehdaž práva presbyterstva se ztenčovali, presbyterům účastenství ve vládě církevní odjímati, a jejich nynější v církvi postavení připravovati se počalo.

Nespravedlivé by ale bylo, tuto snahu se sv. Hieronymem ²⁾ hrdosti biskupů, aneb jakémusi bažení jejich po samovládě připisovati, an se toto ztenčení posud stávajících a od církve uznaných práv presbyterstva jinými příčinami vysvětliti dá.

První totiž tohoto ztenčení příčina byla *rozsáhlost diécesí*, tím obzvláště způsobená, že se zapovědělo, by v menších místech se biskupové neustanovovali, nýbrž toliko presbyteri od biskupa tam posláni a od něho zcela závislí. ³⁾ Poněvadž tito venkovští presbyteri od

taribus consecrati, honore ecclesiastico decorantur, nec ab uno damnari, nec uno judicante poterunt honoris sui, privilegiis exui, sed praesentati synodali iudicio, quod canon de illis praecipit definiri.

1) in ep. ag patriarch Jerosol. ep. 4. et 5. de his quae sunt a praelator et c. (lib. 3. lit. 10 in X.)

2) epist. ad Rusticum ep. Narbonnensem.

3) *Concil. Sardic.* can. 6. Licentia vero danda non est ordinandi

sídla biskupského vzdálení byli, proto k poradě od biskupa se nevolali, a biskup toliko presbytery v sídle biskupském bydlící za presbyterstvo považoval; a poněvadž jenom časem na dohlídku k nim přicházel, ¹⁾ a později i tuto zvláště ustanoveným dohlížitelům (*περιστοδευται*) ²⁾ pozůstavil, protož mezera mezi venkovským duchovenstvem a biskupem vždy více a více se širila, a venkovští presbyteri tím více účastenství toho pozbyvali, čím více v řízení obcí sobě svěřených od biskupů záviseli. ³⁾

Druhá příčina, pro kterou i v sídle biskupském bydlící presbyterstvo účastenství ve vládě církevní pozbylo, byly *zbirky zákonů církevních*. Pokud pro rozličné záležitosti církevní žádných ještě zákonů nebylo, biskupové ve společné s presbyterstvem svým poradě, co v jednotlivých případech duchu církevního zákonodárství nejprůměrnější býti se uznalo, uzavírali; jak mile ale sněmové církevní počali zákony jakožto všeobecně platící pravidla ustanovovati, a tito ve zvláštních zбірkách se zobecnili: biskupové již dle vůbec v církvi platících zákonů záležitosti diécese svých zpravovati, a bývalé porady s presbyterstvem za zbytečné považovati začali.

Třetí zmenšeného účastenství presbyterů ve vládě

episcopum aut in vico aliquo aut in civitate modica, cui sufficit unus presbyter... ne vilescat nomen episcopi et auctoritas. — Conf. Distinct. 80 cp. 3. 4 etc.

- 1) Conc. Tolet. IV. c. 36. Episcopum per cunctas dioeceses suas per singulos annos ire oportet.
- 2) Conc. Laodic. can. 57. Non debent in villis et vicis Episcopi ordinari sed circuitores (*περιστοδευται*) constitui. Balsamon (in comment. in hunc canonem) že se proto *περιστοδευται* nazývali, že jim povinnost, farářům dohlížeti, uložena byla.
- 3) Conc. Laodic. can. 57. Similiter et presbyteri nihil sine praecepto et consilio episcopi agant.

církevní příčina byla vždy více a více *zmáhající se moc arcijahnů*.

An totiž arcijahen biskupa nejenom při zprávě důchodů církevních podporoval, ale i také jakožto sluha a ustavičný pobočník biskupův mnohonásobnou příležitost měl, sobě jeho důvěrnost získati: vplyv jeho v řízení diécesí vždy více se zmáhal, a obzvláště když arcijahnové na kněžství vysvěcovati se počali, tu se tak zveličil tento vplyv jejich, že skoro všechny záležitosti sami řídití, a nad ostatními presbytery vynikající, nejenom presbyterstvu žádného ve vládě církevní účastenství nedopřáli, nýbrž i biskupskou pravomocnost mnohdy zatemňovali. K obmezení této bezpravně rozšířené arcijahnů moci volili jsou biskupové na místo arcijahnů jiné ouřadu svého náměstky a spomocníky, jenž ve všem od nich záviseli, pod jmenem jeneralních vikářů. Avšak tímto novým zřízením toliko svou biskupskou pravomocnost přepiatým počínáním arcijahnů všelijak ztenčenou obhájití hleděli, o to ale se nikoli nepostarali, by se také bývalá a též zrůstajícím vždy vplyvem arcijahnů ztenčená práva presbyterstvu navrátila. Neboť vláda diécesí se nyní od jeneralních vikářů, tak jako dříve od arcijahnů, bez účastenství ostatního presbyterstva zastávala; ano an se tyto jeneralní vikářové, jakožto biskupův náměstkové, jediné od biskupů bez porady presbyterstva volili, tím se mnohem ještě více k zmenšení nadřčeného účastenství presbyterů přispělo. —

Čtvrtá příčina zmenšeného účastenství presbyterů ve vládě církevní bylo *zřízením kapitol katedralních a změny, kteréš se v poměrech jejich přihodily*.

Svatý Augustin, biskup Hipponský, a sv. Euseb, biskup Vercellský, chtějíce presbytery církvi sobě svěřených ouzěji s sebou a vespolek spojití, a v kázni duchovní snáze je udržeti, jakýsi způsob řeholního ži-

vota mezi nimi uvedli, v jednom domě s nimi bydlivše a všechny církevní záležitosti společně s nimi obstarávavše. Příkladem toho následoval sv. Chrodegang, biskup Metenský, který zvláštními pravidly tento způsob života společenského (kanonického) vyměřil. Toto nové zřízení nejen mnoho nástupníků nýbrž i dosti podpory státní u císařů Karla velikého a Ludvíka nábožného našlo, a sice tak, že nejenom pravidla nadzminěná na sněmech říšských zdokonalena byla a ztvrzena, a presbyterstvo tak spojené jakožto zvláštní korporaci uznáno, nýbrž že i valnými důchody nadáno bylo.

Však právě tato událost ku zmenšení účastenství presbyterů ve vládě církevní velice přispěla. An se totiž presbyterstvo katedralní, nyní jmenem kapitoly naznačené, jakožto zvláštní vlastními důchody nadaná korporaci příčinou vnitřního uspořádání svého a důchodů svých od biskupa nezávislým stalo, a biskupovi již volno nebylo počet kanovníků dle svého uznání zvětšiti: musel, když toho potřeba žádala, k službě duchovní v chrámu katedralním jiné presbytery ustanoviti, a jiným způsobem o výživu jejich se postarati. Tím se stal rozdíl mezi presbyterstvem původním, (které se kapitolou nazývalo a z kanovníků záleželo), a presbyterstvem katedralním od biskupa vnově ustanoveným, kteréž jako žádného podílu v důchodech původního presbyterstva nemělo, tak také práv původního presbyterstva katedralního nedosáhlo, nýbrž jako venkovské duchovenstvo odevšeho účastenství ve vládě církevní vzdáleno zůstalo. — Ale i kapitoly, ačkoli místo starobylého presbyterstva zajímavě, v práva a povinnosti jeho vstoupily, pro tuto událost mnohou ujmu na účastenství ve vládě diécesí jsou utrpěly. Pečující totiž jako korporaci od biskupů oddělená mnohem více o rozmnožení svých korporáčnických práv, než o zachování jim dříve náležejícího účastenství ve vládě dié-

cesi, dopustili, že se pomalu toto účastenství toliko na čestnou poradu ošmežilo, a že biskup jen v některých případnostech svolení kapitoly potřeben byl.

Pátá posléz příčina zmenšeného účastenství presbyterů ve vládě církevní *byly změněné poměry biskupů ku vládě a řízení zemskému*. Vele důležitá událost, za kterou po obrácení římských císařů a jiných mocnářů na víru křesťanskou, náboženství Kristovo panujícím ve státu se stalo, nemohla zůstatí beze vplyvu na biskupstvo; ano pro vznešenost a důstojnost, kteroužto se biskupové stkvěli, a pro duchovní právomocnost, kteroužto nad věřícími vládli, musil se zřetel mocnářů na ně obrátiti. Věduce, že mocnou podporou státu křesťanské náboženství jest, horlivě se církve ujali, a vidouce, an biskupům péče o zachování čisté víry a zevnitřní kázně přináleží, všemožně se vynasnažili, aby je v této věci podporovali, důstojnosti a mocnosti jejich obhájili, a zákonům církevním platnost a vážnost vyjednali. Avšak právě toto snažení (které, kdyby v náležitých mezích se bylo udrželo, dobře církvi i státu posloužití mohlo) brzo přirozené meze překročivši, na posud uznávané právo presbyterstva k účastenství ve vládě církevní záhubný vplyv míti počalo. Pro velikou důležitost, kterou ouřad biskupský i v politickém ohledu do sebe měl, nemohlo mocnářům lhostejné býti, jaká osoba se k tomuto ouřadu zvolí. Za tou příčinou u volení biskupů rozhodné slovo míti se snažili, což se jim tím snadněji podařilo, an sami roztržky u víře a rozbroje při volbách biskupských způsobovali, a tak zase prostředkování svoje žádoucné a potřebné činili. Jako ale mocnářů vplyv u volení biskupů, vždy více se zmáhající, a posléz v právo: „biskupské stolice svobodně obsazovati“ přešly, práva presbyterstvu u volení tom přináležející, nemálo zten-

1) De his que sunt a Praelato sine consensu capit i X. et in VI.

čil: tak podobně i na ostatní jeho práva tím záhubněji působil, čím více vplyvem mocnářovým vyvolený aneb dokonce dosazený biskup v ouřadování svém od vůle mocnáře závislým se stal, a k plnění této tím ochotnější byl, čím více se mocnáři zavděčiti a jeho přízeň si zachovati hleděl, a čím více se obávati musel, že kdyby se proti vůli jeho opřel, že by z ouřadu opět zsložen byl. — Ne méně k ztenčení práva k souvládě církevní presbyterstvu náležejícího přispěla okolnost ta, že zákonům církevním, ovšem pro větší jejich platnost, politická sankcí, přestupníkům trestem občanským vyhrožující, se připojila; neb v takových pádech se také právo, přestupky vyšetřovati a posuzovati, občanským soudům přiřknouti muselo. A jelikož skoro všechny záležitosti církve dle vůle mocnářů od biskupů se spravovaly, tuť ovšem porady s presbyterstvem pořád více a více zbytečnými se stávaly, a práva presbyterstva k souvládě se tím méně šetřilo, čím více se i biskupa samého právo zákonodarstvím aneb libovůlí královskou zmenšovalo, a čím více takový biskup milostí mocnáře na biskupství povýšený a přízni jeho ozářený presbyterstvu svou vznešenost na jevo dávatí se snažil. Na takový stav věcí si již nařikal sv. Basilius, v jehožto spisech (epist. 69.) čteme: „Všecky vazby nábožnosti povolily; *panovnictví Bůha se nebojících vloudilo se na biskupské stolice*; vážnost církevních důstojníků zmizela; zákonů církevních žádný si nevšímá; všelikým nepravostem brána jest otevřena; *neb ti, jenžto lidskou přízni na představenstvo povýšeni byli, příznicům svým pochlebují*; protož nikde spravedlivého soudu; každý žije a jedná dle své libosti, a biskupové ostýchají se někoho kárati, *neboť kdo mocností své přízni lidskou dosáhl, jest otrokem toho, jehožto přičiněním byl povýšen.*“ Podobně též sv. Řehoř Naz. (orat. in laud. Basil.) vzdychá: „Nunc periculum

est, ne ordo in toto Christianismo sanctissimus in toto Christianismo sit maxime ridiculus. Non enim virtute magis quam malitia et fraude sacerdotii dignitas paratur *nec meliores ac digniores sed potentiores thronis* insident . . . qui nihil didicerunt, nec ad sacerdotium quidquam attulerunt praeterquam velle.“ — Proto se také církev, chtěj takové nepořádky odstraniti, všemožně o to zasazovala, by se volení biskupů opět docela svobodným způsobem dávalo, proto se také vždy na staré rozkazy své odvolávala, a tyto stále obnovující nikdy nedopouštěla, by se bez kárání a trestu přestoupiti mohli. Taková toliko volba se za pravou a Bohem vedenou považovala, když biskup z oudů presbyterstva, aneb aspoň z oudů obce, ¹⁾ tehdy lidu dobře známý — od presbyterstva v srozumění s lidem a v přítomnosti buď všech aneb aspoň tří biskupů a metropolitů byl zvolen; ²⁾ biskup ale obci proti vůli lidu a presbyterstva vnucený za takového se držel, kterýž pravou bra-

1) Když Ariani vypudivše sv. Athanasia, jakéhosi Řehoře na biskupství Alexandrinské zvolili, který pak brannou mocí provázen do Alexandrie přišel, tu papež Julius I. takto se vyjádřil: „Ubi est istius modi traditio apostolica, ut in pace agente ecclesia . . . immittatur Gregorius, externus homo, neque *ibi baptisatus, nec nullis cognitus, neque postulatus a presbyteris* vel ab episcopis vel a populo, isque Antiochiae ordinetur, atque inde deducatur Alexandriam, non cum presbyteris aut diaconis civitatis, non cum episcopis Aegypti, sed cum militibus . . . Si enim post synodum in culpa fuisse deprehensus Athanasius, non tamen oportuit ordinationem ita contra legem et contra canonem ecclesiasticum fieri, sed *in ipsa ecclesia, et ex ipso sacerdotali ordine et ex ipso clero*, ab illius provinciae episcopis ordinari et nequaquam eos, qui sunt ab Apostolis, canones violari.“ Conc. Rom. sub Julii apud Harduin. T. I. p. 622 et seq.

2) Conc. Nicaen. can. 4. Episcopum convenit maxime quidem ab omnibus qui sunt in provincia episcopis ordinari. Si autem hoc difficile fuerit aut propter instantem necessitatem, aut propter itineris longitudinem tribus tamen in unum convenientibus, et absentibus

nou do ovčince nevešel.¹⁾ Ačkoli však někdy i císařové sami o tento způsob volení se zasazovali,²⁾ přece se vliv svetských panovníků vždy opět obnovoval, a sice vždy se škodlivými výše podotknutými následky vzhledem na právo presbyterů k účastenství ve vládě církevní. Příklady z novější, aneb dokonce našeho věku historie na důkaz toho zde uváděti, byloby právě tak mrzuté jako zbytečné. — —

Působením nyní uvedených patera příčin se stalo, že právo presbyterů k účastenství ve vládě diocésí vždy

quoque pari modo decernentibus et per scripta consentientibus, tunc ordinatio celebretur. Firmitas autem eorum, quae geruntur, per unamquamque provinciam metropolitano tribuatur episcopo.

- 1) Coelestin: ep. II. c. 12. ad epos Galliae ap. Harduin. Tom. I. p. 560: „Nullus *invitis* detur episcopus; cleri, plebis et ordinis consensus et desiderium requiratur. Tunc alter de altera eligatur ecclesia si de civitatis ipsius clericis, cui est episcopus ordinandus, nullus dignus — quod evenire non credimus — poterit reperiri. Primum enim illi reprobandi sunt, ut aliqui de alienis ecclesiis merito praeferantur. Habeat unusquisque clericorum suae fructum militiae in ecclesia, in qua suam per omnia officia transegit aetatem. In aliena stipendia minime alter obrepit, nec alii debitam sibi alter audeat vindicare mercedem. Sit *facultas clericis renitendi si se viderint praegravari, et quos sibi ingeri ex transverso agnoverint, non timeant refutare*. S. Ieo M. ad Anastas. Thessal. epist. 14. c. 5. edit. Ballerini: „Quum de summi sacerdotis electione tractabitur ille omnibus praeponat quem *Cleri plebisque consensus concorditer postulaverit*; ita ut si in aliam forte personam partium vota, se dividerint, Metropolitanus iudicio is alteri praeferatur, qui majoribus et studiis juvatur et meritis, *tantum ut nullus invitis et non petentibus* ordinetur.“ Baronius ad an. 417 n. 21. uvádí psaní Zosima Papeže, v kterém se o dvou biskupech óte: „Patuit hos inobservatis ordinationibus *plebe cleroque contradicente ignotos alienigenas* intra Gallias sacerdotia vindicasse; nosquesacerdotali eos loco et omni communionem submovimus.“ — Confer. can. 22. Concilii Constantinopol. IV.

- 2) In lib. I. Capitular. Caroli et Ludovici: „Episcopi per electionem Cleri et populi de propria dioecesi eligantur.“ —

více a více se ztenčovalo, až se během věku na vzdor zákonům církevním nynější praxis vytvořila, dle které:

1) presbyterstvo venkovské, to jest: mimo sídla biskupského v diécesí pracující, docela žádného účastenství ve vládě církevní nemá;

2) i také z presbyterstva v městě sídelním ustanoveného toliko ono oddělení k souvládě s biskupem za povolání se drží, kteréhož jakožto zvláštní jak od biskupa tak i od ostatního katedrálního presbyterstva oddělené korporací pod jmenem katedrální kapitoly stává;

3) i práva kapitol katedrálních k souvládě diécesí na mnoze toliko v čestné poradě záležejí, a samovůli biskupovou jenom v následujících případnostech obmezují, že totiž bez kapitoly svolení nesmí:

a) Coadjutora si připojiti;

b) v beneficiích žádnou změnu (spojování, rozdělování aneb nějaké ztenčení) předsevzítí;

c) jmění chrámu katedrálního aneb svého biskupství jakkoli obtěžovati, aniž

d) něco kapitoly se bezprostředně týkajícího ustanoviti;

4) i údové kapitol katedrálních nesedí *ani všickni, ani proto, že údové kapitoly* jsou, nýbrž toliko pokud od biskupa libovolně ¹⁾ za rady vyvolení byli, v radě (konsistoři) biskupské; naproti tomu

5) jsou jini ke kapitole katedrální nepatřící duchovní, ano i — na vzdor výslovné záповědi P. Alexandra III. ²⁾ — laikové — údové rady biskupské.

1) Dříve totiž ony osoby, kteréž záležitosti cirkve k ruce biskupa aneb místo něho obstarávati měly, od veškerého presbyterstva voleny bývaly. Theophil. Alex. (apud Bevereg. can. 9.) píše o svolení správce důchodů cirkve: Ut totius ordinis sacerdotalis sententia alius renuntietur oeconomus, in quo Apollo episcopus consentiat, ut bona ecclesiae in ea quae oportet impendantur. —

2) in op. Patriar Hieros. c. 5 lib. III. tit. 10. in X. Andivimus,

Ačkoli však tato praxis skoro všady v církvi se nalezá, nemůže se přece nazývati *praxis ecclesiae* t. j. obyčejem od představenstva církevního, aneb jinými okolnostmi, však v duchu zákonodarství církevního, uvedeným; nýbrž musí se nazývati toliko *praxis in ecclesia*, t. j. obyčejem, který se během věku, všelijakými příčinami vytvořil, a od představenstva církevního se sice trpí, duchem však zákonodarství církevního, jakožto jemu odporný, se zavrhuje, a protož zákonům zřejmě daným, aneb obyčejům dříve již v duchu zákonodarství církevního uvedeným a zákonní sílu obdrževším, platnost odejmouti nemůže.

Že tomu tak jest, a že církev katolická na vzdor této nynější absolutní samovládu biskupů podporující praxi, přece ještě původní ráz řízení, na laskavé sjednocenosti a upřímném soudružství mezi biskupy a presbytery spočívající, zachovává, vysvítá z obřadů, nadání, obyčejů a ustanovení v církvi posaváde ještě stávajících, a na starých zákonech o poměru biskupů a presbyterů vzhledem na vládu církve se zakládajících, které by církev, jakožto zbytečné a žádného významu více nemající, zajisté byla odstranila, kdyby tyto staré zákony své nadzminěnou praxí za zrušené pokládala. Tak u př. církev, an velí, ¹⁾ by se biskupové dle možnosti v chrámě, pro který zvoleni jsou, vysvěcovali, platnost starého ustanovení uznává, dle kterého biskup ze středu presbyterů diécesí dle usnešení presbyterstva a lidu volen, a od přítomných biskupů a metropolitě svěcen býti měl. Tak také rozkazem, ²⁾ by se svěcení

unde mirati sumus, sicut mirari merito poteramus, quod in concessionibus et confirmationibus *omissis canonicis ecclesiae tuae consilium clericorum et laicorum* circa te commorantium, qui non sunt de corpore ecclesiae ipsius, interdum, imo saepe reguris, et secundum eorum consilium et voluntatem procedis etc.

1) Pontif. Rom. de consecr. Eppi.

2) Ibidem. de ordin. presbyt.

kněžstva v katedrálním kostele u přítomnosti kanovníků zvláště k tomu povolaných dělo, aneb když se v jiném kostele diocesi stává u přítomnosti duchovenstva tohoto kostela veřejně se odbyvalo — na jevo dává, že ještě posaváde účastenství presbyterů při volení a svěcení služebníků církevních za potřebné uznává. Podobně i ustanovením, 1) by vyloučení z obce církevní se u přítomnosti dvanácti presbyterů stalo, ukazuje církvev, že biskup přínaležící jemu božským právem trestní moc, toliko v srozumění s presbyterstvem svým vykonávatí má.

Posud se ještě od kanovníků kapitol katedrálních žádá, by učeností nad jiné vynikali, a na universitách zkoušení byvše, veřejné důkazy učenosti své dali, což by zajisté zbytečno bylo, kdyby se nepodkládalo, že kapitola katedrální jakožto kněžstvo místo bývalého presbyterstva zaujímajíc k účastenství ve vládě diocesi povolána jest, a že tehdy oudové její k tomuto ouřadu schopni býti musí. Pouhý pleonasmus by byla následující sada v řeči biskupa, vysvěcence oslovujícího: „Itaque filii dilectissimi, quos ad nostrum adjutorium *fratrum nostrorum arbitrium elegit consecrandos*“ 2) — a církvev by ji dojistá byla kázala vynechati, kdyby biskupa za samovládaře uznávajíc, presbyterstvu všeho účastenství v této záležitosti byla upírala. Totéž platí o řečích, kteréž církvev biskupovi synodu diecesální odbyvajícímu v ústa klade, 3) kdyby synoda ta nebyla nic jiného, než co ondy náš „Postulaten - Landtag“ býval. Pakli však zmenšené za novějších dob účastenství presbyterů ve vládě církvevni toliko na praxi *in ecclesia* spočívá, lze se tázati:

- 1) Pontif. Rom. de Excom. et anath.
- 2) De ordin. presbyt. in pontif. rom.
- 3) Ordo ad synodum in pontif. rom.

III. a) Možnoľi a b) Rádnoli, původni poměry presbyterstva k biskupům vzhledem na vládu církve opět uvěsti?

a) Uvedení původních poměrů presbyterů k biskupům vzhledem na vládu církve by se jenom tenkrát za nemožné pokládati mohlo, kdyby mu buďto právo a zákonodárství církevní, anebo přítomné okolnosti osobní a místní tak velice odporovaly, žeby všechen pokus v tomto ohledu hned z předu za marný považovati se musel. Dle mého skromného mínění ale, ani v prvním, ani v druhém ohledu žádná nemožnost se při tom nenalezá. Neboť:

α. Církev, ani zřejmě, ani dle ducha zákonodárství svého, původních poměrů presbyterů a biskupů nezměnila; a proto není se báti, žeby se tomu opřela, kdyby páni biskupové (od kterýchž jedině tato změna, tak jako každá reformací vycházeti musí, an reformací od podřízených podniknutá revolucí jest) — posavadní praxis zrušili, a veškero presbyterstvo své opět k souvládě a k účastenství v řízení diécesí povolavše, v upřímné s ním sjednocenosti záležitosti církvi sobě svěřených zpravovali.

β. Obtížnosti, s kterými vyvedení tohoto zámyslu spojeno jest, nejsou tak veliké, aby se jim při dobré a upřímné vůli vyhověti nemohlo. Za nejhlavnější mohou se považovati: rozsáhlost diécesí a velký počet presbyterů, a pak právo podací neb jmenování cisařského. Obtížnosti z velké rozsáhlosti diécesí a z valného počtu presbyterů pro společnou poradu v záležitostech církevních pocházející, vyhověti by se mohlo použitím stávajícího posaváde rozdělení diécesí v Archipresbyteráty a obnovením měsíčních porad,¹⁾ kterýchž by se

1) Takové porady se ondy vždy na začátku měsíce drživaly, a protož „Calendae“ aneb Capitula Archipresbyteralia jmenovaly.

všickni kněží v okršlku jsoucí zúčastniti, a svá vota buď osobně odevzdati, aneb přijíti sami nemohouce, skrze důvěrníka písemně podati mohli. Vyjmutí od poštovního platu zásilkám v duchovních záležitostech udělené, a zlepšené cesty nemálo k pohodlnějšímu vyvedení tohoto zámyslu přispívají. — Obtížnosti z práva podacího pro účastenství presbyterů v obsazování beneficií a ouřadů duchovních vyplývající odstraniti by se daly, kdyby každý Archipresbyterat jednoho kandidata ze svého okršlku zvolil (bez ohledu na patronat), a toliko ti, jenž od Archipresbyterů za kandidaty zvoleni byli a kandidaturu přijali, v pořádku od katedrál ní kapitoly navrženém a od p. Biskupa schváleném, patronovi se představili, kterýžto by z nich jednoho prezentovati musel; tím by též všecko supplikování přestalo, a všecky mnohdykrát s ním spojené simonistické šmejdy se zamezily. A aby se i při volení nejvyššího v diécesí pastýře (které se nyní z většího dílu jmenováním od mocnáře odbývá) presbyterstvu aspoň nějaké účastenství dostalo, mohlby v pádu uprázdnění stolice biskupské každý Archipresbyterat v společné poradě na jednom duchovním z celé diécesí voleným se usnesti a prosebně o něho u mocnáře se ucházeti. Tím by se právo mocnářovo nejenom nezmensilo, ale i také příležitost se mu podala, poznati, že i mimo těch, kteří mu na blízku jsou, aneb od jeho důvěrníků mu schválení byli, ještě více hodných, k ouřadu biskupskému schopných a důvěru duchovenstva a lidu majících mužů v osiřelé diécesí stává.

b) Na otázku: „zda-li zavedení bývalých poměrů presbyterstva k biskupům vzhledem na vládu cirkve *rádno* jest?“ jenom tenkrát by se s „Nikoli!“ odpověditi mohlo, kdyby se dokázati dalo, žeby podotknutá

Conf. Walter Kirchenrecht 5. Aufl. S. 392. Helfert, Rechte der Bischöfe 1. Aufl. S. 417.

změna v nynějších dobách pro církev a orgány oučinnosti její zbytečná, nebezpečná aneb dokonce škodlivá byla. Toho ale tuším, žádný nedokáže, nýbrž každý rozsoudný přítomné poměry církve skoumaje, pozná, žeby touto změnou nejenom mnohým stížnostem se vyhověti, ale i mnoho dobrého vyzískati mohlo.

Nechci zde uváděti, aniž vzhledem na jejich pravdivost a spravedlivost posuzovati, ony až k ohromnému množství zrůstající, se všech stran, tu oustně tu písemně pronesené stížnosti na vládu představenstva církevního. To ale pravda, že nespokojenost v podobě těchto stížností se jeví z nedůvěry v představenstvo církevní pochází, a sice z oné nedůvěry, která za našich časů vesměs všeliký absolutismus, kdekoli se naskytně, podezřivým okem stihá, a veškero počínání jeho v nepříznivé světlo staví; a žeby tehdy nespokojenost tato zmizela a stížnosti umlkly, kdyby se představenstvu církevnímu podařilo, důvěru si získati a zachovati.

Poněvadž ale se věk náš již tak svrhl, že víru v Boha pozbyv, orgány pravomocnosti za náměstky boží považovati se zpěčuje, a poněvadž lidé lásky k bližnímu prázdni a egoismu oddáni, a tento ve všech jednáních bližního a protož i také ve všem sobě počínání představenstva větrí a čenichají: protož nebude i pánům biskupům jináče možno, potřebnou k blahoplnému ouřadování důvěrnost si zjednati, leč když od tak nazvaného „vladaření z kabinetu“ upustivše, a všecken stín absolutní libovольnosti odstranivše, záležitosti úřadu svého jakožto záležitosti celé své z duchovních a laiků záležející diécési považovati, a je v upřímném s podřízenými svými dorozumění spravovati budou; zvláště ale u volení orgánů své biskupské pravomocnosti, v zákonodárství a v užívání disciplinárního práva presbyterstvu ono účastenství opět postoupí, kteréž jindy v tomto ohledu mívalo. Daleko zajisté oblíbenějším se

stane, a ochotněji plněn bude zákon, kterýž ve všeobecné presbyterstva poradě od biskupa dán byl, a o jehožto potřebnosti a užitečnosti se u příležitosti společného rokování jedenkaždý přesvědčiti mohl, než zákon, který jako Deus ex machina z kabinetu vyletí, a obyčejně ne biskupovi, nýbrž některému z pobočných důvěrníků jeho připisován, nelaskavě posuzován, a na všechny strany rozbírán bývá, od každého se kritisuje ale od žádného nezachovává, a nešťastnému vůle biskupské tlumočnicku všeliké nesnáze působí. — Tak by také osoba návrhem presbyterstva na důstojnost církevní povýšená, spíše potřebné k činnosti své důvěry nabyla, a méně se s odporem setkala, než když se toliko samovůli biskupovou aneb dokonce oučinkováním některého příznivce na tuto i od jiných žádanou důstojnost dostane, a pak hned při nastoupení ouřadu svého tyto své bývalé soky proti sobě v opposici sjednocené nalezne. — Ano i výrok trestní, v obecné presbyterstva poradě nad vinníkem pronešený cíle svého: „zákonu přestupkem uraženému vážnost navrátiti a zachovati, jiným výstrahu dáti a vinníka napravití,“ — šťastněji dosáhne, než když e curia episcopali jako hromový blesk vyletí, a místo coby vinníka potrestati, k poznání chyby přivesti a napravití měl, jej spíše jakožto mučedníka oslaví, a mnohdy více představenstvu ublíží, než tomu, kdož se proti zákonu prohřešil.

Avšak netoliko těmito a podobným nevhodám vyhověti, ale mimo to ještě mnoho dobrého pro zdar a znik církve by se docíliti dalo, kdyby původní účastenství toto presbyterům navráceno bylo. Zde buďtež toliko následující výhody podotknuty:

a) Zmizelaby lhostejnost a vlažnost, s kterou netoliko laikové ale i duchovní pohlížejí na záležitosti církve, považující je pouze za záležitosti hierarchie.

b) V duchovenstvu by se zvláštní činnost duševní

probudila, ježto by každý se nucena čil, o předmětech budoucích porad společných přemýšleti, příčinou jich si jisté nějaké mínění utvořiti, a je náležitými důvody upevniti, by je pak při schůzce dobře přednesti, a též proti jináče smejšlejícím mohl zastávat.

c) Anby se tím i příležitost naskytla, jiných náhledy poznati, je s vlastními porovnat, a důvody pro obě strany pronesené oceniti, nemálo by se tak podporoval pokrok ve vědách, ouřadu duchovního se týkajících.

d) Docíliloby se tak šťastněji velmi prospěšného spolčení duchovenstva nejen mezi sebou ale i s panem biskupem, a vytvořilaby se tak nepřemožitelná phalanx k odražení četných útoků, kterýmž za našich časů církev jest vystavena.

e) Nováby se panu biskupovi udála příležitost, jednotlivé presbytery své nejenom dle smejšlení ale i dle schopnosti a vzdělanosti jejich poznati. —

f) Mohloby duchovenstvo v obecné poradě způsobem důstojnosti své přiměřenějším a s nadějí dobrého oučinku spojeným o zlepšení postavení svého se ucházeti, anižby třeba bylo, Jeremiady v shromáždění velmi smíšeném (e. gr. v sjezdu Líp slovanských) přednáseti. —

Toto postačuj co důkaz, žeby rádně bylo, aby se presbyterstvu bývalého účastenství v záležitostech a řízení církve opět udělilo. Že ale netoliko já toto na předeslané důvody se zakládající mínění chovám, nýbrž že i jiní navracení původních poměrů presbyterstva za prospěšné ano za potřebné uznávají, dosvědčuje dopis z Kolína nad Rýnem, v čísle 133. časopisu „Sion“ r. 1848. obsažený, který zprávu dává o petici 370 duchovních vyšších i nižších v tomto ohledu na Arcibiskupa Kolínského zasláné. Dopisovatel zprávu svou těmito slovy končí: „Der Geist dieser gerechten billigen

Forderungen ist Zulassung des niederen Klerus zu seinem Rechte; Wiederherstellung des früheren demokratischen Princips der Kirche, das der Absolutismus erdrückt. Mit dem Aussprechen desselben ist nun eine Bewegung begonnen, welche für die Kirche selbst von *unnennbaren Vortheil* seyn wird; die vielleicht das *einzige Rettungsmittel* für die Stellung der katholischen Kirche zu unserer Zukunft enthält.“

Dr. Mokrý.

O S y n o d á ch.

Pojem a výměr Synody.

Synoda dle svého původního významu jest tolik co shromáždění za příčinou nějaké společné porady. Shromáždění takové, konané za příčinou církevních záležitostí, nazýváme sněmem církevním, a rozeznáváme trojí druh takovýchžto církevních sněmů. Shromáždili se, od papeže povolán jsa, veškeren sbor aneb aspoň větší částka pravověrných biskupů po světě rozptýlených na jednom místě, by se v záležitostech víry a církve usnesli, slove toto jejich shromáždění — *sněmem obecným*, a usnešení jejich z stran víry a mravů jest ohlasem neomylné církve. Shromáždili se biskupové toliko některé vlasti okolo svého patriarchy anebo metropolit, by se o jisté záležitosti do života církevního sahající vespolek poradili, sluje toto jejich shromáždění — *sněmem krajským, provincialním*. Konečně shromáždili se kněžstvo některé biskupské osady okolo svého biskupa, by se vespolek o náboženské a církevní potřeby a záležitosti poradili, nazýváme to takové shromáždění — *sněmem osadním či biskup-*

ským, aneb zkrátka synodou. A o tomto posledním církevním shromáždění, kteréž sluje synodou, budiž zde řeč.

1. Synody byly od počátku a po všechny dřevnější časy v církvi obyčejem.

Synody dosahují svým počátkem až na sv. Apoštolů, a protož říci můžeme, že apoštolského jsou původu. Tak čteme v kap. 15. skutků Apoštolských, že když nesnáž příčinou obrízky a pohanů na víru obrácených vznikla, sešli se právě v Jerusalemě přítomní Apoštolové a starší, aby tu věc rozvázili. I usnesli se na tom, což se jim za dobré vidělo, a výrok jejich byl vůbec uznán a přijat. V kap. pak 21. též knihy nalezáme druhou stopu takovéhožto shromáždění, kteréž mělo do sebe všechny ty vlastnosti, jakýchž se požaduje k synodě. Neníť nás sice tajno, že písmo svatého vykládač Cornelius a Lapidé a jiní ještě tomu odpírají, že by toto řečené shromáždění pravou bylo synodou bývalo: nic méně držíme se velikého počtu jiných a velikých to písmo vykládačů, kteříž všickni toto shromáždění za pravou synodu drží, a to tím více, an sám papež Benedikt XIV., kterýž jinak s Corneliem a Lapidé zdá se souhlasiti, nemohl přece upříti, že v tomto shromáždění jistý způsob a obraz synody vyniká. Praviť totiž: „Neminem inficiari posse putamus, speciem quamdam et imaginem synodi in praedicta congregatione eminere.“¹⁾

Pojďme dále a vizme, kterak si v tom později církev počínala. Dokud byla pronásledována a skrývati se musila, nemohlo ovšem toto určení církevní vsady a vždycky dle žádosti místo míti. Avšak nelze pochybovati, že biskupové, kdykoli okoličnosti to dovolovaly, presbyterstvo svoje k sobě za příčinou porad

1) De syn. dioc. l. 1. c. 1. n. 5.

povolávali. Když se však pronásledování církve poněkud umírnilo, a církev svobodněji počala se rozvíjet, tu se i hned také synody častěji konaly. Tak ku příkladu konal papež Siricius I. P. 389. se svým duchovenstvem synodu, v nížto bludy Joviniana a jiných zavrženy byly. „Omnium nostrum tam presbyterorum et diaconorum quam etiam totius cleri unam scitote fuisse sententiam, ut Jovinianus, Auxentius . . . divina sententia et nostro iudicio in perpetuum damnati extra ecclesiam remanerent.“¹⁾ Dále papež Benedikt XIV. v knize své o Synodách a tak též Thomassin²⁾ uvozuji zejména více synod, jichžto usnešení buď v celosti aneb aspoň z části se až na nás dostala. V postupu času synody takměř všady byly konány. Začneme s milou vlastí naší. Žádná země neutrpěla snad tak mnoho nepokojů a rozličných strastí, jako tato naše milá vlast. Ovšem v zemi, v kteréž málo kdy stálého pokoje bylo, a kteráž nad to výše 140 let neměla pravého svého pastýře vrchního, nemohly synody takového zniku a zdaru míti, jako v zemích, kdež pokoj stálý panoval, a kdež všecko pozeňnané ovoce ze svatého pokoje vyplývající dozrívati mohlo. Nicméně i ve vlasti naší činily se synody, a že jich více nebylo, tomu se nedivíme, ale spíše tomu se divíme, že při tak velikých zmatcích, jichžto ve vlasti naší stávalo, tolik přece se jich odhyti mohlo. Konány pak byly tyto: Prazská, za Arnošta I. I. P. 1349.; za Zbinka II. též v Praze I. P. 1605.; potom ještě tři soukromnější, jako: za Jana II. I. P. 1395 a opět 1386 v Praze konaná; za téhož arcibiskupa I. 1382. též v Praze odbývaná; za Konráda I. P. 1412. v Roudnici slavená. A nyní podívejme se do jiných zemí. Ve Španělských se po každém krajinském sněmu, jak Canus svědčí³⁾, též synody ko-

1) Bened. de syn. dioco. c. 1. n. 6. 2) De vet. et nov. eccles. discipl.

3) Magn. theat. vit. hum. t. II. ad vocem concilium.

naly. Poněvadž však onyho velmi často se konaly, protož se i tyto dosti často odbyvaly. Podobně ve Francii a v německých zemích nebyly synody nic neobyčejného, jak svědčí Thomassin, Hartzheim a Binterim, a že se i v Anglicku a jiných severních krajinách dály, dokládá papež Benedikt XIV. v knize své již svrchu dotčené. Ano tentýž papež dovozuje z 52. listu svatého Cypriana, že tak řečené „libri poenitentiales“ Diviše Alexandrinského, Řehoře divotvorce, Basilia, Theodora Canterburského, Bedy jináče nepovstaly, leč na synodách, kdežto společným usnešením navrženy a vypracovány byly. Práví totiž výslovně: „Hi porro libri poenitentiales, cum totam respicerent dioecesim, non aliter ab episcopo fiebant, quam de suorum presbyterorum consilio, quod deducitur ex epist. 52. Cypriani, in qua non obscure innuit, tum primum de poenitentiis stabili quadam lege imponendis deliberatum fuisse, cum restituta ecclesiae pace licuit sacerdotibus in unum convenire; atque idcirco sive ratio habeatur rerum, quae in illis decernuntur, sive personarum, quae ad decernendum vocabantur, non immerito affirmare posse videtur, ejusmodi libros in dioecesana synodo fuisse exaratos.“¹⁾ Ve středním věku nesčíslné synody konány byly, což průvodno jest z toho, že se tu již potkáváme s mnohými rozkazy, by se rok co rok aspoň jednou (dříve se totiž konaly každý rok dvakráte) biskupské sněmy odbyvaly, což že se stávalo, dosvědčují hojně zbirky těch sněmů, kteréž se na nás dostaly. Po každém však biskupském sněmu následovala synoda, na kteréž presbyterstvu osadnímu se v známost uvedlo, což se na onom vyjednalo. Za tou příčinou, jakž i Thomassin svědčí,²⁾ dříve jako dva biskupské sněmy rovně tak i dvě synody každoročně se konaly. Když

1) Bened. de syn. dioeces. l. 1. c. 1. n. 7. 2) De vet. et nov. eccles. discipl. c. 73. n. 1.

však později s druhého biskupského sněmu sešlo, a jedin toliko se každoročně odbýval, aspoň jedna synoda se v každé diécesi rok co rok konati musila. I nezapomněli horliví biskupové této povinnosti. Zde uvedeme ku paměti toliko sv. Karla Borromejského, kterýž mimo několik krajinských sněmů také ještě jedenáct synod svolal. Tak podobně svatý František Saleský měl za to, žeby to nejdůležitější bylo jeho povinností, duchovenstvo svoje k synodám svolávati. A tak sobě i jiní počínali, vyznávajice výslovně tuto svou povinnost, jako ku příkladu Herrmann Werner, biskup Paderbornský, kterýž rozepsav synodu v diécesi své na rok 1688. takto se vyjádřil: „Solicitududo ecclesiae et universi gregis nostri Paderbornensis, velut instantia nostra quotidiana, cum nullam gravissimi muneris partem omittere sinat, tum praecipue et vehementer urget, ut synodum dioecesanam, quae inter primarias functiones episcopales merito numeratur, et multis nominibus excellit, juxta saluberrimum Tridentini concilii decretum celebremus. 1)

2. Synody povždy za věc velmi spasitelnou a církvi prospěšnou považovány byly.

Všickni ti, jimžto znik a zdar církve Boží na srdci ležel, synody za věc velmi spasitelnou a církvi prospěšnou považovali. Tak smejšlel ku příkladu svatý Bonifac. Tento horlivý apoštol německého národu těžce sobě naríkal na pokazené mravy téhož národu a na rozvyknanou kázeň církevní. I učinil list ku papeži Zachariášovi, ve kterémž bolestné vzdechy své vylil, a konečně doložil, že náboženství již od 70. let v porobě leží. A medle čemu tuto zkázu dobrých a počestných mravů a církevní kázně připisoval? To vše, tak nejposléze doložil, proto se přihodilo, že již od 80. let

1) Hartzh. Con. Germ. t. 10. 115.

nebylo žádného sněmu. Podobně tak smejšlel svatý Karel Borromejský, kterýž na sněmu l. P. 1576. od něho svolaném z příkladu svatých Apoštolů a z obyčeje staré církve Boží dovozoval spasitelnost a užitečnost synod. I odvolával se na to, že kde se tohoto prostředku zanedbává, tam že nevyhnutelně církev zkázu utrpěti musí. A nejen jednotliví biskupové, nýbrž i papežové a církevní sněmové touto příčinou se dosti zřetelně vyjádřili, že totiž synody spasitelnou moc provozují jak na kněži tak i na lid věřící, a že z nich to nejutěšenější ovoce pro víru, církev a život křesťanský vyrůstá. Tak ku příkladu papež Alexander VII. v ta slova napsal: „*Persvasissimum vobis esse non dubitamus, nihil frequenti animarum recognitione synodorumque celebratione, populorum salutis ac veteri disciplinae constituendae, nihil catholicorum principum paci a Deo impetrandae accomodatius esse; quo intermisso, magna in moribus continuo ad omnem improbitatem ac peccandi licentiam facta est immutatio.*“¹⁾ A otcové na sněmu Kolínském l. P. 1549. shromáždění takto se vyjádřili: „*In synodis redintegratur unitas, studetur corpori ecclesiae in sua integritate conservando; ubi ea, quae in visitatione non dabatur exequi, executionem studiis communibus assequantur; ubi de capite et membris, de fide et pietate, de religione et cultu divino, de moribus et disciplina, de obedientia, de iudiciis et rebus omnibus ad bene christianeque vivendum commodis vel necessariis tractatur atque statuitur, ut verissime in reformationis formula dicatur: salus ecclesiae, terror hostium ejus, et fidei catholicae stabilimentum sunt synodi, quas etiam rectissime corporis ecclesiae nervos dixerimus.*“²⁾

Mohli bychom veliké množství takových svědectví ku paměti přivéstí, kteráž synodám chválu vzdávají;

1) Ballar. Rom. t. 6. p. 35. 2) Conc. Colon. 1549. c. 1.

než pomineme mlčením všech těch takých hlasů povždy ke chvále synod v církvi se ozývavších, a toliko k jednomu ještě a to velmi mohutnému ucho svoje nakloníme, a kterýž vyšel z úst jedné viditelné hlavy církve, papeže to již několikráte jmenovaného Benedikta XIV. Tentýž papež znamenitou knihu o synodách sepsal, a v té prospěšnost a spasitelnost jejich co nejhrohlivěji hlásal. Než nebudeme, nechtíce slov šířiti, všecka ta krásná svědectví, kteráž v knize své složil, výslovně uvozovati; domníváme se totiž, že nejlepší důkaz o jejich prospěšnosti a spasitelnosti podáme, když dokážeme, že církev velmi často na to dolehala, aby se takové sněmy řádně svolávaly. Tím zajisté, že výslovnými zákony synody nařizovala, dala na jevo, že jsou velmi užitečné a spasitelné.

3. Církev velmi často na to dolehala, aby se synody konaly.

Církev Boží jak za prvních tak i za pozdějších časů přísně na to dolehala, aby se synody všady řádně svolávaly. Tak již sněm Antiochenský nařizuje, aby každý biskup synody odbýval, a k nim kněžstvo a jiné církevníky svolával. ¹⁾ Sněm Orleanský l. P. 511. konaný prikazuje i opatům, by se i oni na místě od biskupa ustanoveném shromáždžovali k společným poradám. ²⁾ Synoda, kteráž se v městě Auxerne řečeném l. P. 586. konala, nařizuje, by se všecko presbyterstvo v polovici měsíce května do téhož města každoročně k synodě scházelo. ³⁾ Na sněmu Huescenském l. P. 598 činěném usnesli se biskupové na tom, aby každý biskup každoročně své duchovenstvo k synodě povolal. ⁴⁾ Toletanský sněm l. P. 693. předpisuje každý rok dvě

1) Decret. Grat. dist. XVIII. c. 4. 2) Thomass. de vet. et nov. eccl. disc. p. II. 1. 3. c. 73. 3) Thomass. l. c. 4) Thomass. l. c.

synody. 1) A čtvrtý sněm Lateranský u příčině této si tak přísně počínal, že trestem zložení s ouřadu vyhrožoval biskupům, kteříž by se v záležitosti této nedbalými prokazovali; nebo dí takto: „*Quisquis autem salutare statutum neglexerit adimplere, a sui executione officii suspendatur.*“ 2) Příliš obsírnými bychom se stali, kdybychom chtěli všechna ta církevní nařízení výslovně zde uvozovati; protož pravíme toliko, že nescíslní sněmovné na to dolehali, aby se synody řádně svolávaly, jako ku příkladu sněmovné v Seligenstadtu l. P. 1021., v Paříži l. P. 1212., v Kolině l. P. 1228., v Ravenně l. P. 1311., ve Valencii l. P. 1322., v Solnohradě l. P. 1420. atd. konaní, a když biskupové v konání synod zde onde ochabovali, znovu sněm Basilejský co nejprísněji řádně jich odbyvání nařídil. Konečně svatý obecný sněm Tridentský přikázal, a rozkaz tento nebyl nikdy vyzdvížen, by každého třetího roku činil se sněm krajinský, a rok co rok konala se synoda, a vyhrožuje tresty svatými zákony vyměřenými všem těm, ježtoby v plnění povinnosti této byli nedbalí. Slova svatého sněmu zní takto: „*Synodi quoque dioecasanæ quotannis celebrentur; ad quas exempti etiam omnes, qui alias cessante exemptione interesse deberent, nec capitulis generalibus subduntur, accedere teneantur, ratione tamen parochialium aut aliarum saecularium ecclesiarum etiam annexarum, debeant ii, qui illarum curam gerunt, quicumque illi sint, synodo interesse. Quodsi in his tunc metropolitani quam episcopi et alii suprascripti negligentes fuerint, poenas sacris canonibus sancitas incurrant.*“ 3) Toto svatého sněmu nařízení obnovil konečně a opět biskupům ku paměti přivedl papež Alexander VII. listem papežským od 4. dubna 1656. německým arcibiskupům učiněným. Podobně tak papež Benedikt XIV.

1) Decret. Grat. dist. XVIII. c. 16. 2) Can. 25. X. 3) Sess. XXII. c. 2. de ref.

položil všem biskupům vůbec tuto povinnost velmi důtklivě na srdce. I jevil velikou nelibost nad těmi, kteří povinnosti této dosti neučinili, nazýváje neomluvitelně zanedbání této povinnosti — lenosti a nedbalostí a neposlušenstvím k zákonům církevním. Práví zajisté takto: „Neque illos excusamus episcopos, qui cum nihil sit, quod eos impediatur, ex sola socordia et negligentia synodum facere praetermittunt; eosque magis redarguimus, qui cum plures annos dioecesim gubernaverint, ne de cogenda quidem synodo unquam cogitarunt. Hi enim caeterique, qui ex mera incuria et inertia praefato Tridentini praecepto non parent, et sine ulla causa synodum facere omittunt, meminisse deberent, se praeter reatum inobedientiae poenam incurrere suspensionis ab officio.“¹⁾ Než dosti již o tom; domníváme se, že není potřeby dalších důvodů uvozovati, a že z toho, což posud řečeno, dosti zřejmě vůle církve vysvítá.

4. *Proč synody z obyčeje vyšly?*

Jakkoli po všechny časy se uznávalo, že synody blahoděnné mají vplyv na kázeň a život církevní, a že jsou věci velmi spasitelnou a církvi na vysost prospěšnou; jakkoli též církev velmi často na to dolehala, aby se všady konaly: nicméně postupem času ochabovala pořád víc a víc horlivost, tak že se stávaly později toliko pořádku, až pak konečně z obyčeje vyšly. I nebude od místa, ohlednouti se zpět a vyskoumati, co k tomu neblahému zanedbání příčinu zavdalo.

Že představenstvo církve samo tím z větší částky vinno bylo, nedá se upříti. Leží to v povaze lidské, že člověk ochabuje, pakli častěji nebývá rozněčován a ku povinnosti své přidržován. I představenstvo církve sestaveno jest z lidí, a protož nedivme se, když mnohdy biskupové zanedbali plniti takové povinnosti, kteréž se

1) L. c. c. 6. n. 5.

jim zdály s obtížením. Že pak biskupové v této stránce nedostáli úplně k povinnosti své, sám papež Benedikt XIV. dosti příkrými slovy jim vyčítá. Než že to tak daleko přišlo, tím zase byli světšší pánové vinni, kteříž často na biskupské stolice takové osoby dosazovali, kteréž nižádného pravého neměli k tomu povolání. Nejednen z vysokého stavu již co dítě k duchovnímu stavu a k nejvyšším církevním důstojnostem byl předzřizen, a když napotom takový urozenec se ve vládu církevní uvázal, pro záležitosti světské obyčejně zapomínal na záležitosti církevní. Neměl povolání, a tím je všecko řečeno. Nad to výše i svaté nadšení prvních křesťanských věků pominulo, láska vystydla, kteráž dříve celé tělo církve Kristovy spojovala, a biskup pořád víc a víc se vzdaloval od svého presbyterstva, zvláště dal-li sobě na svém vysokém rodu záležeti. Protivilo se mu, smišovati se s plebejskými faráři svými. Přes to přese všecko se vyvinula ještě v druhé polovici středního věku ona neblahá burokracie, kteráž všecken blahodárny znik církevního života usmrtila. Sněm Basilejský a později Tridentský všemožně se sice o to zasazovali, aby to bylo jiné, i skutečně se k tomu schylovalo, a utěšená naděje prokvítala, ale toliko nakrátce. Rozličné překážky mezi to vstoupily, světská vláda synodám nepřála, a katoličtí mocnářové sami to byli, jenž bránili duchovenstvu, shromáždžovati se. Tak ku příkladu, abychom daleko jíti nemuseli, připomínáme z novějších časů onen francouzský zákon, jehožto se zvláště za bývalého krále Ludvika Filipa přísně šetřilo, a kterýmž biskupům všeliké se shromáždžování zapovědino bylo.

Že synody ten smutný osud potkal, bylotě toho dále příčinou i to, že podobné sněmy v občanském a státním životě z obyčeje vycházely, a tím zase byl vinnen rozmáhající se státní absolutismus, kterýž se až i na půdu církevní dostal. Obecné státní porady pře-

staly, zemští stavové, pozůstatek to z středověku, se buď dokonce nescházeli, aneb scházeli-li se, dalo se to jen proto, aby platili, a se o tom přesvědčili, že jich není potřebí. A jako státní absolutismus zrušil lstí a násilou světské sněmy: tak podobně absolutismus v církvi byl tím vinnen, že synody z obyčeje vycházely. Známoť jest, že se nejdéle v těch zemích udržely, kdež nejdéle to trvalo, než se tam státní absolutismus umístil.

Avšak spravedlnost káže, bychom také ještě některé jiné příčiny si připamatovali. Velikost a rozsáhlost biskupských osad, chudoba mnohých duchovních, obtíže daleké mnohdy i s nebezpečenstvím spojené cesty do místa synodálního, a konečně nedostatek kněží, tak že mnohdy jeden kněz i dvě fary zastáváti musel, a tudy se nikterak na delší čas odprázdniiti nemohl, ty a takové případnosti též k tomu přispívaly, že se na odbývání synod zapomínalo. I nepokojné, bouřlivé časy, vojny dlouhá léta trvajících, a jiné obecné strasti veliký vplyv na to měly, že mnozí biskupové, jenž o užitečnosti synod přesvědčeni byli, při nejlepší vůli nebyli s to, k místu je přivesti, a k sobě presbyterstvo svoje svolati. Nejposléze i duchovenstvo samo po nich hrubě netoužilo. Mnozí si stávající pořádek a všecken způsob života jak občanského tak i církevního tak velice líbovali, že se jim synoda věci toliko zbytečnou zdála a břemenem, kterýmž by se neradi byli obtížili.

5. Pročby se synody měly a zvláště za těchto našich časů opět konati.

Synody na mnoze za nechvalitebnými příčinami z obyčeje vyšly, a protož i nechvalitebné byloté opouštění jejich Již to by mělo býti pohnůtkou k opětnému jejich zavedení, aby se tak, co předešlý věk nedbalostí svou zavinil, poněkud napravilo. Staré zákony církevní, kteréž synody předpisují, mají posud svou platnost,

neboť nikdy odvolány nebyly, a nyní tím méně mohou býti odvolány, an jestli kdy jich čas žádal, zajisté přítomný tento náš věk je co nutnou potřebu prohlašuje. Co papež Kliment VIII. v listu svém od 14. října 1604 napsal našemu arcibiskupu Prazskému Zbinkovi, že totiž církevní sněm nejenom za užitečný nýbrž i za velmi potřebný drží, ¹⁾ tož zajisté a v plnější míře platí i za těchto našich časů. Jest sice pravda, že i my za to nemáme, žeby synody již samy o sobě všechny křivé věci učinily přímé, a ostré cestami rovnými, nicméně té jsme přesvědčenosti, že synody míti lépe jest, než nemíti žádných. V tomto přesvědčení utvrzuje nás i církev, kteráž se dosti zřejmě vyjádřila, a na jejížto slovo zpoléháme, že synody věci velmi spasitelnou a církvi prospěšnou jsou.

Pravíme opět, že synody neodolatelně žádá tento náš přítomný věk, a že opět konati se musejí, máli to lépe vyhlížeti

1) s věrou. Kdo jest, ještoby nevěděl, jak hluboce se jed náboženské netečnosti (indifferentismus) zažral do nynější společnosti lidské, a kterak se racionalismus ve všech třídách lidstva pořád víc a více rozmáhá? Církev ovšem nepomine! Onať má zaslíbení Boží, že jí brány pekelné nepřemohou, a že trvati bude až do skonání světa. Ale tážeme se, máli toto a takové zaslíbení také ta neb ona diécese, ta neb ona krajina, ta neb ona země? Utrpěla církev již zde onde dosti velké škody a ujmy, i pročby nemohla ku příkladu i u nás ztenčena býti odpadnutím nesčíslných oudů, zvláště když bychom spali, a nepřítel koukol rozsíval, jak se to právě nyní děje? Nastaly nám zcela jiné časy, církev přestala býti církví státní, a stát děle jí hájiti nebude, neboť již svobodu i příčinou náboženství každému pojistil, všeliké vyznání víry za stejně oprávněné

1) Synod. Archidioec. Pragensis. Anno 1605.

prohlásil, a vykročení z víry katolické usnadnil. Pohoršení a roztržky musejí podle písma přijíti, a když přijdou, a přijdou snad u větší míře a síle, než kdy jindy, kterak odoláme ohnivým těm šípům, nejsouce spojeni, nýbrž spíše sami rozdrobeni? Nepravím, že spojení a sesílení synodami dokonce všemu odoláme; než tou se jistou kojím nadějí, že když se shromáždí presbyterstvo okolo svého biskupa, a s ním se raditi bude, jakým způsobem, jakými prostředky by se jednota víry zachovala, a že když biskup podepřen o své kněžstvo a s ním spojen v boj se pustí s nepřitelem, že řku snáze se blud vymýti, vyhubí, neškodným učí. Spojenou silou se již mnohemu novotárství předešlo, praví proslulý zvěcnělý Möhler, a slyše všeho představenstva sjednocený varovný hlas nejeden slaboch a neutvrzený se již zotavil tak, že se svěsti nedal. Synody zajisté hrůzou jsou, jak dí krajinský sněm Kolínský I. P. 15-19. konaný, nepřátelům církve a utvrzením víry katolické. Synod je potřebí, máli to lépe vyhlížeti

2) i příčinou mravů a kázně církevní. Obraz mravů nynějšího věku není velmi utěšený. Nebudeme tedy slov šířiti, bychom v smutnou tu práci se uvázali, jej zde popisovati. Kde smutná zkušenost tak hlasitě mluví, netřeba slov našich. Řekneme toliko, že svět ve zlém jest postaven, a že zvláště synody by o tom měly pracovati, aby se vzrůstající nemravnosti meze položily. Téměř všechny církevní sněmy se tím obíraly, jakby nemravové lidu napraveni byli, a za tou příčinou ustanovovaly nejspasitelnější zákony a vyměřovaly ty nejprospěšnější prostředky, jak by se rozmáhající nemravnost zameziti mohla. Toho však potřebí jest nyní více než kdy jindy, aby totiž kněžstvo síly své spojilo, a toutéž cestou o zlepšení mravů se snažilo; více než kdy jindy pravím toho jest potřebí za těchto našich časů, an se není nadíti, že by stát u příčině této

budoucně ke znamenité nějaké podpoře nám býti chtěl. I budeme na mnoze sami sobě zůstaveni, a protože bude nám věru potřebl, bychom se spojovali, a spojením tím větších sil nabývali. Že to až k takové spouště mravů přišlo, jakouž žel budiž Bohu na vlastní oči viděti musíme, rozdílné jsou sice toho příčiny; avšak jedna z nich jesti dle svědectví svatého Boniface, jak jsme se již svrchu zmínili, a dle svědectví papeže Alexandra VII. i zanedbávání synod. ¹⁾ A protože jeli pravda, že v těch časech, an se synody bedlivě konávaly, s náboženstvím, s mravností a kázní církevní lépe to vyhlíželo; a jeli pravda, že nynější zlý stav světa hned tehdaž počal pouštěti kořeny své, an se od synod upouštělo, můžeme ovšem tvrditi: Máli lépe býti, musíme se k Bohu opět navrátiti, a navrácení toto musí církev zprostředkovati; zprostředkování to však se nejpříměreněji státi může od církve na sněmích shromážděné, a z společných porad takové prostředky vyměřující, kteréžby nejjistěji pomoci mohly. Na to narází několikrát již řečený sněm Kolínský, an dí v ta slova: „Na synodách obnovuje se jednota, i děje se péče o zachování těla Kristova v celotě jeho; čehož nelze o visitacích k místu přivesti, to na synodách společným usilováním k místu přivedeno bývá. Na nich jednává se o hlavě i o údech, o víře a bohabojnosti, o náboženství a o službě Boží, o mravech i o kázní, o poslušenství, o soudech a o všech věcech, jichžto k dobrému a křesťanskému životu potřebí jest. ²⁾“

Z toho, což posud řečeno, vysvitá nutnost a veliká potřeba synod; avšak synody se i s jiné strany také ještě prospěšnými býti ukazují. Synod není jenom pro dobro a blaho a spasení svěřených nám oveček Kristových potřebí, nýbrž je jich potřebí i pro naše vlastní dobro a blaho. Ze synod vyplývá zajisté po-

1) Bullar. Rom. t. 6. p. 35. 2) Concil. Col. c. 1.

žehnání i na biskupa i na jeho duchovenstvo, a to ovoce, kteréž takým během dozrává, oběma stranám jest velmi prospěšné.

a) Ze synod vyplývá užitek biskupovi, an se mu tak poskytuje velmi dobrý prostředek, jak by na své důležité povinnosti pozorna byl učiněn, jakby se se stavem diécesí své dokonale seznámil, a poznal povahu i potřeby jak lidu tak i duchovenstva svého. Co se zvláště lidu týče, nikdo nezná lépe, čehož jest potřeben, a nikdo nemůže též lepších a prospěšnějších prostředků vymysleti, jakby se těmto náboženským potřebám lidu vyhovělo, leč ti, ježto mezi lidem živi jsou, a obcování mají i s těmi nejsprostšími třídami. Jakkoli u příčině té o visitacích mnohému se může biskup naučiti, nicméně poněvadž se dějí toliko zřídka na jednom a témž místě, a biskupové vždy jenom po částkách své osady prohlízejí, a čas krátce jest vyměřen, a nad to výše k udělování svátosti birmování předně a hlavně určen, nemůž ovšem kanonická visitací tak snadno biskupa se všemi potřebami lidu seznámiti, a stává se, že teprv po dlouhých letech, když totiž celou svou biskupskou osadu byl prošel, hodně pozdě tedy známosti té nabývá, aneb dokonce nikdy.

A jak blahodějný vplyv by měla synoda na něho samého, an by mu tak i bezděky na mysl přicházeti muselo, že on co duchovní otec a lidu i presbyterstva svého napravovatel musí předkem sám k sobě prohlížeti, by chtěje jiné napravovati nebyl sám zavržen. I sesuly by se také ty hradby, kteréž nyní dělí biskupa od presbyterstva, jejich srdce by se k sobě přiblížily, větší vzájemnost by mezi nimi nastala, spojili by se svazkem pevnějším, a konečně tím účastenstvím, kteréž by takým během biskup presbyterstvu svému popřál ve vládě církevní, navrátila by se obecná důvěra, a církevní zákonům vyjednala by se větší váha a

platnost, an by se tak staly ohlasem společného usnešení, výstřelkem a vylivem obecné vůle. I mohl by biskup říci, čím veliký Ximenes presbyterstvo svoje v první synodě, kterouž s ním konal, oslovil: „Veliká jesti ta loď, kterouž mé zprávě svěřil Hospodin, a já sám jsem slabý a nezkušený, abych veslo dobře vedl. I musila by nevyhnutelně loď utonouti, kdybyste vy všickni se mnou nebděli, a mně s věrnou pomocí svou nepřispěli. Chtějme tedy síly naše spojití, bychom ji zachovali, spojení jsouce ustanovme zákony, dejme nařízení, pak ale daná bedlivě a přísně zachovávejme. Já aspoň na zachovávání daných zákonů přísně dbáti budu. Ujišťuji vás, že ze své vlastní moci bez vašeho dobrého mínění, a dokud bych se s vámi dříve nebyl poradil, nikdy žádný zákon neustanovím. Proto jste ale také povini, daná nařízení věrně plniti.“ A jako tento slavný biskup nadšen byl duchem svatě horlivosti a naplněn těmi nejsvětějšími city, vida se u prostřed veškerého svého duchovenstva, tak by dojistá i každého jiného biskupa svatě zachytilo nadšení a roznění, a jedenkaždý z nich by zvolati mohl, co řekl biskup Augustin Valerius z Verony k duchovenstvu svému: „V pravdě, není mi dne příjemnějšího nad den synody; není pravím dne, kterýžby ve velikých těžkostech s vysokým ouřadem mým spojených ducha mého více potěšiti a zotaviti mohl.“

b) Avšak ze synod by i veškero duchovenstvo mělo veliký užitek. Jako se laikové v určitých dnech v chrámu Páně shromáždují, aby každý z nich od ducha Kristova byl osvícen a rozžet, a aby tak jejich duchovní život se zachoval a posilnil: rovně tak i kněžstvo má se okolo svého biskupa čas od času shromáždovati, aby je všechny jeden duch provál, a aby se všickni v Kristu Pánu posilnili. Takové však posily a takového osvícení a rozhorlení jest pastýřům duší svr-

chovaně potřebí; neboť majili ovečky napraveny býti, musí se nevyhnutelně dříve jejich pastýřové napravit. Že ale synody ku posílení, osvícení i posvěcení kněžstva znamenitě přispěti mohou, kdoby o tom pochyboval? Ano já řku, že synody jsou ten nejjistější prostředek k zvelebení kněžstva. A zdali není tomu tak? Zde stojí biskup, zde jeho spolupracovníci na víci Páně, a tam laikové. Každý musí, když by toho potřeba kázala, zde veřejně počet vydati z vládařství svého. Zde se znovu poslušnost slibuje biskupovi, zde se v potaz a poradu berou všechny záležitosti, kteréž do života duchovního i církevního sahají. Zde biskup co učitel a otec presbyterstvo svoje pamatuje na jeho povinnosti, a ku plnění jich je vzbuzuje a rozněcuje. Zde bratr bratra, kněz kněze, a všickni vespolek se vzdělávají, zahrívají, rozněcují, osvěćují. I poučen a posílen vracuje se každý z nich domů. Utěšeně, krásně, blahodějně to ovoce!

A tak nechať z jakékoli strany na synody hledíme, pokaždé se přesvědčiti musíme, že jsou věcí prospěšnou a velmi spasitelnou. Tomu ale když je tak, kdoby ještě na tom stál, že jich není potřebí? Byla-li kdy toho potřeba, aby se synody konaly, dojistá za těchto našich časů jest toho potřeba největší!

Z á v ě r e k.

Tak jsme ukázali, že synody od počátku a po všechny dřevnější časy v církvi byly obyčejem, že povždy za věc velmi spasitelnou a církvi prospěšnou považovány byly, že církev velmi často na to dolehala, aby se konaly, a že jich neodolatelně žádá i tento náš přítomný věk. I skutečně se jich se všech stran rozliční hlasové dovolávají, a každý den se množí počet těch, ježto od synod utěšenějšího rozkvětu církve sobě slibují. Bohdežzby se tedy naděje tato naplnila, abychom

brzo synody měli! A v skutku můžeme doufat, že se jich v nedlouhém čase dočekáme; neb konstituční stát nebude jim činiti překážky, tak jak to ondy činival stát absolutní, a páni biskupové, až čas svůj uvidí a pokojnější časy nastanou, k nim dojista přikročí. Již se ve Würzburgu na sjezdu svém minulého roku i na tom usnesli, a před světem se veřejně prohlásili, že chtějí synody konati. A hle již i Frýburgský pan biskup v pastýřském listu svém od 26. ledna tohoto roku oznámil, že na jaře téhož běžícího roku s pány biskupy k metropolství jeho náležejícími *sněm krajinský*, a po něm se svým vlastním duchovenstvem *synodu* konati bude. Kéž by tento příklad měl mnoho následovníků! Kéž by ale také, když se ta vroucí žádost vyplní, každému věrnému synu církve katolické tanulo na mysli, že synoda není a nemůže nížádnou měrou býti to, což jest ústavodárný sněm ve státu! Biskupové mají po Božím právu všecku moc zákonodární, biskupové jsou a zůstati musejí po vždy středem právomocnosti, z nichžto samých všecka ostatní církevní jurisdikce v diécesí vyplývá. Světský vladař, jehož okres moci není bezprostředně Božím zjevením a určením vyměřen, může ovšem zastupítele lidu zákonodárné moci své zúčastniti, jináče je to ale s biskupem, ten nížádnou měrou nemůže a nesmí moc svou přenesti na jiné. A protož dle jednosvorného učení má sice presbyterstvo „*votum deliberativum*,“ nemá však „*votum decisivum*.“ Může sice presbyterstvo biskupovi svému svou radu, své žádosti, návrhy a prosby přednáseti, a biskup může i má slušný ohled na to vše bráti; odstup ale všecko takové počínání, kterýmž by biskupská právomocnost, jenž počátku jest Božího, a jejížto povinnosti určením Božím jsou vyměřeny, mohla býti ztenčena. To pravím nechať každému věrnému synu církve katolické tane vždy na mysli! Pak se ne-

stanou synody shromážděním revolučním, takovým totiž, kteréž by snad cestu zákonitosti a poslušnosti opustilo, nýbrž budou tím, což býti mají, totiž shromážděním kněžstva okolo svého biskupa *ku poradě*. Přivediž nebeský Pán tento dobrý úmysl k místu, i nezklame nás naděje naše, že totiž zase církev Kristova utěšeně se ve světě rozmáhati a prokvítati bude!

O prominutí překážek manželství rušicích a o platech s ním spojených.

Nynější čas se všeho drzím prstem svým dotýká, zvláště a zejména se také církve a jejího řízení dotýká, rozličné vynášeje o ní nepříznivé soudy. Tak jsme v jednom oblíbeném a velmi rozšířeném zdejším časopise četli: „Wozu brauchen wir in Rom Dispensen zu suchen? Und warum unser Geld ins Ausland schleppen?“ A ten, ježto se tak vyjádřil, a nad to výše hodně mnoho hany na Řím i na všecko církevní řízení nakýdal, katolíkem býti se pravil. Nemáme nic proti tomu, když se mu líbí, za něco se držeti, čímž není; neboť stojí každému na vůli, smejšleti o sobě, což chce. Než ale z toho ještě nenásleduje, že by ho i jiní museli za to držeti, zač on se drží, a že by v skutku takovým pravověrným katolíkem byl, za jakého se vydává. My aspoň ho za takového nedržíme, a držeti nebudeme, by nás tím sebe více ujišťoval; ano mníme, že není ani člověk spravedlivý, takový totiž, jemužby Boží přikázání na mysli tanulo, kteréž praví: Dávejte a nechávejte každému, což jeho jest! Netřeba nám daleko po důvodech jíti, nychom toho světle dokázali. Jest bez pochyby sám sobě svědom, že s tím jeho katolictvím to

tak příliš pěkně nevyhlíží, jak to udává, a že mu mnoho ještě schází, by mohl katolíkem slouiti. Než nechejme mu té svobody, nazývati se, jak mu jest libo, a raději k tomu prohlížejme, co že asi jest na tom nářku jeho, když praví: „Wozu brauchen wir in Rom Dispensen zu suchen? Und warum unser Geld ins Ausland schleppen?“ Ani o tom bychom zde slov nešířili, kdybychom toliko na ten časopis zřetel brali, v kterémž onen dopisovatel tak zjevně mínění své prohlásil. Než poněvadž podobní hlasové se i na mnohých jiných místech ozývají, a sice i tam, kde by se toho člověk ani nenadál, protož nebude snad od času a od místa, když zde příčinou této věci slovičko nějaké promluvíme.

Kdokoli praví, že netřeba se do Říma příčinou překážek manželství rušících utíkati, a že netřeba se tam o prominutí takovýchžto překážek ucházeti, tenť zajisté není dobrým katolíkem. Není na tom smysl náš, abychom zde pojednání o primátu psali, jenž jest Božího ustanovení, a takovým zřízením, že s ním stojí i padá církev. Toliko k výše řečenému předmětu zraky svoje obrátíme, a na to hleděti budeme, jeli to v skutku čos zbytečného aneb dokonce nepravého, až do Říma se utíkati, by se církevního prominutí u příčině manželství v cestě stojících překážek dosáhlo.

Církev jest společnost. Žádná společnost nemůže ale obstáti bez zákonů, a tím méně by mohla taková společnost bez zákonů obstáti, kteráž po celém světě jest rozprostřena. I vyměřila sobě církev jisté zákony, kterýmž se podrobiti musí každý, kdož jejím chce býti a zůstati oudem. Kdo však se těmto zákonům podrobiti nechce, nechať vyjde z ní, — nikdo ho nedrží. Že však církev má právo, zákony sobě dávatí, vysvítá již z toho, že všeliká společnost takové právo má. Církev však nad to výše oprávněna jest k tomu i tím plnoprocenstvím, kteréhož jí udělil sám nebeský její zakla-

datel, an ke svým učedníkům pravil: „Co svázete na zemi, budeť svázáno i na nebi: a co rozvázete na zemi, budeť rozvázáno i na nebi.“ A dále řekl k nim: „Jako mne poslal Otec, i já posílám vás.“ Jakoby byl řekl: Touže moc, kterouž já mám, i vám dávám, byste činili, ustanovili a zřídili, cokolivěk za dobré a prospěšné uznáte. Máť tedy církev právo zákonodárni. A toho práva užívá, dáváje zákony, kteréž vízí všechny, kteréž s ní chtí býti. Ona dala také takové zákony, kteréž vyměřují záležitosti manželské; neb stav tento jest jí nejen velmi důležitým, nýbrž i svátostí.

Komu však právo přísluší, zákony dávatí, tomu musí též právo příslušetí, v jistých okoličnostech a za důležitými příčinami od zákonů těch buď zcela anebo z částky upouštětí, to jest prominutí udělovatí. Zákonodárni moc církevní leží ale v rukou papeže a biskupů: jim tedy též to právo přísluší, prominutí udělovatí, a sice v té míře, v jakovéž mají účastenství v moci zákonodárni. Papež tedy vzhledem celé církve, biskupové vzhledem těch diécesí, jimžto jsou představeni. Již pak žádný biskup o sobě není oprávněn, stanoviti takové překážky, kteréžby rušili manželství; nýbrž ty a takové překážky mohla jenom veškera církev, totiž církevní sněm s papežem stanoviti.

Co však celá církev stanovila, to zase jenom celá církev může buď zcela aneb z částky zrušiti. Poněvadž však není ustavičně na sněmu shromážděna, protož může to ve jmenu jejím toliko hlava její, jenž jest papež. On zajisté celé církvi tak jest předřizen, jako biskup svému okrslku. Na usvitě církve, an za příčinou krvavého křesťanstva pronásledování nebylo možno, s Římem v ustavičném a nepřetrženém býti zevnitřním obcování, vykonávali moc tuto i biskupové ve svých diécesích, udělující prominutí i příčinou těchto obecných celé církve se týkajících zákonů. Když však

pokojnější časy nastaly, a biskupové se na sněmích shromážďovati mohli, uložena byla moc tam, kamž náležela, a toliko papežské stolici zůstaveno bylo to právo, udělovati prominutí takových, kteráž se překážek manželství rušících týkala. Prominutí týkajících se zákonů diécesálních uděloval biskup: prominutí, kteráž se týkala zákonů pro celou církev daných, uděloval papež. *) Tak to bylo, a tak to je až dosavad. Že však je to tak dobře a církvi prospěšno, leží na jevu. Neb jen tak se mohlo náležitě jednoty a srovnalosti v kázni církevní docílití, a tak jen mohlo se církevním zákonům proti nevčasnému a dotíravému nalehání jednotlivců, a proti všelikým drzým útokům s jakýchkoli stran přicházejícím, vážnosti, váhy, platnosti a pojištění vyjednati, čehož by se nebylo dosáhlo, zvláště vzhledem mocných a velikých tohoto světa, kdyby se toho práva každému jednotlivému biskupu bylo ponechalo. Dobře tedy bylo a moudře učiněno, že se právo to vzneslo na hlavu církve, kteréžto právo se také po všechny časy jí připisovalo, a od ní k blahu církve vykonávalo.

Smutný a žalostuý to byl tedy výjev času, kterýž viděti bylo na konci minulého století v církvi katolické, když totiž někteří biskupové, zavedení učením přemrštěných Febronianů, tohoto v primatě a na jednotě církve založeného a dobře opodstatněného práva sobě přiosobovati počali, a v tomto neblahém snažení svém i od katolických vlád proti papežské stolici podporování byli. **) Nebylo-li toto ztenčování práva papežského

*) Thomassini vet. et nov. Eccl. disciplina p. II. lib. 3. c. 24—29. Pallavicini hist. Concil. Trident. I. 23. c. 10. N. 17.

**) Tak ku příkladu zapověděl 10. září 1781. císař Josef II., prominutí v příčinách manželství se týkajících v Římě pohledávati, a když si stolice papežská na to stížnost vedla, dalťe kníže Kaunic papežskému poslanci Garampi takovou odpověď, z kteréž zřejmě vysvitalo, že císař všechny záležitosti manželské za takové považuje, kteréž zcela k moci jeho připadají. Slyše tuto

pravou ošemetností, ježto právo toto, toliko od papežské stolice vykonávané, nejen veškeré církvi nýbrž i samým biskupům s velikým jest prospěchem? Aneb jeli jich tajno, do jakých rozpaků a nesnázi mohl by každý jednotlivý z nich přijíti, kdyby velcí a mocní tohoto světa se u něho a snad dokonce co u svého poddaného v okolnostech velmi nesnadných prominutí domáhali? Či snad jednotliví biskupové, a každý z nich sám o sobě snáze jest s to, obecné zákony a kázeň církevní udržeti, nežli hlava celé církve?

Než namítá se, že je to s velikým obtížením věřících, jenž prominutí hledají, a že již za tou příčinou by se v tom měla nějaká změna státi. Avšak to právě jest u příčině, že toto právo k stoličce papežské připadlo; neboť žádoucí jest to věc, aby těch takých proseb nikdy potřebí nebylo, a aby spíše dokonce pominuly, než aby se rozmáhaly, ježto manželství mezi blízkými příbuznými z nejednoho ohledu i státu i církvi nemohou býti velmi vhod. Když se dává zákon, nedává se, aby se přestupoval, a aby se od něho často upouštělo; nýbrž dává se, aby pilně byl ostříhán. Protož každé upouštění od něho a všeliké vyjímání jesti bolestná rána,

odpověď Mirabeau, spisovatel, zajisté v této věci velmi nestranný, takto se vyjádřil: „Nelze zapřít, že to odpověď nejvyšší moci královské přiměřená. Než zdali je to odpověď římského, katolického, apoštolského knížete a vyznavače rozsudků církevního sněmu Tridentského, kterýž pravidlo víry katolické předkládá, a to nikolivěk způsobem ultramontanským?“ A dále praví: „Jeli pravda, že manželství jest svátost, tedy záležitosti manželské toliko k církevní právomocnosti připadají, a církvi, jejížto hierarchie božského jest průvodu a práva, to přináležejí, způsob ustanoviti, která by se manželské záležitosti daly urovnati. Rozdílná práva tato křesťanské hierarchie, kteráž, jak dí sněm Tridentský, od samého Boha jest ustanovena, chtějí s vlastní moci ztenčovati, jest zajisté to největší násill, kteréhož se světská moc proti duchovní může dopustiti.“ *Mirabeau de la monarchie prussienne. Tom. VII. p. 83.*

kteráž se mu zasekává, a kteráž jest s ujmou jak váž-
 nosti tak i platnosti jeho. A protož raději by to cír-
 kev viděla, by se nikdo nikdy o takové prominutí ne-
 ucházel, a ona takových prominutí udělovati nemusila,
 než aby ty takové prosby často na ní se skládaly, če-
 hož tím docíliti chce, an takové staví překážky, kteréž
 by mnohého odstrašiti mohly. Ostatně i biskupové jsou
 oprávněni, že mohou v jistých případech sami beze
 všeho dalšího protahování toho prominutí uděliti. Mají
 totiž „vi privilegii quinquennalis“ právo udělovati pro-
 minutí v třetím a ve čtvrtém stupni jak pokřevenství
 tak i svatovství, pokudž se příbuzenství toto nedotýká
 prvního anebo druhého stupně. Nad to výše když za-
 kročí u papežské stolice, uděluje se jim jistý počet tak
 zvaných fakult, jichžto mocí mohou hned na místě i v
 druhém stupni pokřevenství a v prvním a druhém stupni
 svatovství prominutí uděliti, a na nich to jen záleží, by
 sobě, kdykoli jim ty fakulty výjdou, nové zase hleděli
 zaopatřiti. Konečně v neobyčejných případech, když
 totiž času nezbývá, a rychlé pomoci jest potřebí, mohou
 i v takových příčinách, kteréž toliko k svatému Otci
 připadají, ex licentia praesumta prominutí uděliti. Ne-
 lze-li nejposléze pro zevnitřní překážky, jako ku pří-
 kladu v čas vojny, do Říma se s takovými prosbami
 utíkati, jsou biskupové též oprávněni, i ve všech výše
 řečených a k stolici papežské připadajících příčinách
 prominutí udělovati. Což se l. P. 1811. a 1812. při-
 hodilo, když totiž svatý Otec byl v zajetí, a všecka
 komunikací s ním byla přetržena.

Z toho, což posud řečeno bylo, vysvítá patrně, že
předně toto zřízení církevní na dobrém a moudrém zá-
 kladě spočívá, a veškeré církvi prospěšno jest, a za
druhé že není zase tak velmi přísné, aby se stalo vě-
 řícím nesnesitelným břemenem, ježto ve všech takových
 případnostech, kde rychlé pomoci jest potřebí, od bi-

skupa prominutí dosáhnouti mohou, a ježto toliko na biskupích to záleží, chtějí častěji práva udělených jim fakult užívatí, a když je vyprázdnilí, nové sobě zase od stolice papežské vyjednati. Což skutečně oni také činí, vidouce, an toho jesti potřeba. I zdaž tedy onen pan dopisovatel měl tak velikou příčinu, stěžovati sobě na toto zřízení církevní, a církev katolickou z toho kárati? Neměl zajisté, a tak podobně neslušný a nepravý jest i ten druhý jeho náрек, kterýž zahrnul v těch slovích: „Und warum unser Geld ins Ausland schleppen?“

Kdyby byl katolíkem, čímž se býti pravi, neříkal by: Ausland; a kdyby byl člověk spravedlivý, takový totiž, kterýž nechává každému, což jeho jest, i na tom by se nepozastavoval, že prosebníci za vyslyšení své prosby něco platiti musí. Pravý katolík nepovažuje předně sídlo hlavy cirkve své za „Ausland;“ nýbrž v náboženském obledu považuje Řím za svou vlast a za svůj domov, kdež totiž nejvyšší duchovní otec jeho přebývá. I není mu také papež v církevních a duchovních záležitostech „fremder ausländischer Herr“ nýbrž vlastní přirozený a od Boha mu představený vladař duchovní. Obdrželi tam u něho nějakou milost, rád také něčím vděčnost svou dá na jevo, jsa přesvědčen, že kdyby nebylo důležitých příčin, ničeho by se od něho nezádalo, tak jako skutečně od pravě chudých ničeho se nezádá. Ano víme příklady, kde jim i poštovní platy byly prominuty.

Příčiny však, za kterýmiž se jisté taxy za udělené žádané prominutí od těch, jenž s to jsou, platí, jsou následující:

1) Předně, a to jest hlavní příčina, má se tím předejítí příliš velikému návalu takových proseb, proti kterým se nedá žádná železná zeď vystavěti. I musilo se jim, jak Pallavicini ve své historii svatého sněmu

Tridentského dosvědčuje,*) cos jiného v cestu položití, a sice něco takového, což lidé, milovní jsouce peněz, velmi neradi podnikají. Čeho člověk zdarma můž nabýti, toho se obyčejně velmi často žádá.

2) Kdo zvláštní nějaké milosti dochází, může i má také podle síly a možnosti své něčím k obecnému dobrému přispěti, a sice daleko více, než ten, ježto takové milosti potřeben není. Již ale celý svět ví, aneb aspoň by měl věděti, že ze všech těch a takových peněz papeži pro jeho osobu ani krejcar nepřipadne. Jedna částka těchto peněz se na obecné a velmi prospěšné ústavy církevní vynakládá, ku příkladu na zapravení těch nesmírných outrat, kteréž s missionářstvím, to jest s rozšiřováním křesťanské víry v jiných dílech světa spojeny jsou. Vůbec pak jenom ku potřebám církevním se peníze tyto obracují; i dobře se tedy vynakládají, a sice tak dobře, že již Thomassini řekl: „Si ubique mulctarum et dispensationum pecunia tam sancte expendetur, nemo non congratularetur succuri miseris, pauperes sublevari.“**)

3) Jest sice pravda, že částka nějaká těchto peněz se vynakládá také na vydržení rozdílných papežských ouřadů, avšak i to není nic nenáležitého, an tyto ouřadové nejsou v Římě toliko pro katolíky v papežských zemích obývající, nýbrž pro vešken katolický svět. Sám onen mírný a učený protestant Dr. Plank příčinou této věci se takto vyjádřil: „Wie könnte die römische Kanzlei bestehen, deren Geschäftskreis sich über die ganze Christenheit erstreckt, und von der die Erhaltung der gesetzmässigen Ordnung in allen Kirchen der katholischen Christenheit abhängt, wenn nicht auch Zuflüsse von allen Kirchen der katholischen Christenheit nach Rom kämen? Soll der Papst einmal nicht

*) Lib. II. c. 6. n. 2.

***) Vet. et Nov. Eccles. Discipl. p. III. l. 1. c. 74.

nur das tituläre, sondern das wirkliche und aktive Oberhaupt der Kirche sein, so muss er auch in Stand gesetzt werden, diesen Wirkungskreis auszufüllen, und selbst mit dem gehörigen Glanze auszufüllen. Er muss deswegen auch berechtigt sein, von allen Kirchen, Beiträge zu fordern.“ A dobře tak řekl; nebo papež, co hlava veškeré církve, musí o celou církev hdíti, a záležitosti její obstarávati. I není tedy slušno, aby také křesťané ze všech končin světa k tomu přispívali, aby vláda papežská prostředků nabyla, jakby o celou církev hdíti, a její blaho rozmáhati mohla? Poněvadž však nemůže tak jako stát daně vypisovati a věřícím ukládati, chápá se aspoň té příležitosti, kteráž se jí udává, když se někdo o prominutí příčinou manželských překážek uchází. Nikdo za to nemá, že by to bylo neslušné aneb nenáležitě, když světský mocnár od občanů hned obyčejných hned neobyčejných platů či daní žádá, i v tom prý není nic neslušného a nepravého, když za výsady, soudné nálezy a jakákoli od státu obdržena dobrodini se taxy musejí platiti. Každý ví, že takových platů jest potřebí, by se státní hospodářství udrželo. I proč by tedy jenom papeži se to za zle mělo pokládati, když se od těch něco žádá, jenž se u něho o nějakou zvláštní milost ucházejí, a jí též dosahují?

Onen výše řečený „katolík“ pravil ale také, že tyto papežské taxy jsou příliš veliké. Dejme tomu, že by to tak bylo; vždyť se nikdo nenutí, by v takové od církve nenáviděné manželství s blízkým příbuzným svým vstupoval; alebrž církev sobě žádá, a chce toho též docíliti, aby manželstva taková místa neměla, a aby nikdo se o takové prominutí neucházel. Konečně opakujeme zde, což jsme již svrchu řekli, že se běře jenom tam, kde co je, a že opravdu chudým, kteříž takového prominutí potřebují, zdarma se toto prominutí uděluje.

Církev a škola.

Nechte malíčkových přijíti ke mně. Mat. XI.

Hned po dnech Březnových minulého roku volali i učitelové národních škol o Svobodu! Ale bohužel! v žádosti jejich šlechtné a spravedlivé vmísili se i takové, jichž původ hledán býti musí v odcizenosti od Církve a sluhův jejich! „*Pryč s dozorstvím kněšským!*“ bylo heslem nejedněch! *Školy ať se stanou ústavy státními; vplyv duchovenstva na školy národní budiš zamezen! Nadvládtí duchovenské budiš zrušeno!* „Ať se vytknou slušné platy učitelstvu, ujistěno budiž postavení jejich!“ Tyto žádosti jejich (vyjmouc poslední přespravedlivou) ochotně podporují i katolíci, u nichž mělkost, nevědomost nebo netečnost, ba i nenávisť náboženství Kristova zaujímá místo pováživosti, klidné mysli a důvodův pravých.

Že takové hlasy se ozývati mohly mezi učitelstvem, svědčí zajisté o smutné zkušenosti, že pravý poměr, jakého mezi duchovenstvem a učitelstvem (Církví a školou) býti má, na mnoze se rozviklal. Místo nechutných, žalostných výjevů, jakými obapolná nechuť mezi pěstouny národními dozrávala, stačíž podotknouti: Chybovalo se z obojí strany, brzo tu, brzo tam! Vychování učitelstva posud nešetřeno, nýbrž i příliš zanedbáváno bylo. Přihledněmež raději klidnou myslí ku poměru, jakého dle náhledu křesťanského mezi Církví a školou býti má.

Především nám jisto, že *vychovávání* mládeže nejdůležitějším jestiž úkolem pro čas a věčnost. Vychovati však není nám tolik, co chytré, způsobilé, obratné postavy lidské obci vydávati, nýbrž ducha lidského všestranně (rozum, vůli, cit) k obrazu božímu tak roz-

vijeti, by uvnitř svobodným a *samostatným* se stal, a Církev i obec na něho se spoléhnutí mohla. — Každý umělec vzdělává plody své *dle vzorů* (idealů). Pěstoun mládeže, tento malíř a sochař duchovní, nade všechny umělce daleko ctihodnější, dle kterého vzoru on působit má? — Po Kristu hledati idealů pravého člověckého života zbytečno, ba nevděčno! Jaký medle jiný lepší vzor krásného života chceme smyslit a vytvořit, zná-jíce Krista Boha-člověka? — Majíce 1800letou skuše-nost před očima, nemusíme-liž souhlasit s Apoštolem, an dí: „*Jiného základu nemůs šáden položit, neš Kri-sta?*“ a nemusíme-li s ním zahořeti touhou, tak dlouho Jej vštěpovat ve svěřence své, *aš by v nich vyobrazen byl?* — Zajisté 1800letá zkušenost poučuje nás dost makavě, že Církev katolická, ve které Kristus celý žije s učením, milostí a životem svým krásno-lidským, sejtíř nejvýtečnejším, protože bozským, ústavem, aby zveden byl člověk dle úmyslu Božího, by obnoven, vy-koupen a spasen byl — ve Kristu. Kdo to zapírá, buď jest nevědomec, jemuž rádnó prohlédnout dějiny cír-kevní, nebo nevděčný přetvářenec, jenž zúmyslně za-pírá pravdu poznanou! Ať nám poví svět, kde že byli zvedeni ti lidé, ti mužové, co dosáhli dokonalosti po-zemské nejvýš možné, kde dozřáli Otcové apoštolští, Athanasové, Augustini, Tomáši, Bonaventurové — až k těm, ježto před nedávnem opustili svět, jako: Fran-tišek Xav., Karel Borrom., Vincenc z Pauly? — Kde jinde, než v katolické Církvi, dle vzoru Kristova. Pa-mětliva Církev sv. povolání svého: „*byti sloupem a utvorením pravdy všem národům,*“ jež vyučovati má, obírá sobě nejmilejší ovčince Kristova částku, malé ditky, v nichž, ježto jsou neporušeny, *nejtrvaleji* se dá vrýti obraz Kristův, mimo nějž spásy není.

U jinověrců, u nichž náboženství rostoucím roz-umem z písem svatých porozvíjeti se může, ovšem

jednostejné, zdali vůbec, aneb od koho dítkám náboženství vštěpováno bývá; u nich na to dost času v stáří dospělém, kde člověk prý sám svým rozumem rozhodnouti má, co by pravdou býti mohlo; jinak u katolíků. Tu jest, aspoň má býti přesvědčenost, že Kristus Pán kněžím odevzdal úřad, vyučovati víře, a jakož sám pravil: „*Nechte ke mne malíčkůch,*“ a nebraňte jim, neboť jejich jest království nebeské, tak ovšem žádá, aby se jim po vše časy, jak mile rozum procitá, *mléko evanjelické podávalo k požívání.* (I. Cor. 3.)

Také, nahlédneme-li v letopisy církevní, přesvědčíme se dostatečně, že se k této milé části stádece Kristova od prvopočátku se zvláštní péčí a horlivostí nachylovala Církev svatá. Jak mile v III., IV. a V. století *křest dítek* v obyčej vešel: duchovní, rodičové i kmotři tímto posvátným dějem cítili se zavázáni, dítky vyučovati ve víře křesťanské. Snadno to ze svatých Otců církevních dovoditi. Tatáž péče, která se obětovala dospělým čekancům křtu svatého, vynakládala se i rovně na vyučování pokřesťených dítek v útlém věku jejich. *) Zevrubně se toto cvičení popisuje ve knize sv. Augustina „*o vyučování nevědomých.*“ — Katechetické řeči sv. Cyrilla, Zlatouštího á j. jsou nám důkazem, jak neunaveni byli pastýřové duchovní u vyučování dítek. Mimo to je cvičili v prozpěvování žalmů a hymnů církevních, a kde nebylo škol i ve čtení a psaní.

Tu již máme první začátky škol národních v té době, kde stát na zřízení jich ani ještě nepomyslíl, an tehďáz teprv obce (státy) germanské a slovanské na rozvalinách rozbourané Romy světovládné sestavovat se počínaly.

Že však pěstounové mládeže křesťanské velice schopní pohotově býti mohly víme z toho, že bylo ten-

*) Tertull. de baptis. C. 18.

kráte výtečných škol v hojnosti. Mimo školy necírkevní kvetly ku př. školy křesťanské v Alexandrii, v Caesarei, Antiochii, ze kterých vycházely světla, učitelové sv. Církve nejvýtečnější. Obvyčně však, jak již za časů apoštolských, na blízku nějakého biskupa, vycvičili se učenníci, mohoucí zase vyučovat jiných.

V bouřlivých dobách V. století naučily se divoké tlupy německé ctíti a vážiti učenost ductovních mužů katolické Církve. A jací to byli mezi nimi mužové? Vedle světských: *Boëthia* a *Cassiodora* dobyli sobě biskupové, jenž zřízením škol klášterních zachovali plamen vědy a učenosti (ku př. *Claudian Mamertus*, *Vieneský*; *Caesarius Arelat.*; *Isodor Sevillský*.) o školy, o vyučování mládeže velmi velikých zásluh.

A co mám říci o *klášterích benediktinských*, ježto v VI., VII. a VIII. století po celé Evropě se rozšiřovaly, a při nichž i školy kvetly! A jaké to školy. Z anglických vyšli mužové: Beda Ctihodný, missionáři: Emmeran, Killian, Willebrod, Rupert, Corbinian, Bonifác (blahověstové Němců), a Alkuin! — Mám-li řeč šířiti o zásluhách, o podivuhodné činnosti sv. Řehoře Velikého na tomto poli? — Jím a zpřízněným v duchu *Chrodegangem*, biskupem Metenským zkvítaly a u vážnost vzešly tak řečené *školy stoliční* (kathedralní), ústavy to, jimiž učenost klášterská přecházela v život, v lid, ježto, jsouce nejvíce ve větších městách, poskytovaly všem vědochtivým příležitosti, obohatit se učeností křesťanskou; odtud i při chrámech ve menších městečkách se rozvětвило dále školství (*Stiftsschulen*). Všickni blahověstové národů evropských byliť neunaveni u vyučování mládeže křesťanské, ku př. sv. Ansgar v říších severních, sv. Bonifác v Němcích (Fulda), sv. Cyrill a Method mezi národy slovanskými.

Ještě vyššího vzniku došly školy národní pod císařem *Karlem Velikým*. Co se školství dotýká, posud

ho nedostihl mocnár žádny! Jeho nejsvrchovanější péče byla, oblažiti národy osvětou, jediné pravou, křesťanskou; odtud s důvěrou odevzdával je sluhám kat. Církve pod zprávu. Muže nejvýtečnější ze všech zemí povolal za pomocníky a rádce; od nich se sám učil, a od r. 768—814 neunaveně pečoval o zřizování škol. On nařídil, by při každém biskupství a klášteře byla škola *) Nejhorlivějším kněžím svěřoval biskupské ouřady. Tak *Leidrad*, biskup Lyonský, *Theodulf*, arcibiskup Orleanský zvláštní zásluhy si dobyli o školy národní. Miláčku svému *Alkuionovi* svěřil klášterní školu v Tourech, která od té doby nejvýtečnější byla v celé říši, odtud přišli i do Němec nejvýtečnější mužové pro školy, ku př. *Hrabanus Maurus* opat Fuldenský, který zasluhuje nazýván býti učitelem celé německé říše, *Hatto*, *Hanno*, *Samuel* a j. biskupové.

Již roku 789. vydal Karel Veliký nařízení: „aby duchovní spojili dítky svobodných nevolníků v jedno, a ve školách čist je učili.“ — Zde o školách národních se jedná, ve kterých mimo náboženství i ve čtení cvičeno. Zvláštní horlitel, arcibiskup *Theodulf* Orleanský, nařídil, aby vsiekní duchovní jeho okresu školy zřídili, a za vyučování dítek jen dobrovolné dary přijímati směli. — A to zajisté o všech téměř biskupích francských jsoucích pod přísným dohledem Karlových dohlédáčů (*Sendgrafen*) tvrditi lze. Primas německé říše, výtečný *Hrabanus Maurus*, na vyučování v *řeci národní německé* doléhal, neunaveně sám v tom své du-

*) Pozorovati sluší, že se v těchto školách sedmeru umění vyučovalo, jež se dělilo na *trivium* a *quadrivium*. První, od něhož pochází slovo „školy *triviální*“, a kteréhožto slova my často v docela jiném smyslu užíváme, zavíralo v sobě: grammatiku, dialektiku a rhetoriku. *Quadrivium* zahrnovalo: arithmetiku, geometrii, musiku a astronomii, a to sedmero umění nazývalo se „svobodné“ umění.

chovní cvičil, jakož i mnozí z nich v té době spisy prostonárodní v německém jazyku pro mládež a lid skládali počínali.*)

To všecko se stalo pro školy národní, dříve, než k nám Slovanům česko-moravským zavítala Kristova víra! A jakých sobě zásluh vydobyli o národní vyučování velicí naši apoštolové sv. *Cyrill a Method*, z nichž onen l. 855. zvláštní písmo pro Slovary (cyrilliku) sestavil, a písmo sv. a knihy bohoslužebné přeložil, tento však 22 let mezi Slovary po smrti bratra Cyrilla samojedin pracoval, a všudy mládež vyučoval, a školy národní zakládal! A jací to byli mužové, ku př. sv. *Kliment* (potom biskup Bulharský) a *Gorazd*, rodilý Moravan, nástupce sv. *Methoda*. — Jak rychle by byly zkvétaly vlasti naše, kdyby se nebylo zradou Němců zdvihlo pronásledování kněží slovanských, kteříž odevšad ustupovati museli. I v *Čechách* působili zákové jejich! *Budeč*, škola znamenitá, pěstovala českou mládež; tam i svatý *Václav* učil se číst, psát a žaltář pěti. Jsa potom vévodou, povolal mnichy z *Němec*, kteří přišedše s knihami český národ latině vyučovali a zakládaly zde onde školy, od sv. *Václava* hojně nadané. Vyšší umění hledáno v cizině. Tak víme, že sv. *Vojtěch* l. 983. biskup pražský, v *Děvině* byl na učení. Nemůžeme sice ukázati, kterak tehdejší školy české zřízeny byly, ačkoliv víme, že žádná kapitola a žádný klášter bez nich nebyl. Ti, kdož toužili po vyšším vzdělání, chodivali do škol cizozemských, zvlášť do *Paříže* a do *Luttichu*. Že však bylo výtečníků v učnosti i tehdáž, za to nám ručí *Cosmas*, dějepisec, jak

*) Ku př. *catechesis theodisca* od mnicha z IX. století (německy). Mezi 863—72 pokusil se mnich *Ottfried* z *Weissenburku* evangelium v rýmech ke zpěvu vydati. I zákové výtečného *Rabana Maura* pro národní literaturu německou a pro nábožnost křesťanskou mnoho působili.

Palacký uvádí; až pak l. 1348. vysoké učení Pražské zřízeno, tu i rozmile šířilo se učení po městysech a dědinách českých i moravských.

Po tomto krátkém přehledu tážeme se: *Či jsou školy národní národů křesťanských?* — Odpověď: Katolické církve jsou majetností! Onať jejich matkou, vším právem, právem 1800 let jí náleží.

Co z toho následuje, o tom jindy! Jan Bítý.

P ř í d a v e k.

„Není škola nynější, aspoň jaká býti má, dcerou církve.“ Tak se neostýchal kdosi z Porad Budečských v Novinách Slov. Lípy č. 37. str. 150 tvrditi, a v tomto a v předcházejícím čísle 36. na základu listiny biskupské z Litoměřic chtít obsírně dovozovati. Ale nadarmo; nepravda zůstane nepravdou, a byť ji na sta sochorů ano klad podloženo bylo. Neboť:

1. Nynější škola, jak jest, vyšla z Církve. Tomu přisvědčí na první vyřčení každý, kdo zná dějepis, a kdo nezná aneb přisvědčiti nechce, ten rozvažuj dále. Měli a mají pohané školy? Ano, ale jaké! Jejich školy byly a jsou naskrz více soukromné než veřejné cvičení a vyučování mudrců a kněží, kterýmž jistých záměrů mělo býti docíleno; o cvičení a vzdělání povšechném a čistolidském, kteréby hned v mládeži počátek bralo, tam málo slychu. Jediní Špartánové měli školy pro mládež, ale aby z ní tvrdé Špartány vychovali; protož tam o cvičení děvčat nebylo ani zmínky. Školy ostatních pohanských národů byly ústavové pro syny vznešených lidí, boháčů, pánů a králů, jimž mudrcové svou moudrost za drahý peníz prodávali. Takové byly školy starých Egyptčanů, v nichžto se egyptští kněží a princové a mezi nimi i Mojžíš, vychovanec dcery královské, cvičili; takové byly a jsou školy Indické, Perské a dosavadní Čínské; podle nich kráčely s malými roz-

díly školy Athenské a vůbec řecké. Takové byly i naše starodávni školy Budečské, v nichžto se toliko dívky a synové předních rodin v národu vzdělávaly. „Každé dítě, chlapec i děvče, možných i chudých rodičů, má od začatého šestého až do konce dvanáctého roku věku svého do školy choditi.“ Tento školní zákon našeho politického škol zřízení (XV. odd.) nepřišel na světlo, až přišel ten, který měl Mat. 11, 5, chudým Evangelium zvěstovati, a jejich maličké Mat. 19, 14. k sobě volati. Jeho Církev teprv starala se o takové školy, v nichžto by mládež všecka bez rozdílu pohlaví a stavu obecného čistě lidského a přede vším nábožného vzdělání dojíti mohla. Kde kostel katolický, tu škola, tak bylo a jest dosaváde v Církvi katolické. Zvláště v rozkřičeném středověku byli klášterové téměř samojediné outočiště všelikého umění a učení. A jestliže za našeho věku i stát o školy pečuje, jedná toliko ve smyslu Církve; a nejednáli v jejím smyslu, bývají jeho školy horší než lepší, směřující více k jeho jednostranným záměrům než ku povšechnému spasitelnému vzdělání. Z čehož viděti, že všecky přede vším obecné školy vyšly z Církve. „Ale školy vysoké! ty byly již v Athénách a v našem Budči!“ Byly a nejsou, a všecky naše nynější vyšly též z Církve, jak jejich základní listiny dokazují. Aníž snad bude chtít někdo bývalých oných modlářských ústavů želeť, neb jich nad naše křesťanské velebiti? Ale to právě myslí Budečský káratel. Neboť není

2. spokojen s našimi školami. Podle jeho zdání a vyrčení „*mělyby jiné býti.*“ Jedním dechem zapírá i připouští ve svrchu uvedené průpovědi, že jsou školy naše dcery Církve, abychom, nechť zvolíme co chceme, vždy proti církvi byli. Ale těžko mu bude (Skut. 9. 5.) proti ostnu pravdy se zpěčovati. Katolická Církev jest totiž sloup a utvrzení pravdy; (Jan 16. 13. I. Tim.

3, 15.) zavírá tedy v sobě všelikou i božskou i lidskou pravdu, a zakládá se na dvou živlech a) na rozumu b) na zjevení Božím. Kdo toho nepřipouští, ten viru katolickou nezná, neb jí nerozumí, neb rozuměti nechce. Ale z toho viděti, že katolická Církev i všelikou skutečnou pravdu rozumu a světa nezamítá, ani ze svého oboru vylučuje, nýbrž naopak ji přijímá, pěstuje, zasvěcuje a zdokonaluje. Má v sobě totiž i pravdu Božskou, jakožto pravidlo a měřítko všelike pravdy, jímž odměšuje zlato od trusek, pravdu od bludu, skutečnost od přeludného mamu a klamu. Nebrání rozumu, pouštět se na dobrodružné moře k vyskoumání nových nálezů; nebrání aniž zapovídá mu hloubání mudrcké. Pakli tam rozum tone nebo slne, vede jej nazpět do svých bezpečných přístavů pravdy, a hojí a léčí, a znovu posilňuje zraky jeho. Právě proto měla a má dosaváde v katolické Církvi své místo všeliká moudrost pohanů. Právě proto jsou i její ústavové na základu pohanském vzdělání, a náš Budeč má jako nějakou v sobě osnovu našich universit ve fakultách jejich. Takovéto sloučení všelike pravdy kdožby mohl, kdožby chtěl zavrhovati? Kdyby ale chtěl přece, okážeme mu nálezy z tohoto sloučení vyplývající: prach a Ameriku, knihtisk a soustavu Koprnickovu, zveličující skla a zrcadla, a naše parochody, nad nimiž žasne a musí žasnouti osamělá moudrost pohanského rozumu, nemajíc ničeho podobného co protiváhu, majíc však ve svém modlářství obraz všelike hrůzy a zkázy, tak že právem o ní dí Písmo (Luk. 1, 79.), že seděla v mrákotách a v stínu smrti. Nebude snad nejnovější škola za příkladem profesora Quineta a Micheleta a liberální universi Lovanianské k těmto mrákotám chtít se navraceti, a nového přeludného světla, a nového učení kromě Krista hledati? Zajisté toby vyměnilo čistě lidskou moudrost anebó lépe pošetilost za pravdu

Boží, a byloby i se svými novými žáky k politování. Ale

3. to nemíni Budečský káratel, my prý mu nerozumíme: on chce jenom, aby nová škola šla neodvisle a rovnoprávně vedle Církve, aniž byla od ní převládána. On chce, aby se učitelstvo řídilo samo sebou, tak jako Církev v oboru svém; anebo jinými slovy: on chce, aby se pravda Boží učila zdvořilosti, a uznala lidskou družku za sobě rovnou, časem snad i bystřejší, a nežádala od ní, by se jí v jakékoli stránce podrobovala. Nu, nejsem přítel nadutého pedantství ani nevčasné aneb dokonce zpupné přisnosti, ale táži se jenom, nemáli se žádného rozdílu od nás smrtelníků dělati mezi pravdou Boží a pravdou lidskou? Můželi táži se dále mateřské Církve řízení škoie ke škodě býti? Ji sám Duch sv. (Skutk. 20, 28.) ustanovil k řízení a správě duší lidských, uděliv jí k tomu zvláštních osvěcujících a posvěcujících prostředků, ona tedy pravou a nejlepší jest člověčenstva vychovatelkyní, a tedy jenom nevděčnost anebo nevěra mohlahy zamítati blahoděinný vplyv její na školu národní. Či snad chce nová škola nové lidské pokolení, odcizené Kristu odchovati? Tožby bylo jako vraceti se do pohanstva! Anebo jedná se tu snad o nějaké nové hluboké předměty, jichžtoby snad duchovní nemohl proniknouti, an prý v obojím živlu nelze mu prospěti? Ale jedna pravda nemůže na ujmu druhé býti; a není a nebude pro obecné školy takového předmětu, aby duchovní ve svých študiích o něm, jestli ne obsírně alespoň v podstatě byl neslyšel, a podle svého mnoholetého cvičení nebyl schopen, zvláště když se snažiti chce, se zdokonaliti. Dále pravíte: „My si nyní vycvičíme dokonalé učitele.“ Dejž to Pán nebeský, aby se to vyplnilo; než nevezmeteli pánové církev ku pomoci, sotva se tato naděje vyplní, abyste totiž dokonalé vycvičili si učitele. Budou mnoho vědět,

a mnoho umět, avšak snad se jim nebude dostávatí toho, čehož každému člověku vůbec a každému učíteli zvláště nejvíce jest potřebí, i nebudou tedy na věky *dokonalí* učitelové. Pravíte také: „že v dosavadním řízení škol Církev prospěla málo!“ Budiž, ale zdali jednala a mohla jednati svobodně? Zdali jí v každém kroku nestražil, nepředpisoval, a neobmezoval stát, a starý absolutismus jeho? Patřte na školy v Belgii, kde Církev katolická samostatně vládne ve vyučování, jaké stkvělé následky okazují se tamto? Ale i v naší vlasti katolické duchovenstvo klestí a klestilo nové osvětě cestu. Abych jenom něco připomenul, kdo medle vaše hláskování, tuto podstatnou nového učení opravu, kdo první popsal, ano vymyslíl? Katolický kněz to byl, jak toho „Přítel Mládeže“ (rok 1828) důkazem jest. Mohli bychom o tom ještě více pověditi; než promluvíme snad o tom ještě někdy obsírněji. Dokládáme zde jenom ještě, že pod štítem pravdy Boží i všeliká lidská pravda nejzdravněji prokvítati a nejspasitelnější ovoce vydávati může.

F. G.

Drobnůstky z úřadu pastýřského.

Mušeli záduš za nevěřícího přijata býti?

Odpověď na otázku v Časop. sv. I. 1849 str. 181.

„*Prosím pak především, aby činěny bývaly prosby, modlitby, šádosti, díkůčinění za všechny lidi: za krále i za všechny, kteříš jsou v úřadech vysokých postavení,*“ a t. d. Tak dí sv. Apoštol Pavel I. Tim. 2, 1. Král pak i u vysokých úřadech postavení za času jeho bylif zajisté nevěřící: a Apoštol sv. *proší* — *napomíná* aby i za ně konány byly modlitby od křesťanů, jichž přední pravidlo života jest láska.

Církev Boží sama po všem tom šířem světě — na den, veškerému křesťanstvu nejdůtklivější, na veliký to pátek, — i za všechny odpadlé, i za pohany skládá před trůn milosrdenství Páně prosby své, a za ně — jakoby umučení a krev Syna Přesvatého předstírajíc — se modlí. Zejměna pak za Židy na ten den takto zní modlitba její: „*Všemohouci, věčný Bože, kterýš i zrádnost židovskou od milosrdenství svého neodmitáš, vyslyš prosby naše, kteréš za zasloupení lidu toho předkládáme: aby poznali světlo pravdy Tvé, kteráš jest Kristus, a z temnoty své vytrženi byli. Skrze téhož P. n.*“

Ano i sám Pán, uče nás modliti: „*Posvěť se jméno Tvé — Přijď království Tvé!* — klade nám do úst prosby za vše lidstvo vůbec.

Nic tedy nevádí, pročby křesťan každý — tedy i kněz — také za nevěřícího modliti se neměl, pokud sám o sobě chce.

Smrt pak v tom ničeho nemění. Nekoná se modlitba za tělo a kosti, leč za duši: protož můž konána býti, i když duše opustila tělo a kosti. Což pak do nevěřících, neodsuzujeť církev Boží nížádného: ale tak doufá, že Pán v milosrdenství nestihlý i s nevěřícími, — pokud skutečně nebylo jim lze pravdy svaté dosáhnouti, — vedlé velikého milosrdenství svého učini, a nám ovšem nepovědomým, Jemu však dobře možným způsobem některak dosadí, aby i oni nemuseli ode Tváři Jeho navždy odloučení býti. „*Svaté tedy a spasitelné jest myšlení za mrtvé se modliti, aby od hříchů byli zproštěni.*“ (II. Mach. XII.)

Jest ale cos na čisto jiného, záduš za nevěřícího přijmouti a ustanoviti, tak aby církev byla *vázána a povinna*, po všechny časy k duši jí docela cizé se hlásiti, jí se ujímati, za ni modlitby vykonávati, i aby konány byly pečovati. *Toto nesmí jí nikdo ukládati, aniž*

ona může učiniti, aby sama s sebou v odpor neuběhla.

Patříť totiž modlitba — co skutek dobrý — a dokonce ta, kterouž kněz ve jmenu církve a jako nástroj její vykonává, — *modlitba tedy církevní*, i užitek z ní vyplývající patří pravím, mezi poklady ony duchovní, kteréž co obecní jmění sám vymohl a založil Pán milý v obci té své, aby prospívaly a působily ku spasení těm, kdož k obci té co praví údové její náležejí. Křtem svatým býváme oudy obce té Jeho učinění; načež každý, kdož křtem jest posvěcen a známenán, ihned práva nabývá, aby hlásil se ku pokladům těm a k užtku z nich se prejšticímu. Křesťan toliko — a to jen sám křesťan pravý, — pokud sobě posvěcení křestní navždy neumařil, smí žádati právem jemu milostí křtu sv. propůjčeným, aby podán byl mu jeho podíl *že svatého učení, ze svatých svátostí*, jak urřídil Pán; křesťan pravověrný toliko smí se hlásiti ke *službám Božím a ku vřelíkému řádu posvátnému i ku všem z těchto urřizení vyplývajícím uřitkům*; křesťan to smí právem říci, *že urřad apořtolský i s nejvyšři svou hlavou „pro nás“ a „jako nás“ jest ustanoven*; křesťan smí doufati směle, že lpí na duři jeho cena *krvavé oběti Kristovy*, i že užitek z *oběti nekrvavé* jemu přichází; křesťan smí se právem těřiti, že *zářtuhy dobrých skutků* od ostatních spolubratřř konaných i jemu ku prospěchu přicházejí, — a tak též jen křesťan smí se právem hlásiti k *modlitbě* všem oudům vespolek užitečné a jako do obce konané.

Kdo vřak vně stojí, dokavad do domu nevejde a k němu přijat býti nechce: odkud nabyl ten práva, aby hlásil se a učařř bral kdy z dobra, kteréž opatřřil Hospodář a skrz řařaře podává domácím svřm? kdo vně stojí, a králř se podati, za spoluobřana přijat býti a brřimě od krále vzložené néřti nechce: odkud a jakěž

má ten právo, aby chtěl požádati výhod a výsad poddaným v říši Kristově králem tím milostivým těžce dobytých a upravených? Byli by mu dobrovolně čehož jemu svědčícího podáno a uděleno: byloť by ovšem k užítku. A aby skutečně bývalo podáváno, co možná: máť péči Církev sama, jak přikázal jí Pán. Žádati však a co o své se hlásiti nevěřící nemá, — jiným čímsi, krom křtu svatého, takového nabyti nemůže, — a penězy chtíti čehos takového dobývati, skutečným šimůnstvím muselo by slouti. Platíť zajisté i tuto po částce své, co di Apoštol Páně Žid. XIII. 10. „*Máme oltář, z něhož nemají moci jísti, kteříž stánku slouží.*“

Již pak, kdekoli není práva, nemůž žádána býti povinnost. Pročež jiná docela jest věc, kdy *věřící* záduš ať na oběť, ať na modlitbu znějící žádá, — a jiná zase, kdy *nevěřící*, oč takového byť sebe snažněji se hlásí. *Onen* zajisté své dobré právo k tomu má, a peněz ten svůj či cokoli jiného, *proto jediné skládá*, aby *zevnitřním znamením* skutečný ten *úmysl svůj osvědčil, i závazkům* od druhé strany přijatým *bytelný důklad položil a je sobě ubezpečil: tento však jen ztěží* bude moci odviněn býti, že osmělil se, věci svaté, účast z duchovních pokladů, z Kristových zásluh moc svou i cenu beroucích, — *penězy* chtíti *kupovati*. Ano, kdyby kdo k jakés jiné společnosti, ač dobře moha, svobodně nikterak přistoupiti a stanovy její plniti nechtěl, chtělby však přece jen výhod a výsad z ní skutečným oudům plynoucích zároveň s nimi sobě osobil: neřekneli se, že násilné se *vtírá* člověk ten?

Zřejměji ještě tyto věci do oka padají, když popatří se *na cenu, jakou modlitba do sebe má, kterouž kněz* — ne jako sám o sobě — ale v úřadu svém, veřejně, *co sluha a nástroj církve Boží koná*. A taková skutečně jestiž modlitba, na záduši spočívající. Neboť bývajíce od církevních představených — netoliko

od kněze jen soukromně na stranu jeho vlastní — přijata, ubezpečena i v čas potřeby hájena: musíť knězem ne soukromně, ale veřejně, navlas dle stanovy církevní, co nástrojem církve po všechny časy býti konána. Mezi záduší na oběť nejsvětější a mezi záduší na modlitbu jest sice co do předmětu a užitku rozdíl ovšem převeliký, — co do způsobu pak a přivlastňování čili co do formy věcí těchto posvátných — není nižádný. Jakož tedy -- což ovšem i hned zdaleka samo do očí padá — *záduš na oběť* za nevěřího nemůž stanovena býti: tolikéž i *záduš na modlitbu* se smyslem a základním ustanovením církve nikoli se nesrovnává. Ať by pak člověk, za koho se stanoví, byl jmenován, aneb nic, — aťby věřící zvěděli, za koho se modlitba koná, anebo nezvěděli: to žádného tu podstatného rozdílu nečiní.*)

Dále — modlitba takováto mnohem více sebou nese, než modlitba jednotlivce obyčejná. Skrze ní se zajisté u přísluhování církve slavným, veřejným způsobem z toho pokladu duchovního účastenství poskytuje. Pohledněmež jen na modlitby též takové, kteréž se konají při pohřbu křesťana. Ty zajisté, ač též jen modlitby jsou, veřejně a slavně projeveného potvrzení podávají, že se církev Boží k tomuto zemřelému co k milému oudu svému před nebem i před světem přihla-

*) Dále sluší pozorovati, že katolická církev modlitby své koná ve jmenu Pána Ježíše, a že toliko skrze zásluhy jeho doufá podle onoho zaslíbení: „Začkoli Otce ve jmenu mém prositi budete,“ atd., že ty modlitby její vyslyšeny budou. Za tou příčinou končí také modlitby své těmi slovy: Skrze Pána našeho Ježíše Krista atd. Židé však neuznávají Pána Ježíše za Božího Syna, a protož leží v tom odpor, nazývati modlitbu, kteráž by se ve jmenu Pána Ježíše za žida konala. Zde úplně platí: Quibus non communicavimus in vivis, non communicamus post mortem, a protož ovšem ona řečená fundaci Lazara Gersona nemohla býti přijata.

Red.

šuje, a jeho se před trůnem Milosrdenství ujímá, činíc dle navedení Páně, Mat. XVIII. zaslubujícího: „*Jestli šeby dva z vás svolili se na zemi o všelikou věc, za kteroušby koli prosili, staneť se jim od Otce mého, kterýš v nebesich jest. Nebo kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jmenu mém, tuť jsem já u prostřed nich;*“ — načez sv. Jan Zlatoušlý serm. 130. pěkně i rázně dokládá: „*Pakli tak skrovnému počtu ničeho neodpirá, — i coť bude moci odepriti církvi celé?*“

Jižť pak — takovéto slavné se přihlášení a se ujímání odepirá církev vedlé mocnosti své soudni i skutečným oudům svým, pokud byli jeho se nehodnými učinili; zejména to kacírům, odtržencům, vyobcovancům, o kterýchž veřejně známo, že bez pokání ze světa jdou, sebebijcům, — a což více sem patří — i nekřtěnátkům, ač z rodičů katolických pošlým. Sám pak cit věrných u věci té tolik jest nedůtklivý, že jen „za duše v očistci“ modlení žádati si troufají, kdy se i o člověka jedná, jenž rukou spravedlnosti byl odpraven, neřku aby se byl čehos tu vykázaného dopustil. Neboť takové jest smejslení cirkve: „*Těchto tak mnohých a tak ryborných darů a dobrodiní Bohem udělených*“ — pokladů těch duchovních — „*jen ti pošívají, kteříš v lásce šivot křesťanský vedouce, spravedliví jsou a Bohu milí: naproti tomu mrtví oudové, totiš lidé v nepravostech, pohříšení a od milosti Bošit ryloučení, — ač nejsou zbaveni toho dobra, aby oudy toho těla přestali býti, — právě proto že jsou mrtví, nemají podílu v šivotu duchovním, jenš toliko lidem spravedlivým a nábošným přinálešit. Přece však se jim, — poněvadš dosavad jsou v církvi, — k dosašení ztracené milosti a šivota dopomáhá od těch, kteříš jsouce v duchu šiví, pošívají onoho ušitku, jehoš docela zbaven ten, kdoš od cirkve jest zapuzen.*“ Viz Katech. Římsk. díl I. část. X. §. 26.

A smejšlíli i učili církev Boží u věcech těch takto: i — kterakž bude moci dopřáti *neverěcímu*, aby jemu bylo podáno, k čemuž sami toliko věrní — a to ještě s rozdílem znamenitým přístup mají? — kterak dopustí, aby po smrti měl on podíl míti z pokladů jí svěřených, o kterýž podíl kdyby byl stál, po celý život dvěře též maje otevřené, mohl sobě opatřiti, a však on nevsímal sobě. Kterak a kudy ona k tomu přijde, aby měla díle záduše stanovené k tomu veřejně i slavně se přihlašovatí, kterýž co živ s ní ničeho míti nehtěl i neměl? Čili má ona jemu snad za ničemný peníz — tedy, jakž již navrženo, skutečně šimonsky — zboží to duchovní prodávati, kterýmž byl on po celý čas svého zde trvání ať tvrdošijně — ať nevsímaově pohrdal? A nedělo by se tuto skutečně, co Pán praví Mat. XV. 26: *Neníť dobré vzíti chléb synů a vrci jej psíkům?* a zase Mat. VII. 6. „*Nedávejte svatého psům atd.*“ O svěvolném tudy podporování obludné té — teď zhusta strášící nešvary, „žef jedno, ať víra jakákoli jen když prý jednání dobré,“ — o pohoršení z toho věřících, v těchto věcech nad míru slušně utlý cit projevujících, ani dále nemluvmé. Líbiloli by pak se komu, i za touto příležitostí o urážení lásky k bližnímu, o lidmilství, o snášelivosti a tēm podobných, po obyčejném jich toho času přepínání až na pravé medojedonosky zúdoláných výčítkách si přepiskovati: nedivme se tomu tak velice. Jeť velmi mnoho lidí, kterým se nezdá, to co církev vykazuje, nikterak sobě libovati: užitek ale a ovoce — a cožkoli církev svým podává — přece jen až do nejmenšího chtějí oni sobě vlastniti. A jeť mnoho i těch, kteříž dle druhu a pokolení svého i v tomto způsobu věrně stojí k tēm toho času svobodníkům, jejichž ústa samou jen svobodou přetýkají, — svobodou však, kteráž by toliko jen pro ně upravena byla, — ne onou, kterážby to do sebe měla, aby mohli oni v tom se volně

pohybovati, co na člověka sluší, však tak, aby jimi i druhému bližnímu v tomtéž nikoli nebylo překáženo. Tak — navlas tak chtějí mnozí chovati se i v Církvi.

Než — proč tu tolik řeči o věci, kteráž byla mohla zkrátka rozhodnuta býti? Inu — máš také příčinu svou. Za těchto dnů našich střádá sobě nejeden synáček veliké zásluhy o to, aby zvláštní jakés noviny a novinky bedlivě spisuje a do krajín našich za dobré zaplacení vysílaje, — jed tam na západu dávno již vysílený a vyčichlý — znovu poohříval a našincům podvodnický za jakous vzácnou opiji na stůl předkládal, chtěje si horlivě opatřiti, aby měl, čím by se při tom svém převeselém odsud odchodu Pánu svému, je- muž tak věrně slouží, vykázal. Ač bychom opravdu sázku mohli učiniti, zdali ti takové z víry svaté aspoň tolik vědí, co ta vznešená, předrahá modlitba Páně vlastně obnáší: přeceť oni i na „Otčenášky“ tak řečené sobě vyjiždějí; bezpochyby těžce nesouce, že za příčinou takových hospodám, besedám, pitkám a takovým více méně podobným účelům přece jen nejeden krejcar ujde. „Otčenášky“ pak tyto s nepatrným a to zhola nepodstatným rozdílem též taková jsou modlitba, o jakéž tuto řeč vedeme. Ať tedy — chtěli — vezmou sobě na rozum, mnoholi že do takové modlitby jest; a ať aspoň nepronásejí o ni potměšilých propovědek, kteréž hejskům bez Boha, bez víry a bez svědomí ovšem mohou k libosti býti; každého ale nejen katolika, nýbrž i evangelika, pokud on podobný zpustlík není, těžce urážejí, vykazujíce, kdo takových jest schopen, všeho že nábožného citu již na čisto jest prázdnen. — Těch tedy takových kdyby nebylo, mohli jsme sobě na otázku předloženou odpověditi zkrátka tím, co sv. sněm Tridentinský sess. XXV. decr. d. Purg. výslovně vyřkl: *„Curent autem episcopi, ut fidelium vivorum suffragia, Missarum scilicet sacrificia, orationes, eleemo-*

synae, aliaque pietatis opera, quae a fidelibus pro aliis fidelibus defunctis fieri consueverant, secundum Ecclesiae instituta pie ac devote fiant, et quae pro illis ex testatorum foundationibus vel alia ratione debentur, non perfunctorie, sed a sacerdotibus et ecclesiae ministris et aliis, qui hoc praestare tenentur, diligenter et accurate persolvantur.“ T. j. „*Bi-skupové pak pěči mějte, aby oběti od věřících na šivu jsoucích, totiž na mše svaté, modlení, almušny a jiné skutky pobožné, kteréš od věrných za jiné zemřelé věrné bývají věnovány a v obyčej vešly, takové aby dle ustanovení církevních nábožně a vroucně byly věnovány, a coškoli na základu takových dle založení poslední vůlí stanovených aneb z jiných příčin konati se má, to aby ne ledajaks, nýbrš od kněží a služebníků církevních i jiných, kdoš k tomu jsou zavázáni, bedlivě a přesně bylo vybýváno;*“ — v kterémžto výroku slova „*kteréž od věrných za jiné zemřelé věrné bývají věnovány*“ — na otázku naši zřejmě odpovídají; nepravice totiž ani „*za zemřelé*“ vůbec, — ani „*za jiné zemřelé*“ bez rozdílu, — leč výslovně *za jiné zemřelé věrné:*“ z čehož ovšem odpověď sama plyne. ≡

Musili se delegací k oddávkám přijmouti?

Poznamenání ku str. 68. sv. III. 1848.

Nevím jakby duchovní pochodil, kdyby se v pádu na str. 68. postaveném dle důvodů pana spisovatele řídil. Pokárání slavné konsistoře by těžko ušel, a dle mého mínění by je také zasloužil. Opodstatňuji to takto:

1. Jak sám pan spisovatel dobře uvádí, povinen jest civilní pastýř duchovní, kde polního kaplana není, vojákům duchovní službu proukazovati: Že k manželství vždy zvláštní delegací třeba, tím se neruší povinnost zákonem výše podotknutým ustanovená, a kdyby

duchovní, delegací nepřijav, kopulací odepřel, provinil by se proti tomu zákonu. To nic nedělá, že duchovní jen toliko per passivam assistentiam, o kteréž snad v delegací na kopulací znějící, žádné zmínky není, této povinnosti má dosti činiti; polní kaplan proti tomu nic míti nemůže a nebude, an manželství per passivam assistentiam tak platno jest, jako ono, kteréž se per benedictionem nuptialem stalo.

2. Ne menší chyby by se dopustil, kdyby delegací na passivní assistenci znějící, mysle že k tomu zákonem nahoře podotknutým povinen není, na zpět poslal. V zákonech sem patřících se nevypočítají všechny funkce ze jmena, ku kterým civilní pastýř duchovní in subsidium nepřítomného kaplana polního zavázán jest; nýbrž se užívá všeobecného významu „Ministerilakte,“ a tu myslím, že i passivní assistenci se zde zahrnuje.

3. Že vojenská delegací jen toliko v pohodlí snoubců svůj základ má, to je pravda, a však právě to by vinu civilního pastýře zvýšilo, kdyby delegací nepřijal. Mnohdykrát jest polní kaplan na kolik mil vzdálen, a snoubenci jsou lidé, jenž od práce ruční se živi. Nebyla-li by to velká přisnost, ať nedím něco jiného, kdyby farář delegací nepřijav, je nutil, práci opustiti, a na několik dní do jiného města, kdež polní ženichův kaplan jest, k oddávkám se odebrati? A což kdyby voják ku krajskému ouřadu se odebral, a stížnost svou odvoláváje se na §. 79. zák. obč. tam přednesl? Bylo by mu to milé, kdyby co dříve dobrovolně učiniti nechtěl, po obdržené konsistorní dūtce učiniti musel?—

4. Tím méně se může delegací s ohražením, žeby taková passivní assistenci v obci pohoršení dala, na zpět poslati. Dějeli pak se takový čin veřejně? Obvyčejně se takoví snoubenci soukromně se svědky do fary ubírají, a tak se to v tichosti odbyvá.

Kdybych já měl na tuto otázku odpověď dáti, učí-

nil bych jako pan spisovatel rozdíl mezi delegací, kterouž civilní farář jinému duchovnímu dává, a mezi delegací, kteráž se od polního kaplana civilnímu duchovnímu pastýři dává.

Rozdíl tento spočívá v tom, že když civilní farář jiného duchovního ku kopulaci deleguje, že tento a ne zplnomocněný duchovní za všecko státi musí, což k platnému manželství náleží. Protož se také v takovémžto zplnomocnění zřejmě podotknouti musí, že se snoubenci se všemi k platnému manželství potřebnými listinami vykážali, a že všecko se stalo, což ku platnému zasnoubení náleží. Proto také spisy u delegujícího faráře zůstanou, a delegovaný toliko návštěi o kopulaci odbyté delegujícímu podati povinen jest. Při vojenské delegaci ale nikoli kaplan plukovní, nýbrž delegovaný civilní pastýř, za platnost manželství ručiti, a protož všecko s takovými snoubenci předsevzítí musí, jako kdyby k jeho vlastní faře patřili. Proto také listiny na zasnoubení se vztahující ve farním archivu se ponechatí musí, a toliko jejich poznamenání se dává na listu, kterýž se konsistori na polního kaplana zasílá, aby on kopulaci do své matriky zapsati mohl.

Nyní můžeme již pověditi, kdy není třeba, by se delegaci přijala.

a) Když totiž v delegačním listu od civilního faráře daném vysloveno není, že snoubenci všemu, což k platnému a dovolenému manželství třeba, dostáli; b) když delegační list náležitě podepsán a pečetí farní opatřen není; neb když c) po obdržené delegaci nějaká překážka od zplnomocněného se vypatrá; aneb když d) snoubenci se v jiný čas než který v listu ustanoven jest ku kopulaci dostaví, ku př. místo ráno teprv odpoledne (lečby povolení k odpoledním oddavkám s sebou přinesli), aneb když e) snoubenci aneb svědkové v takovém stavu se nacházejí, kterýž se s uctivostí

sňatku manželskému povinovanou nesrovnává, tu se delegací civilnímu faráři zpět poslati, a kopulaci odeprítí má a může. Podobně když u vojáka se nějaká překážka vyskytne, kteráž nerozvížitelná jsouc, dispensací nedopouští, aneb voják se o dispensací ucházeti nechce, tu se delegací spolu i s ostatními spisy polnímu kaplanu navrátiti má, v ostatních ale přípádech se vždycky bez odporu delegací přijmouti má. —

... ý.

Drobnůstky ze života pastýřského.

Při zaopatřování nemocných opatrnosti třeba.

By se i příklady osvědčilo, jaké pozornosti a oheřetnosti při zaopatřování nemocných potřebí jest, následující případ z vlastní zkušenosti mladším p. bratřím v známost uvádím:

Byl jsem povolán k nemocnému sládku, kteréhož jsem dobře znal, s kterýmž jsem častěji se scházival, a kteréhož jsem i také časem navštěvovával, o jehožto nemoci ale až dosud praničehož jsem nezvěděl, proto že v místě od fary vzdálenějším přebýval. Podiviv se nemoci tak mladého, silného a jindy zdravého muže, bez odkladu za svou povinností jsem se ubíral. V kročiv v obydlí sládkovo, nalezl jsem nemocného v pokoji samojediného. Ležel sice na lůžku, ale tak zdráv a vesel vyhlížel, že zdálo se, jakoby si jen hovil. I obyčejným silným hlasem mne přivítal, jevě velikou radost z toho, že jsem ho navštíviti přišel. Jsa tázan, jak se má, nepatrnou toliko neduživost předstíral, a to bohdá že co nevidět pomine pravil. I jali jsme se rozmlouvati o tom a jiném, a hle, nemocný tu nejčilejší paměť a nejbystřejší soudnost projevil, tak že do rozpaku jsem

zaběhl, kterak že při té tak nepatrné nemoci mohli mne domácí k zaopatřování povolati. Ano nemocný tak na všecko pozoren byl, že po nějaké chvíli jal se mně za odpuštění prositi, že se mi dosaváde sklenici piva neposloužilo, a schopiv se z lůžka, chtěl domácí přivolati; než tu i hned na zem sklesnul, z čehož jsem poznal, že nemoc jeho není tak nepatrná, jak se býti vidí. Počal jsem mu tedy nyní na paměť uváděti, jak dobře jest, když se nemocný zaopatřiti dá, by třeba neduh jeho nebezpečným nebyl, a že na ten cíl a konec jsem ho navštívil. Než nastojte! nemocný počíná namítati, že není lačný, že není připraven, žeby si to za veliký hřích kladl, Velebnou svátost bez přípravy přijmouti a tím ji zlehčovati, že svou pobožnost v chrámu Páně vykoná, jak mile se pozdraví. Byl-li jsem dříve na rozpacích, byla nyní nesnáz moje daleko větší, an prázdné známky zimničné horkosti a ducha pomatenosti jsem na nemocném neznamenal, a dobře jej znal, že ač příliš horlivým katolíkem nebyl, přece také žádným zatvrzelcem a pošetilcem není. Dal jsem se tedy s nemocným v jinou rozprávku, a shledal jsem, jak dobře na ty nejmenší podrobnosti ze svého postavení se pamatuje, ano jak i nepatrných událostí, ba i celých rozprávek z předešlého života jest si povědom. Po chvíli jal jsem se opět o svém předmětu mluvit, než dostal jsem tutéž odmršfující odpověď, opět zdvořile a vlídně pronesenou. A tak se mi dařilo ještě několikráte. Jak mi bylo, může se každý domyslit; pot mi vyvstával na čele, prosby a přímlyvy ničehož nevymohly, nemocný nechtěl pro živý svět pochopiti, že by tak nemocen byl, aby zaopatření potřeboval, i úpěnlivé prosby přivolané manželky na zmar přišly. Nebylo jiné pomoci, než že jsem se musil tím slibem spokojiti, že zaopatřiti se dá, kdyby se mu přitížiti mělo. Druhého dne časně ráno však nemocný sám žádal zaopatřen býti, a nic o

tom nevěděl, že jsem již za tou příčinou u něho byl a s nepořízenou odejítí musil. Přišedšího snažně mne za odpuštění prosil, a svatosvatě jistil, že se ani za mák na tu včerejší návštěvu nepamatuje. Nyní co nejvroucněji k smrti se připravil, a také brzy na to zemřel. Předpovědný to zajisté a neobyčejný úkaz zimničného zápalu! Že trvaje v trpělivosti až do konce, na nemocného přísněji a důrazněji jsem nenaléhal, bych ho k zaopatření naklonil, v tom ovšem dosti dobře jsem sobě počínal. Chybil jsem ale na jiné stránce, kterážto chyba mne ku poznání následujícího pastýřského pravidla přivedla: Při nemocných, zvláště z třídy tak zvané vzdělanější, ježto sami zaopatřenu býti nežádají, nébrž toliko jejich domácí duchovního povolávají, té opatrnosti, pokud lze, užiti velmi prospívá, aby duchovní nemocného předběžně jen obyčejnou návštěvou obmyslil, a u té příležitosti k zaopatření jej připravil a naklonil, a pak aby na všecken způsob než k nemocnému přistoupí, prvé domácích na druh nemoci a na jiné některé okoličnosti se pozeptal, jelikož si tím dílo své usnadní, a kterak je nejzdárněji započítí má, dovědětí se může. — *)

*) V 3. svazku uvedeme dva ještě případy k této stránce připadající a vlastní zkušenosti nabyté.

K á z a n í

u příležitosti, když 8. prosince roku 1848., na slavnost
nepoškrvněného početí blahosl. Růdičky Boží,

M a r i e P a n n y,

dvojičtihodný a velebný Pán

Karel Moucha,

zasloužilý farář Břistevský v okršlku Českobrodském,

Padesatiletou památku kněžství svého konal;

na kterýšto den spolu škola nová, v Břistvě

od Jeho Osvícenosti knížete Pána,

Aloysia Lichtensteina

postavená,

slavně církevním způsobem posvěcena byla.

Konáno od

Josefa Horčice,

kanovníka při starobylém chrámu Páně sv. Kosma a Damiana v Staré

Boleslavi atd.

*Tento jest den, kterýž učinil Hospodin; veselme a radujme se
v něm.* (Žalm. 117, 24.)

Církev svatá katolická velká jest přítelkyně svátků
a slavností, žádajíc, bychom všichni v jejích památných
dnech srdečný podíl měli. Nechce tomu, bychom smut-
nými a zasmušilými oudy jejími byli, ale vždy hledí,
bychom čisté svědomí a srdce zachovavše, vždycky v
Pánu, v Hospodinu a Bohu našem se radovali. K tomu
cíli směřují dnové Páně, hody Boží, větší a menší
svátky ke cti blahoslavené Panny Marie, ke cti roz-
ličných Svatých a Světic Božích; a Církev naše chce
těmi slavnostmi památku všelikých dobrodiní a milostí
od Boha člověčenstvu kleslému proukázaných v čerstvé
paměti při lidech zachovati, dítky své k díkůčinění za
ty milosti, a tím k útěše a k radosti povzbuditi. — Za

tou příčinou ta s nebe pošlá církev příklad radosti na sobě dává, a v takové zasvěcené dny svolává křesťany slavným hlaholem zvonů do chrámu, zpěvem a kostelní hudbou nás k nebi povznáší, žádajíc, bychom i my s ní se veselili, a radost svou i zevnitřním způsobem na jevo dávali. —

Ačkoliv nyní začátek zimy máme, s ním čas adventní se počíná, a tento čas polokající jest, jakožto doba přípravy k příští drahému Páně: přece žádá Církev svatá, abychom i v tom čase se radovali. Ve svých hodinách duchovních volá k nám nyní: „*Vesel se dcero Sionská, plesej dcero Jerusalemská, nebo hle přijde Pán a všichni Svatí s ním, a bude v ten den světlo veliké to jest, radost veliká pro všechny nás, alleluja, chvalte Pána.*“ A v jednu neděli adventní volá k nám slovy sv. Pavla: „*Radujte se v Pánu vždycky, opět pravím vám, radujte se. Filip 4, 4.*

I vy rozmilí osadníci nábožné osady Břistevské dočkali jste se na začátku tohoto církevního roku jedné — ale co pravím jedné — troji slavnosti v jeden den, osmého totiž tohoto měsíce, tak že již právě zvolati můžem s králem Davidem: „*Tento jest den, kterjž učinil Hospodin: veselme a radujme se v něm.*“ Co jsou to za památky dnes a spolu příčiny naší radosti, nepotřebuji vypravovati, sám ten den to hlásá. Předně světíme dnes s celou církví katolickou svátek nepoškrvněného početí *Rodičky Boší*; potom Váš dvojitihodný, velebný, věkem a postavou svou vážný, duchovní Otec a pastýř váš p. *Karel Moucha*, dnes světí své jubileum, své druhotiny, to j. padesátiletou památku svého kněžství, a chce před stánkem Boha živého za všecky, po celý čas kněžství svého obdržené milosti Boha chváliti, a jemu povinovanou úctu a díky vzdáti. K tomu přichází třetí památka, že totiž škola nová od Jeho Osvícenosti, slavného knížete *Aloysia*

Lichtensteina pro vás vystavená, dnes slavně od důstojného p. vikáře a dozorce škol, *Jana Moravce* posvěcena byla.

K těmto slavnostem sešel se veliký zástup velebného duchovenstva,*⁾ váženého ouřednictva, mnoho učitelů, přátel, příbuzných a ctitelů p. Jubilanta, vlastních a cizých ovčiček. Všickni se radují a volají spojenými hlasy: *Tento jest den, kterýž učinil Hospodin; veselme a radujme se v něm.* A jak Bohu milá te dnešní slavnost jest, ukázal nám tím, že nám dal tak krásné počasí, to slunce nebeské dnes tak pěkně svítí, jako v čas jarní.

Kamkoli se tedy ohlédnem, všudy samé radosti, a protož i já co kazatel o radostech dnešního dne hlásati musím. Pravím tedy, že tento den pro všechny nás zde shromážděné, den radosti veliké a útěchy jest z trojí příčiny:

1. Pro svátek nepoškvrněného početí blahoslavené Panny Marie;

2. Pro památku padesátiletého kněžství zde konanou; a

3. Pro tu novou zde postavenou a slavně dnes posvěcenou školu.

Ostatně bych sobě žádal hlásáním slova Božího k zvýšení radostí duchovních tím více přispěti, an se k vzdáleným příbuzným P. Jubilanta připočísti mohu; a duchovní Staroboleslavští, zvláště kanovníci velebné kapitoly Boleslavské panství Lichtensteinským mnoho co děkovati mají, an zasloužilý farář v Krutech, týchž panství Lichtensteinských r. 1807. v Staré Boleslavi

*⁾ Přítomných tu bylo patnácte duchovních, z větši částky z panství Lichtensteinských. Pamětihodno jest to, že čtyři bývalí kaplaní p. Jubilanta jej při průvodu a při oltáři obsluhovali, dva co asistenti, dva co levité. Přednější jsou již faráři, jeden v Sluštích, druhý v Skalici.

to nejvýnosnější kanovníctví založil, a co zpovědník v celém okolí Boleslavském dosaváde v dobré pověsti jest. — Poslechněte mne s trpělivostí, když v předevzatém obsahu pokračovati budu ve jmenu Páně.

Díl první.

Jak radostný jest pro všechny věřící den nepoškvřeného početí blahoslavené Panny Marie, aneb ta památka onoho okamžení, když ta přešfastná Panna v životě matky své, svaté Anny počata byla: o tom nás krátké rozjímání poučí. —

Známo vám všem, že dle úsudku Nejvyššího Pána nebe a země, Spasitel světa měl na tento svět přijíti, z Panny se naroditi, podle člověčenství našim bratrem se státi, a celé lidstvo šťastným a blaženým na věky učiniti. Takovýto Vykupitel světa nejen židům co vyznavačům starého zákona byl přislíben, ale i moudří pohané, zvláště vzdělání Řekové jej očekávali, aby temnou mysl naši osvitil, studené srdce lidské zahřál, a nám všem budoucnost odkryl, bychom věděli, co nás za hrobem očekává. Co činí to slunce na nebi po tmavé noci, že totiž celý obor světa osvěcuje a zahřívá, to pro duše naše, pro duchovní život náš měl učiniti Kristus Ježíš, Spasitel náš. Za tou příčinou také svatý Evanjelista Jan v kap. 1, 9. o Kristu Pánu takto napsal: „*Bylo světlo pravé, kteréž osvěcuje každého člověka, přicházejícího na tento svět.*“

Než ale přichází den a to krásné slunce, předchází ho a takořka zvěstuje jistá hvězda, kteréž *denice* neb *jitřní hvězda* říkáme, a tu když spatříme, všickni se z ní těšíme, zdraví i churaví, věduce, že brzy nastane jítro, den, a to nebeské slunce milostnou tvář že okáže. A ta duchovní hvězda, ta krásná denice, kteráž předcházela to slunce v smyslu duchovním totiž Krista Ježíše, byla — *Panna Maria*. Proto také

Církev katolická v litaniích loretanských Marii Pannu nazývá: „*hvězdou jitrní*.“ A kdy, tážete se, ta milostná hvězda vzešla? — Tehdáž se okázala světu ta přejasná, přeutěšená hvězda, když v městě Galilejském Nazaretu Maria Panna počata byla. V onu dobu všim právem se mohlo volati k člověčenstvu slovy, kteráž jsme slyšely v první neděli adventní v sv. Evangelium: „*Pohledněte a pozdvihněte hlav svých, neb se přiblížilo vykoupení vaše. Patřte na všecko stromovi, když již vydávají ze sebe pupence, víte že blízko jest jaro neb léto. Tak i vy, když uzříte, ano se tyto věci dějí, vizteš, že blízko jest království Boží.*“ Luk. 21, 28—31. — Když ten šťastný čas se přiblížil, že blahoslavená Panna počata byla, tehdáž, bych podobenství sv. Evangelium užil, *pučilo se spasení naše. Za tou příčinou katolická církev na počátku dnešní mše svaté o tom početí s plesáním takto prozpěvuje: „Tré početí, o panenská rodičko Boží zvěstovalo radost celému světu: nebo z tebe pošlo slunce spravedlnosti, Kristus Bůh náš, kterýž zmařil zlořečení, udělil nám požehnání, a potupic smrt, daroval nám život věčný.*“ Proto také se říci může, že to požehnané početí obveselilo celý svět, celé nebe i celou zemi. Obveselilo její svaté rodiče, sv. *Jachyma* a sv. *Annu*, potěšilo všechny ty předky její a sv. *patriarchy*, z jejichžto rodu Maria Panna pocházela, a kteréžto předky nám dnešní svateční sv. Evangelium jmenuje, a kteří skrze to početí blízkého svého vykoupení očekávali. Konečně naplnilo radostí to slavné početí i *anjely*, kteří v ní matku Pána svého a svou královnu poznávaly, dobře věduce, že pro blízké vykoupení pokolení lidského kůry jejich anjelské budou doplněny.

Maria byla tedy opravdová duchovní dennice světa, a proto my katoličtí křesťané s církví naší vše-

obecnou Marii Pannu co matku Spasitele svého ctíme a vzýváme, jak to sama předpověděla v oné písni „Magnificat“ nazvané, slovy: „*Blahoslavenou mne nazývati budou všickni národové; neboť mi učinil veliké věci ten, jenž mocný jest, a svaté jmeno jeho.*“ Luk. 1, 48—49. Při tom ctění a vzývání Rodičky Boží, i svaté cnosti její sobě připomínajíce, k následování jích se povzbuzujeme. Ačkoliv celý rok církevní my Bohorodičce svou úctu prokazujeme, přece to činíme nejvíce v tomto času *adventním*, an si nejen početi Rodičky Boží, nýbrž též *vtělení* Syna Božího vděčně připomínáme. K tomu cíli složila Církev svatá o té, mezi dcerami lidskými nejpožehnanější Panně, pěknou Antifonu pro adventní čas: *Alma redemptoris mater etc.*, a nejen jí schvaluje, ale každodenně s věřícími prozpěvuje. Za touž příčinou nám též zvláště nyní na pamět uvádí slova: „*Anjel Páně přinesl poselství Panně Marii a ona počala z Ducha svatého.*“ Proto po celý advent zpíváme tu krásnou, vůbec povědomou píseň: „*Z nebe posel vychází,*“ majíce v mysli Pannu, kteráž když svolila — počala ve svém těle, světa Spasitele. O tom i svědčí zpěvy *adventní* neb *rorátní*, mysl i srdce člověka vzdělávající, a na církevním, katolickém smyslu nás utvrzující. Tyto zpěvy nám na každé takořka stránce tu blahoslavenou Pannu připomínají, a jednoho každého z nás k vroucímu jejímu uctění zvou.*) Podotknu toliko jedinou, nápěvem i obsahem výbornou píseň z oných rorátních zpěvů, jenž se k předmětu, o němž jednáme, tak pěkně hodí:

„*Z hvězdy vyšlo slunce*
nebeské změnění,
 Syn dán jest Pannence

*) Roráte neb zpěvy adventní vydané v Praze r. 1838

proti přirození,
Tobě o Panno Maria!⁶

Ctème tedy každodenně, věrní katoličtí křesťané, matku Spasitele svého, cnosti její rozvážujíc a je následujíc, jak nás sv. *Kazimír* v známé písni k tomu má: „*Každého dne, chvály hodné, Marii vzdej duše má.*“ A ta mocná máteř Syna Božího kude naši Prodovnici u trůnu Božího; vyprosí nám u Boha pokojné časy, po nichž všickni toužíme, nebes Pán na její přimluvu chrániti bude nás všech nepokojů, různic vojen a válek, a přemilá vlast naše ano, celé mocnářství rakouské opět okřeje ve svatém pokoji, a k předešlé slávě povstane. — Ano Ona nám vyprosí u Syna svého darů vyšších, duchovních a nebeských. Neb ujišťuje Církev sv. v dnešním čtení, že *budeme-li moudří, a slyšeti kázeň, a osřiháme-li cest a příkladů Marie Panny, že budeme blahoslavení, najdeme život, a vyvášíme spasení od Hospodina.* Pak ze své vlastní zkušenosti poznáme, jak radostný jest tento den početí blahoslavené Rodičky Boží, jak to poznal i váš duchovní pastýř, jenž nejen své prvotiny ale i druhotiny svoje na den početí Marie Panny světi. Že i pro tu padesátiletou památku kněžství den tento radostný jest, o tom poučí nás

Díl druhý.

Dlouhý a šťastný věk jest zajisté znamení přízně a lásky Boží, neboť jako každý den pochází s hůry, od Otce světél, tak i dlouhý život nezaslouženou milostí Boží jest. Hospodin sčel jednomu každému z nás dny ano i hodiny života, aneb jak praví sv. Pavel v Skutk. Ap. kap. XVII, 26. *vyměřil nám uložené časy a cíle přebýrání našeho*; komu tedy Pán více času na této zemi popřál, to s milostí jeho jest. Proto také již po hané dlouhý věk za milost svých. Bohů považujice,

vysoké stáří za vážné a úctyhodné jsou měli. *Před starcem vstaň, a jemu se pokloň*, bylo pravidlo vzdělaných Řeků. Církev sv. katolická vysoký a dlouhý věk v také vážnosti má, že čtvrté přikázání Boží nejen o rodičích a dětech, ale i o starých a mladých lidech vykládajíc, přislubuje mladším, kteří si starého věku váží, požehnání Boží, a naproti tomu oněm, kteří osobami velkého věku pohrdají, hrozí zlořečením, jak toho v písmě svatém, i v světských dějepisech mnohé příklady máme. Protož di Šalomoun ve svých příslovích v kap, 16, 31: *Koruna důstojnosti jest starost neb stáří, kteréš na cestě spravedlnosti nalezeno bude.*

A hle, takového vysokého věku s milostí Boží došel i zdejší velebný pastýř duchovní. Není mi sice možno, celý život jeho vám obsírně vypravovati, ale chci vám jej jako nastíniti, abychom dílem poznali cesty prozřetelnosti Boží, kterýmiž člověka vede, spolu pak se tím více radovali s vážným Otcem duchovním této Břestevské vsady, že mu Bůh tak dlouhá léta popřál. Narozen jest prvního ledna r. 1775. v Tlustofousích z poctivých a nábožných rodičů, *Františka Mauchy*, a matky *Anny*, rozené *Šustrové*. Otec byl majitel statku a spolu mlynář v kr. městě Nymburku. V blízkem Brandejse učil se náš P. Jubilant co chlapeček počátkům německé řeči; později se ho ujal jistý duchovní z vyzdviženého řádu Jesuitského, kterýž byv v Křeseticích blíže Kutné Hory administrator tamního kostela, svěrence svého tak v latinské řeči vycvičil, že jí rozuměl a v ní mluvil, jako ve své mateřské řeči. Týž bývalý klášterník nejen ho cvičil v umění, ale i vštípil v mladistvé srdce jeho lásku k Bohu, k Rodičce Boží, lásku k lidem, a k ostatním povinnostem mládence křesťanského; ano postaral se o další vycvičení a vychování jeho, poručiv jej mužům zkušeným v Praze a svým bratřím z vyzdvižené řehole Krista

Ježíše, kteřížto na Malé Straně hlavního našeho města o českou mládež, nechť z bohatých neb chudých rodů pocházela, pečující, prospěch její jak v mravopoctnosti tak v umění rozmnožiti se snažili. Studie filosofické odbyl ve třech letech za znamenitých svých učitelů, *Saibta, Wydry a Cornovy*, a jiných, na kteréž vlast naše česká nikdy nezapomene jakož i umění bohoslovni během tří let na vysokých školách pražských sobě přivlastnil. R. 1798., 2. prosince na kněžství byl posvěcen. Sotva své prvotiny na den početí blahosl. Panny Marie odbyl, povolán byl za kaplana do Charvatec na panství Zlonickém, k churavému faráři, však dlouho s ním nepobyl. Tento věkem sešlý p. farář Charvatecký, předvídaje blízkou smrt svou, říkával: „*S Pánem Kristem mne pochováte*, a v skutku také na zelený čtvrtek vystaviv velebnou Svátost při postranním oltáři, náhle skončil. Tato smrt tak oučinkovala na našeho p. Jubilanta, co bývalého jeho kaplana, že na veliký pátek hlásaje slovo Boží — ku konci obrácen jsa k Ukřižovanému klesl, a čtvrt hodiny polomrtev zůstal. Však Bůh zase jej obživil a posilnil, že skrze čtyry měsíce duchovní zprávu tam vedl. — Z Charvatec se dostal do Budeniček za lokálního a zámeckého kaplana, kde mladého knížete a hrabata z rodu Kinských v náboženství cvičil. — Touživ ale vždy po panství Lichtensteinských, by zde slovo Boží rozšival, přišel za administratora do Ouříňovse, velké to osady, kde v onen čas již 2500 duší bylo, a tam za dvou starých a churavých farářů přes šest let s milostí Boží za sebe i za ně pracoval, ano jednomu z nich každodenně pro sešlý věk i při mši svaté posluhoval. R. 1806. zrovna na den sv. Josefa dostal se za prozatímního zpravce duchovního na osadu Břistevskou, a zde s takovou horlivostí síly mladistvé vynakládal, že veliký jeho dobrodinec kníže *Jan Lichtenstein* r. 1810. jemu za od-

měnu faru Břitevskou udělil. Již tedy na tomto místě očinkuje p. Jubilant přes 42 let. O jeho zásluhách pro krátkost času nemohu mnoho mluvit, ať mluví tento chrám, sakristie, věž nad ní postavená, ať mluví škola Velenská, Mochovská a Břitevská za jeho duchovního řízení povstalé. Že všecka farní stavení za Jeho zprávy docela jinou podobu na se vzaly, že hospodářství zlepšil, a mnoho tisíc z mateřského svého podílu k zvelebení jeho vynaložil, o tom ani zmínku nechci činit; toliko chci podotknouti, že již od r. 1817. pro přibývající věk svůj přijal kaplana pro svou osobu, a spolu s ním a s jeho nástupníky po všecka léta osadu svou vzdělával. — Důkaz tohoto pastýřského působení jest, že za jeho zde farařování šest nekatolíků se obrátilo, a jeden žid víru katolickou přijal. Jak věrně povždy své ovčičky miloval a miluje, patrně i z toho, že odsud nikam nežádal, a že chce i mezi nimi kosti své a ostatky tělesné složit, mezi nimi i po smrti [odpočívati,] a blahoslaveného z mrtvých vstání očekávati.

Že tento věrný a upřímný duchovní Otec váš za svých mladších let starých farařů, jak jste milí zdejší osadníci slyšeli, si tak vážil, a je všemožně podporoval; za to mu popřál Bůh veliké dnes útechy, dal mu tu milost, že dlouhého věku dosáhl, a dnes mezi vámi své druhotiny koná. A Jeho Knížecí Milost, P. T. náš Nejdůstojnější Arcibiskup Prazský, *Aloys Josef* chťe zásluhy jeho poněkud již zde odměniti, a radost jeho zvýšiti: poctil jej skrze svého zástupitele, důstojného p. vikáře, jak jste toho svědkové byli, nejen *názvem děkana*, ale i *kanovnickým krajkem* jej dnes ozdobil.

O jaké to štěstí, jaké to požehnání s nebes pro Vás, dvojitíhodný, velebný a důstojný Pastýři zdejší osady! že dnes své jubileum, aneb léto milostivé slavíte! Již v třetí knize. (Mojž. kap. 25, 10.) čteme: „*Posvěťté léta padesátého, neb toť jest léto milostivé*“ Vy dnes

to léto milostivé konáte, a za to všemocnému zachovatelí života vašeho při dnešní neysvětější oběti veřejně své srdečné díky vzdáti chcete. Veliká to milost dobrotivého boha, ještě v padesátém roku kněžství tu přesvatou oběť bohu obětovati, a svůj úrad kněžský ještě zastávati. — Ach! jak mnozi, kteří stejně s vámi ve školách se cvičili, a před padesáti lety rukou biskupskou na kněžství posvěceni byli, již dávno v hrob klesli. A ejhle vy Pánu nebes a země ještě sloužíte, a za ně Memento neb pobožné upamatování činíte! — K doplnění a k zvýšení dnešní radosti připomněte sobě zasloužilý kmete, onu dobu, když jste před padesáti lety své prvotiny konal! Ó jak jste se tehdáž radoval z té první své oběti, jak jste boha chválil, jemu díky vzdával za všechny milosti od dětinství obdržené, ó jaké jste činil v onen čas sliby a přívědi svaté, jak jste se beránku Božímu, jenž se po prvníkrate v Nejsvětější Svátosti oltářní v rukou vašich zjevil, zcela odevzdával, prose jej za milost, posilu a pomoc na tu dalekou cestu apoštolskou, jenž před vámi otevřená stála! — A nyní po prošlých padesáti letech neměloby radostně to: „*Sláva na výsostech Bohu*“ z úst vašich zníti; neměl byste poznati, jak hodno, slušno a spravedlive jest, abychom Pánu Bohu za jeho milosti díky vzdávali; neměl byste s pohnutým srdcem volati, aby ten beránek Boží při té drahé oběti smiloval se nad námi všemi, a nám všem hojnost milosti nebeských uděliti ráčil. — Jednou ještě a již poslední příčinu připomenu, která Vás k radosti vzbuditi musí. Po všecken čas svého kněžství zkusil jste také mnoho strastí a soužení, byl jste navštiven i rozličnými ranami a nemocmi, jako jeden každý člověk takovými věcmi na tomto světě jest podroben. Ale zdaž nedal vám Bůh k tomu potřebnou milost a sílu, že jste všecko šťastně přemohl a přeťpěl? — Nemělo by to vše radost a útěchu v srdci Vašem rozmnožiti? Vy

nejste z počtu oněch, o kterých *Laktancius* píše: „*še právě tehdáž nejvíce Boha z mysli vypouštějí, když největšími dobrodiními od něho navštěvováni bývají.*“ —

Ovčičky osady zdejší! Radujte se daes se svým pastýřem duchovním, jakož my všickni dle kněžství bratří jeho zde přítomni se s ním těšíme, a plesajte spolu s námi z té milosti, kterouž mu Bůh popřál. Ctěte toho starce vážného a důstojného, poslouchajte ho, milujte ho a modlete se za něj. Za našich dnů mnoho se mluví a píše proti duchovenstvu, proti církvi katolické a jejímu řádu, proti záduší, proti statkům duchovním. Nedejte se másti a svesti ode všelikých falešných proroků. Víte jak Bůh za starého zákona sám se staral o kněží a levity a o jich vyživení. Známo vám, jak pěkně pravil Kristus Pán u sv. Mat. 22, 21.: *Dejteš co jest císařovo císaři, a co jest Božího Bohu.* Proto píše veliký apoštol národů v svém listu (ku Galat. 6, 6.) takto: *„Zdělujš se pak ten, kterýš naučení přijímá v slovu Božím, s tím od kohoš naučení bere, vším svým statkem.“* Za tou příčinou nejen prvotní křesťané kněžstva si vážili, ale všechny věky křesťanské duchovenstvu svou úctu a lásku všemožným způsobem prokazovaly, nejen kostely a fary hojně nadávše ale i záduší katolické založivše, by kněží při svých každodenních obětech nejen zakladatelů, ale i všech živých i mrtvých oudů církve pamětlivi byli. Kdyby času postačovalo, mohl bych vám tu jmenovati mnohé vládaře, knížata, krále a císaře, zvlášť z rodu Habsburského, jak se v tom ohledu vyznamenali. Podotknu toliko zde slova Maximiliána I., velikého volence bavorského, kterýž takto otcovsky svého syna napomíná: *„Cti a miluj kněží jakošto Bohu zasvěcené osoby. Svě ruce nechtěj nikdy poškrtniti násilným vzetím statků neb práv duchovních a církevních, nýbrš buď přesvědčen, že kletba Boží stihá každého lupiče církve a kostelů, a*

že se ještě nikdo posvátného zboží, jakož ono církve jest, bez pokuty nedotekl.“ *) Dle takovýchto příkladů i vy ctěte a milujte kněžstvo katolické, kteréž bdí nad vámi, majíc vydati počet z duší vašich, aby to vždy činili s radostí, a ne se stejskánjm. A tak se zachovavše k duchovenstvu svému, poznáte tím světleji, jaký pramen radosti musí býti takový den, jako ten dnešní, nejen pro pastýře ale i pro podřízené osadníky. -- Dnešní den konečně radostný a potěšitelný jest také pro všechny občany zdejší, vzhledem té nové zde postavené a slavně posvěcené školy: a toho dokáže nám

Díl třetí.

Vaše dítky, rozmilí rodičové, jsou ty nejdražší klenoty, kteréž všemocný Pán vám svěřiti ráčil. Po nich srdce vaše toužilo, proto v nich také žijete, pro ně pracujete, a v nich i po smrti ještě živi býti žádáte. Ony nesouce obraz váš na tvářích svých nejen jsou vaše potěšení, ale mají vám činiti radost a čest, když již v hrobě prachnivěti budete. Toho abyste se na svých dítkách dočkali, otcové a matky, sami k tomu přispěti musíte, a dle možnosti, jak se naději, přispíváte. Vstávajíce, lehajíce ty miláčky srdcí svých ná Boha pamatujete, dobrým příkladem, modlitbou a domácí pobožností je předcházíte, a dobrý základ v srdce jejich takovýmto způsobem kladete, plnice, co napsal sv. Pavel k Efes. 6, 4. *„Otcové, vychovávejte syny své v kázni a trestání Páně.“*

Než, zdaliž to vše postačí? Člověk, aby zde šťastným a na onom světě věčně blaženým byl, musí míti obsírnější a dokonalejší známost o Kristu Ježíši, o jeho víře, o naději o lásce, o křesťanské spravedlnosti, aby z něho byl pravý křesťan, věrný služebník Boží a bu-

*) Viz: Maximilian I. des Grossen väterliche Ermahnungen. München 1827 bei Michael Lindauer.

douci nebešťan. Bez víry nelze se líbiti Bohu. Proto také vyřkl Kristus Ježíš u sv. Jana 17, 3. „*Tentof jest život věčný, aby poznali tebe samého, Boha pravého, a kterého jsi poslal, Ježíše Krista.*“ —

Kdo má takovouto známost udělit jim? Vy sami, milí rodičové, k takovému vyučování nemáte ani času, ani vůle, mnozí ani schopnosti. Tuť jest tedy zástupců potřebi, kteříby smysl zákona Páně a všecky předpisy víry katolické náležitě vysvětlili. A takovito vaše zástupcové v té nejdůležitější povinnosti jsou veřejni učitelové, duchovní i světští, jenž zákonem Božím a světským k tomu jsou zavázáni, aby v místech k tomu ustanovených a posvěcených dítky vaše laskavou trpělivostí k poznání Pána Boha a jeho svaté vůle vedli. Proto se v takovýchto místech do outlých srdcí dítek štěpuje svaté náboženství, článek po článku se vykládá, aby ta známost lásku k Tvůrci božskému vzbudila. Proto se také všecko vyučování s modlitbou začíná, a s modlitbou končí, aby tak dítky z mládí přivykaly vše ve jmenu Božím vykonávati.

Vy křesťanští rodičové také žádáte, aby vaše synáčkové a dcerušky nejen se učili Pána Boha znát ale i jeho nejsvětější vlastnosti následovati, to jest, aby přijímaly na sebe pěkné způsoby, dobré a šlechetné mravy, jimiž by se ozdobivše, libili se Bohu i lidem jako dvanáctiletý Ježíš. A hle, i k štípení a zvelebení dobrých mravů škola ustanovena jest; proto se tu všecko pohoršení, všelikerá k zlému příležitost odstraňuje, a nic se netrpí, cožby koli stydlivost dětskou uráželo, a šlechetným mravům na odpor stálo. Ve škole se vedou dítky k tomu, by byly poslušny svých rodičů, uctíví k svým představeným, vldní k pocestným, snášeliví sami mezi sebou, a zdvořilí k jednomu každému člověku i k tomu nejbídnějšímu nuzáku. A když ve věku vaše dítky postupují, aby i tehdaž tisícerym ne-

nebezpečenstvím ušly, tok prudkých náruživostí aby je nezachvátil, žádostem srdce svého aby uzdu nepustily, proto se jim vyprávují zlé následky každého hříchu, aby tak v každé případnosti života toliko cnost sobě oblíbily, a byly z nich šlechetní mládenci a poctivé panny, snášeliví sousedé, šťastní občané, věrní oudové církve-katolické, a budoucí obyvatelové nebes.

Vaše žádost, rozmilí osadníci! směřuje zajisté i k tomu, aby dívky vaše ve školách mimo svaté náboženství také jiného ještě umění nabyly, a tato žádost slušná a spravedlivá jest. Nebo i k tomu místa školní ustanovena jsou, aby se tu dětský-rozum oštril a brousil, paměť vzdělávala a lidský vtip od Boha nám daný rozvíjela, a takovýmto způsobem hlava dětská rozličným uměním obohacovala. Takovéto mnoholeté cvičení aby sloužilo k tomu, by dívky, když ze školy vystoupí, byly ke všemu dobrému, k práci i řemeslům schopnější a obratnější.

Ovšem, vy starostliví a pečliví rodičové svým dětkám takového-učení a umění nežádáte, při kterémž by se toliko na rozum a hlavu dítěte hledělo, srdce pak zanedbáno a od Boha, původce všeho dobrého, odvráceno bylo. Neb co jest nejbystřejší rozum a největší umění bez Boha? Jest oheň, který, coby svítiti a zahřívati měl, prudkostí svou všeho zžírá, a tráví. Takové jednostranné umění byloby co ostrý nůž, kterého se k zlému užívá. Vy nechcete míti ze synů svých mudráky a chytráky, kteří by mudrovali a soudili celý svět, i samo zjevení Boží, a umění svého k záhubě vlastní i cizí užívali. Takové umění nežádá ani náš nejmilostivější mocnár ani církev svatá, ale obojí mocnost učení schvaluje, kteréž lidi zde i na věčnosti šťastné činí.

Jak slavné a nesmrtelné záslahy o vzdělání mládeže křesťanské Církev katolická si vydobyla, o tom nám

svědčí historie všech věků křesťanských od počátku jejího až na naše doby. Již o sv. *Klimentu Alexandrijském* čteme, jakož i o sv. *Cyrillu Jerusalémském*, o sv. *Mikuláši*, o sv. *Augustinu* jak rádi mládež cvičili a k Bohu vedli. O sv. *Jarolímu* se vypravuje, že ještě v letitěm svém stáří s mládeží rád se obíral, jí vzdělával. Totéž činival i sv. *Řehoř veliký*; an ač papežem byl, nepřestával přece mládeži udělovati cvičení křesťanského, proto se i *Patron a ochrance školní mládeže* nazývá. Takových příkladů mohl bych vám mnoho vypravovati, ale času nezbývá. Připomenouti jen ještě musím *Jana Gersona*, kanclíře vysokých škol pařížských, který, když se mu vytejkalo, že se snižuje a sám sebe zhlécuje neustálým se obíráním s dítkami, odpověděl: „*Co se nestyděla konati hlava církve: proč bych já oud její se styděl, práci tak potřebnou konati.*“

Vším tedy právem se může tvrditi, že majitel zdejších panství, Jeho Osvícenost, Kníže Pán *Alois Lichtenstein*, vzděláním té nové školy velikou zásluhu o celou zdejší osadu si získal, a to tím více, an to dobrovolně učinil, nejso v nynější době ani zákony světskými k tomu vázán. A není to první ani poslední skutek Jeho lásky k vám, víte, co vše tento Milostivý Pán za svého panování již podnikl: v blízkých *Kouanicích* nejen krásný chrám Páně ale i školu, a v *černém Kostelci* nápodobně školní stavení na svůj náklad postavil. A proč to učinil? Následuje svých slavných předků, jenž tolik památek na panstvích svých zanechali, i on nákladu nešetřil, — a to pro čest a chválu boží, a pro cvičení a vzdělání mládeže křesťanské. Za to čest a chvála jemu, za to buďtež vzdány díky Jemu odevšech, jichžto se ta milost týká! Vy tedy nábožní rodičové a dítky křesťanské, vidouce, že zde máte knížecí dobročinností školu tak pěkně zřízenou, nemusíte se medle

z toho radovati? O že dnes ta škola byla tak slavně posvěcena a milostmi Božími nadána, nemáli to vaší společnou radost rozmnožiti a rozhojnití? —

Ze všech tedy stran, z kterých tu dnešní slavnost považujeme, patrně jest, že ten dnešní den pro zdejší místo a pro celou osadu, a pro všechny nás zde shromážděné, jest radostný a utěšitelný; a protož k závěrce ještě jednou ve jmenu všech volám: „*Tento jest den, kterýš učinil Hospodin, veselme a radujme se v něm.*“

Nyní ale, nábožný, dvojitěhodný, velebný Otče! přikročte již k oltáři, a zazpívejte ten radostný zpěv Ambrosiánský: *Tebe Bože chválíme* — a my všickni přítomní, spojíme hlasy svoje s Vaším, a budem volati: „*Dobrořečíme Otci, i Synu i Duchu svatému.*“ — Neprodlévejte již déle s onou drahou padesátiletou obětí, již dnes Nejvyšším přinesti obmejšlíte. Aj, oči všech jsou na Vás obráceny, a srdce všech očekávají přístup Váš k oltáři. *Vezměte kalich spasení v ruce své, a vzývejte jméno Hospodinovo,*“ (Zalm. 115, 12) a to přední za sebe, a za další své zachování. Zpomeňte při té oběti na veškerou církev Kristovu, zvlášť na nejvyšší hlavu církve, *Pia IX*, máť On milosti a posily s nebe potřebí. Zpomeňte při té oběti na panující celý Arcidům Rakouský, především na nového milostivého země Pána, *Františka Josefa*, aby Bůh mu pokojnou, šťastnou a dlouhou vládu udělil. Zpomeňte sobě na nejvyššího pastýře vlasti naší české *Aloysia Josefa*, a na veškeren duchovní stav, aby jej nebes a země Pán v svatém náboženství zachovati ráčil. Zpomeňte na slavný knížecí dům Lichtensteinský, zvlášť na svého Dobrodince, *Jana Lichtensteina*, na nynějšího knížete Pána, *Aloysia*. Modlete se za všechny učitele a dítky, aby rádi do té nové školy chodíce, v umění a mravnosti pokračovaly, jakož vůbec za všechny své věrné ovčičky. Nezapomeňte i na ty, kteří nás již na

věčnost předešli, zvlášť na Vaše v Pánu již odpočívající rodiče, a veškero přátelstvo, kteréž s onoho světa s utěchou na tuto Vaši slavnost hledí. — Pamatujte konečně na všechny bývalé pastýře chrámu tohoto, a na všechny faráře, kterýmž jste co kaplan věrně posluhoval, jakož i na Vaše bývalé učitele, duchovní i světské, aby jim Bůh z milosrdenství svého propůjčil světla věčného. —

My pak všichni, jenž jsme se zde v Kristu Pánu shromáždili, chceme modlitby své s Vašimi spojití, a zvlášť za to dobrotivého Boha vroucně vzývati, aby Vás, dvojíctihodný a velebný Otče! ještě na další léta při zdraví milostivě zachoval, abyste ještě dále stádo toto pásti, příkladem dobrým světu svítiti, a jak duchovním bratřím tak i ovčičkám sloužiti mohl. Když ale někdy herličku, s níž jste se dnešního dne do chrámu Páně ubíral, složíte, a oltáři tomuto sloužiti přestanete, přejeme Vám všickni srdečně a na Pánu Bohu žádáme, aby Vás v chrám věčný Jerusalemský uvedl, byste tam na trůnu sedícímu beránkovi sloužil po všechny věky věků. Amen.

Sněm svatých Otců a učitelů církevních.

B o h a t s t v í .

1) *Největší klenoty nejsou nic jiného než škvára země.*

● Proč obdivuješ zlato? Proč obdivuješ diamant a jiné drahé kamení? Země jsou, a ničím jiným než zemí.
S. Basil. in hort. past.

2) *Bohatství bez Boha a cnosti jest marné.*

Všecka hojnost, neníli s Bohem, nedostatkem mi jest. S. August. medit. c. 18.

Co platno člověku, máli peníze, nemáli ale cnosti?
S. Chrysost. t. 6. tr. in terrae motum.

3) *Bohatství jest jako trní.*

Vším právem se bohatství k trní připodobňuje. S. Bonaventura i Lucam c. 8.

Jako trní jest neplodné, tak i bohatství. Jako trní píchá ty, ježto se ho dotýkají, rovně tak žádost bohatství. S. Chrysost. hom. 23. in Joann.

Kde se koli bohatství dotkneš, vsady tě poraní svými přistvořenými ostny. Theophilact. in 6. epist. 1. ad Tim.

4) *Bohatství mnoho zlého působí.*

Bohatství jednotu rozstřihuje, bratrstvo rozděljuje, přibuzenstvo roztrušuje, a lásku ruší. S. Leo Chrysolog. serm. 1.

Nevěrný to sluha bohatství, jelikož nesčíslné zlé uvozuje na člověka. S. Chrysost. hom. 11. in. 1. Cor.

Z bohatství vyplývá nečistota, hněv, nestřídmost, nespravedlnost, pýcha a nádhra. S. Chrysost.

Svobodného ducha, všech pozemských věcí zproštěného nezarmucuje a netrápí odchodu hodina: ale zarmucuje toho, kdož má mnoho. S. Ephrem serm. 3. de compunct.

Čím více ti bohatství přibývá, a čím více po něm toužíš, tím více ti lásky ubývá. S. Basil. serm. 2. in div. avar.

Kdyby i ďábla nebylo, a nikoho, kdožby proti nám útok učinil, nesčíslné přece jsou cesty, kteréž milovníky bohatství do pekla vedou. S. Chrysost. hom. 7. in Acta.

5) *Na bohatství nelze spolehati.*

Koho medle smrt pro bohatství ušetří? a koho neduh pro peníze opustí? S. Basil. serm. 2. in div. avar.

Přirozenost bohatství následuje přirozenost lidí. Jakým medle způsobem? Co je člověk? Tvor paducí, bídný, krátký čas trvající. A takové je bohatství; aneb ať lépe dím není takové, nýbrž jest daleko ještě nestálejší. S. Chrysost. in psalm. 48.

Nic není nevěrnějšího nad bohatství. Co jsem často říkával, říkati nepřestanu, že prchající a nevděčný jesti to sluha, jenž věren není, a kterýž, bysi ho byl nescislnými svazky spoutal, konečně přece i s nimi utíká. S. Chrysost. hom. 2. ad popul. Antioch.

Spíše větrům aneb písmenám na vodě psaným můžeš se důvěřiti, než bohatství. S. Gregor Nazian orat. ad cives Nazian.

6) *Kterak se má bohatství užívatí.*

Zlato a stříbro a podobné věci vzhledem duše nejsou ani dobré ani zlé, užíváním teprv stávají se dobré, a zneužíváním zlé. S. Bernard. serm. 4.

Bohatství nám dáno k zachování života, a ne co prostředek k hříchu; peníze buďtež prostředkem k spasení, a ne příležitostí k záhubě duše. S. Basil. in hor. past.

Pakli ti, ježto se po moři plaví, v čas bouře vlastními rukama i to, což nejdražšího mají do moře uvrhují, aby loď nákladem přemožená se nepotopila a oni život zachovali: proč i my pro život daleko lepší nepohrdáme tím, což duši do propasti táhne, a proč totéž nemůže Boží bázeň, což může bázeň moře? S. Nilus lib. ascetico.

Žádášli z bohatství míti slávu, poznej, že lépe jest, otcem tisíců synů, milosrdenstvím nabytých, nazvanu býti, než tisíců zlatých pánem slouti. A považ, jaká ti z toho bude sláva, když tě všecken ten lid, jenž se z hotovosti tvé pásl a očerstvil, před soudnou stolicí onoho nejspravedlivějšího soudce, pastýřem svým, ochrancem a otcem nazve. S. Ambros. serm. 82.

Dávno bysi již byl na to pomysllil, abysi peníze od sebe odhodil, kdybysi bližní své tak jako sebe miloval. S. Basil. serm. 2. in div. avar.

Spravedlivě tedy a moudře užívejme bohatství, aby co mělo býti podnětem dobrého skutku, nestalo se příčinou hříchu. S. Leo serm. S. de collectis.

Literatura.

Františka Matouše Klácela Dobrověda (spisů Muzejních č. XXVI.) V Praze v komisi u Kronbergra a Řivnáče 1847.

Vymyslivost nynějšího věku jest zajisté ku podivu plodná. Není ovšem všecko štěpné aniž také všecko plané, co nám nyní péro tiskem podává. A však podává nám přece velmi mnoho plodů takových, jakové co do směru i co do obsahu povšimnutí i uvážení všeho zasluhují. A druhu tohoto jest zajisté páně Klácelova Dobrověda. Jestli to mudrcké pojednání o tom, jak by člověk povolání svému věren jsa tou cestou vždy krácel, kterou se pravého blaha zde již dosíci dá; a protož zahrnuje vše aspoň stručně do sebe, cokoli člověku věděti prospěje, aby úkol svého povolání poznal i vyplnil, a tak pravého blaha zde již nejen hoden ale i účasten byl. Staví pak pan Klácel člověka za jeho povoláním velmi přirozeně i důvtipně do trojího hlavního poměru a sice k Bohu, k sobě a k ostatnímu stvoření vůbec, k bližnímu pak jakožto k sourodému spolutvoru zvláště, lásku pak jakožto první a hlavní živel všeho myšlení, citění, chtění i jednání. Co se týče povinnosti člověka z těchto poměrů vyplývajících, rozkládá je předkem na nejvyšší úctu, vážnost, oddanost a důvěrnost k Bohu a zákonům jeho, jakož i neumdlévající toužebnost po spolčení jeho, pak na poznání, zvelebení a zapření v

jistých pádech sebe samého, a konečně na neúhonné užívání ostatních tvorů a vlídné zacházení s nimi vůbec, s bližním pak zvláště s tím dodatkem, aby tomuto i prospěšným a užitečným bytí hleděl. Stojí u něho co hlavní heslo i pravidlo vši mravnosti ta velebohatá a výkonná průpověď Páně: „Miluj Boha nade všechno, a bližního jako sebe samého. A protože co sám nechceš, aby se ti dělo, nečin také jinému; co ale chceš, aby se tobě činilo, to čin napřed i jiným.“ Tyto však poslednější povinnosti rozvrhuje ještě na povinnosti k vlasti, k obci a rodině, důsledkem pak těchto i ještě na ony mládeže k starším vůbec, dítek pak k rodičům zvláště. Podává pak pojemy o těchto i o výše řečených, jde obyčejně od povšečnosti k jedinnosti, a z té rovně příčiny podává z počátku příliš široké a temné pojemy, dojde však v těchto až k jedinnosti, smíří s sebou myslitele a spokojí jej neli vždy aspoň nazvíce vytknutým pojmem. Rozbíráním těch a takových pojemů poskytuje pan Klácel mnoho vzácných i živných zrn, které zejména zde uvesti by ovšem slušelo, že jest jich ale příliš mnoho a my v posudku svém stručnosti šetřiti musíme, odkazujeme každého, komu na tom záleží, a to by mělo záležeti všem, na spis tento páně Klácelův, aby sám tak v tomto zlatodolu kopal, a co vykope, sobě jak k mysli a k srdci připustil, tak k prospěchu i jiných použil. Podobně co se týče dokazování pevnosti, počíná sobě pan Klácel výborně, nenahrnujeť nikde množství důvodů uvádě skorem vždy jen jeden, a však takový že zdravému rozumu dostačí, spolu pak takový při důležitějších zvláště povinnostech doplňuje i dotvrzuje psaným i oustním slovem zjevení Božího. Slovem jestiž tato páně Klácelova Dobrověda plod důvtipné a vzdělané hlavy, který všeho povšimnutí, uvážení i rozšíření zasluhuje, a kdosi jej opatří, má v něm poklad, prostředek i rukověť k mravnému vzdělávání svému.

A však jakkoli v této knize hlavní myšlenka ve všech částkách svých mistrně provedena jest, přece se do ní cosi nalezá, což dle našeho zdání nemilým pohřeškem zapáchá, a sice pan Klácel postavil, jak z celého pojednání tohoto vysvitá, při spisování této důležité práce své člověka na ono stanovisko, na kterémž v tom nejoutlejším a nejněžnějším poměru k Bohu, k sobě a k ostatnímu stvoření stával, dokaváde původní své přimosti a nevinnosti nepozbyl; přehledl ale aneb aspoň náležitě neuvážil, že se člověk z tohoto blahotného stanoviska hříchem prvotním sesmyknul, a tudy že se nyní stanovisko jeho nejen o mnoho nižším stalo, ale i poměr jeho tak zjinačil, že se povinnosti jeho nejen rozšířily ale i znesnadnily. A z tohoto ovšem daleko nižšího stanoviska bylo dle zdání našeho na lidské povinnosti hleděti a je vyvinovati; nebo nám lidem neduhem prvotního hříchu zemdleným, jest teď vlastně dříve tohoto neduhu se sprostřovati a na onu vyšinu někdejší své čistoty, přimoti a svobody, kterými nás Bůh původně na tuto zem vezdejšího putování našeho milostivě vypravil, teprv vstupovati, abychom pak, stojíce na svém pravém stanovisku odtud dále volně i ochotně cestou snadnější vždy více se blížili k žádoucímu živlu věčného života, k spatření a požívání Boha samého. Zmiňuje se sice pan Klácel v §. 100. o tomto předmětu takto: „Mluvíce o pádu, dobře rozeznávejme pád člověka vůbec, v němž jest celé člověčenstvo, a pád člověka osobního. Onen pád jest dědičný, a náleží do vědy dogmatiky. Bůh je střed celého tvorstva a všecko jím jest; pýchou odpadli anjelé, první člověk, stavše se mimořádnými,“ a narazil na nynější ovšem nepůvodní stanovisko člověka, nevšiml si a neuchopil se ho ale náležitě při vypracování této dobrovědy své, jak by bylo slušelo i prospělo. A to se nám spisu tohoto jinak nad míru výborného nemilou vadou býti zdá. Ze ale

člověka na někdejšíh stanovisku, čím se zde již pravého blaha dochází, snadno bylo poznati i konati, nyní pak při mravné zemdenosti jeho nesnadné se stalo, a tudy se teď člověku bez výšší pomoci nelze samému ze sebe státi tím, čím dle svého původního určení býti má: nutno bylo panu Klácelovi také zde takové podati prostředky, jejichžto upotřebením by člověk mravný svůj meduh odstranil a takové snahy i sily nabyt a jimi oplýval, až by se, jak výše již řečeno, na onen vrch někdejší své Bohem udělené čilosti, přímosti i svobody dostal, kdeby jej již stálá čnost jako po rovině vedla k jeho účelu i žádosti. A protož bylotě panu Klácelovi jednatí též především o těch prostředcích, které sám Bůh vedlé svého neskončeného milosrdenství člověku kleslému ku povstání vykázati, stanoviti a k užívání uložiti ráčil. Prostředkové taci jsou dle zdání našeho svátosti, jichžto lečivý i silící poklad církev Kristova, církev katolická v lůně svém chová, a každému, kdož přijde a žádá, z něho, jak potřebuje, otvírá i uděluje. Uznává ovšem pan Klácel potřebu takovýchto nadpřirozených prostředků, řka v tomže výše uvedeném §. takto: „Žadný z nás na první hřích svůj snad se nepamatuje; ale jak se nám rozvinulo svědomí, poznali jsme se býti hřišnými. Tak jest i u národů, což nám dosvědčují rozličné prostředky očistování a pomůcky ku přemáhání jednotlivých pudů; ale přírodní osoba sama očistiti, spasiti se nemůže.“ A však co do prostředků k tomuto spasení potřebných neprojevuje se dostatečně, dokládaje takto: „Jako člověk starý padnuv, strhnul se sebou celé pokolení, tak Adam nový přemoh smrt, vede člověčenstvo, ale ke vzkřišení; a tak rozeznávejme život dvojí, před smrtí Spasitelovou, kdež vládl starý zákon strachu, a vždy potřebí bylo nového očistování, a život po vítězoslavném vzkřišení, v němž povýšen jest zákon svobody a lásky. Ale ačkoli Synem

Božím spasení jsme všickni, povinni jsme učiniti se osobně účastnými toho spasení, s Kristem trpěti, umíratí a z mrtvých vstáti. Tajenství vtělení, smrti a vzkříšení jest jádro víry naší, a kdo na to nevěří, nic mu ostatní víra není naplat, ani spravedlnost ani mravnost není přesná, která nemá víry této za základ. Podoba dobrých skutků i jinde býti může, ale jádro jest jinaké. Vědy chlum jest poznání vtěleného slova Božího; pro života pak uspořádání nejpotřebnější jest víra o smrti a vzkříšení.“ — Tato víra je ovšem nevyhnutelná; máli ale prospěti a nám platna býti, nutná jest též potřeba, aby živá byla. Živí se ovšem rozjímáním a připomínáním, co pro nás Spasitel světa byl učinil, tento však ač základní pokrm přece nám k pravému oživení čili zúčastnění se zásluh Kristových ještě nedostačí, leč užíváme-li spolu těch prostředků, kterých nám sám Bůh, Kristem Ježíšem, Synem svým k duševnímu očištění, uzdravení a sesílení uděliti ráčil. Prostředkové tyto, jak jsme již dříve připomenuli, jsou právě křesťanské katolické svátosti. Ač pak účel i působnost těchto do dogmatiky náleží, měl přece pan Klácel mudrckým, aspoň prstem poukazati na povinnost i způsob, užívati těchto prostředků. Že se to ale nestalo, nemile ano bolestně pohřešujeme, a protož se nám celá tato dobrověda jeho ve svém nejvyšším pomyslu jenom povšechnokřesťanskou býti zdá. — Tímto polovičním však výrokem neodvolávám, co se z předu o tomto spisu chvalného pravilo. Ostatně, co se krásné zevrubnosti vydání jejího týče, máme to děkovati pečlivé Matici naší.

Dobromysl.

Homiletika čili navedení k duchovnímu řečnictví od Dominica Aloysia Špachty, hníšeci-arcibiskupského přísěného Notáře, kandidata doktorství Bohovědného, faráře v Kolči. Svazek první. V Praze. Nákladem Václava Hessa. 1849. Vel. 8. Stran 80. Cena 24 krejc. na stříbre.

První. to svazek obsírného a na nejvýše důležitého díla, kteréhož posud bohovědná literatura naše pohřešovati musila, a kterýmž se zajisté všem slova Božího hlasatelům na vysost poslouží. Pan farář Špachta, muž to netoliko vědecky vzdělaný, nýbrž i mnohou pastýřskou zkušeností zřetelný a proslulý, a nad to výše sám jsa výborný a oblíbený kazatel, uvázal se již před mnohými lety v to důležité a nesnadné dílo, sepsati homiletiku mateřským jazykem. I šťastně úlohu svou dokončil, a toliko na panu nakladateli a nás duchovních, jenž bychom to dílo hojně odbíratí měli, bude to záležití, aby v brzkém čase celá tato homiletika na světlo vyšla. Leží před námi první její svazek, a již z tohoto prvního svazku, ačkoli se jenom z většího dílu s „*propravou*“ obírá, poznati lze, že se můžeme důkladného a úplného navedení k duchovnímu řečnictví nadíti. Ano budeli si důstojný pan author, o čemž však nikoli nepochybujeme, v následujících svazcích rovně tak počínati, jak začal již v tomto prvním svazku, směle můžeme se té naději oddati, že toto jeho dílo předčí všecka toho druhu díla německá. Tak úplné historie české homiletiky s přehledem její literatury nenalezáme v žádném jiném spisu, jako zde v tomto prvním svazku. Jedno sto a čtyřicet českých plodů kazatelských, sestávajících buď z úplných zbírek všech řečí na všechny neděle a svátky celého roku anebo jen z jednotlivých kázání o sobě vydaných, vyčítá pan spisovatel, z čehož viděti, že jakkoli okolností naše

mnohdy byly velmi nepříznivé, pilně se přece toto odvětví bohoslovné vědy vzdělávalo. Na stránce 59. počíná učený pan spisovatel rozkládati homiletiku obecnou, kterouž v tomto svazku vede a k §. 34. I tento pouhý toliko počátek obecné homiletiky, kterýž se nám zde v tomto prvním svazku před oči klade, znovu nás v té naději utvrzuje, že dílo toto bude výborné. Již z toho, což se nám zde podává, patrně vysvitá, jaký dobrý základ pan Špachta položil dílu svému, a že ta budova, kterouž vzděláti hodlá na tomže dobrém základě, dostojí všem požadavkům. A jakkoli se zde toliko obecnou homiletikou obírá, již i zde tak mnoho praktického uvádí, že sám to, což jsme svrchu o jeho praktičnosti a bohaté zkušenosti v úřadu kazatelském pronesli, vůči hledě a makavě potvrzuje. Těšíme se na druhý svazek, kdež se i nám širší pole k zevrubnější úvaze odevře, kojíce se tou nadějí, že jej brzo uźřime. Zatím činíme veškero velebné duchovenstvo na toto znamenité dílo pozornou, přejíce mu, by dle zásluhy své hodně mnoho odběratelů a kupců nalezlo.

Oznamovatel.

Liturgie und dogmatische Bedeutung der alttestamentlichen Opfer insbesondere in ihrem Verhältniss zur neutestamentlichen Opfertheorie. Eine exegetisch-dogmatische Abhandlung von Albert Stöckl. Alumnus des bischof-wilibaldinischen Seminars in Eichstätt. Regensburg. 1848. 8. Stran 414. V Praze u Crednera a Hessa, cena 2 zl. na str. Předmět, o kterémž se v této knize jedná, jesti zajisté velmi důležitý. Veškereň život církevní točí se okolo té nejsvětější oběti, kterouž Pán Ježíš na dřevě kříže vykonal, a kteráž se až posud den co den nekrvavým způsobem na oltáři koná.

Oběť tato jesti jádro služby Boží, vrch a koruna všeho křesťanství, a ta stkvoucí perla, kteráž bleskem svým celou církev Kristovu ozářuje. Jsou však oběti starého zákona s touto nejdůstojnější a nejsvětější obětí zákona nového v takovém pevném spojení, jako příčina a oučinek, jako proctví a naplnění, jako ranní zora a polední světlo, jako podobenství a skutečnost. Tyto oběti starozákonní vnášejí světlo v tuto nejdůstojnější oběť nového zákona, a tato zase osvětluje ony. Jsou tedy co nejpevněji spojeny, a vespolek sobě pomáhají, by se jim porozumělo. Za tou příčinou musí zevrubný výklad obětí starého zákona velmi vítán býti každému theologovi, kterýž vědeckého vzdělání žádostiv jest. A takovýmžto výkladem jesti tato dotčená kniha; překládá totiž jak liturgickou tak i dogmatickou stránku obětí starozákonních, a obrací pozornost čtenářovu na onu oběť, kterouž tyto předobrazovaly a předoznamenávaly.

Ueber die Zukunft der Kirche in Oesterreich. Briefe von Dr. Sylvius. Regensburg, 1848. 8. Stran. 132. V Praze u Crednera 45. krej. stříb. Hojivý to balsam na mnohé rány, kteréž nám byly v těchto právě pominulých časech zaseknuty, a sladká to útěcha, že se aspoň lepší dočkáme budoucnosti. Kniha tato se podává veškerému Episcopatu a vysokému říšskému sněmu ve Vídni k uvážení. Bohdá, že nás naděje nesklame, a že budoucnost naše bude lepší, než byla minulost.

Polemische Reden über die Verirrungen der Vernunft in Rücksicht auf unsere Zeit. Regensburg 1848. 8. Stran 320. U Crednera v Praze 1 zl. 24 kr. Práce to výborná, kteráž vůbec veliké došla chvály. Všem p. p. kazatelům kázání tato na vysost schvalujeme. Meč to ostrý proti všelikým nepřítelům víry Boží.

N e c r o l o g

Jeho knížecí Milosti

nejdůstojnějšího pana arcibiskupa Pražského

ALOYSIA JOSEFA,

svobodného pána ze Šrenků na Nocingu.

Když 4. listopadu 1838. Nejdůstojnější kníže Arcibiskup *Aloys Josef* ponejprv z residencí své davem lidu a kněžstva do starožitného chrámu sv. Víta se ubíral, by na uprázdňenou posud stoliči arcibiskupskou slavně dosedl, — když řady klečících věřících zbožně žehnaje, svým přívětivým pohledem srdce všech přítomných zaujal: tuž ze všech úst takřka jednohlasně jej provázela slova: „Toť mladistvý, statný Pán, tenť drahná léta berlou arcipastýřskou vládnouti bude!“ A hle, ledva že deset let uplynulo, již tmavá krypta téhož metropolitního chrámu kreje rakev jeho, a arcidiécesi Pražská v běhu půlstaletí po páté osyřalá bolestně upí nad neočekávanou smrtí milovaného arcipastýře svého. Člověk mění, Pán Bůh mění!

A ptáš-li se, truchlící věrné stádo, což tobě tak nenadále odjalo upřímného pastýře tvého? nemohu než smutné to svědectví vydati, že bouře roku minulého, kteréž se i trůnů královských dotekly, a jimíž se i skála církve otřásla, zlomily též bujarý strom tento,

na jehožto životním kořenu však již dlouho bolestný červ nevděčnosti a zloklajčnosti lidské hlodal. My trudného osudu jeho hořkou slzu věnovavše, za povinnost svou to uznáváme, váženým čtenářům časopisu tohoto, o jehožto zdar zvěčnělý arcipastýř vždy laskavě pečoval, životopis jeho v stručném nástinu podati.

Svobodní pánové ze Šrenků na Nocingu náležejí k nejstarším šlechtickým rodinám v Durínku; oudové rodiny té ještě podnes stojí ve vysokých státních úřadech kralovství Bavorského. Odvětví rodiny té v Čechách žijícímu, náležely druhy Zbenice, statek to nyní k panství Vorlíku v kraji Prachynském patřící, kdež i arcipastýř náš *Aloys Josef* dne 24. března 1802. světlo světa spatřil, jsa syn Františka, svobodného pána ze Šrenků, c. k. komořího, podtiscívníka u péchoty a pána na Zbenicích, — a matky Teresie, rozené baronky Astfeldové. Než brzo osyřev, léta mládectví svého nejvíce v Praze strávil, kdež i studie jak gymnasiační tak i filosofické dokonal. Co žák slovního Jungmanna častěji sobě vděčně připomínal, kterakou snahou rozněcoval lásku k jazyku mateřskému v srdcích školáků svých, a i náš kníže byl by mnohem více v něm prospěl, kdyby skoro všecka leta na vinici Páně v krajních německých hyl nestrávil. Že v mládí svém bohatstvím neoplýval, že co syrotek v jisté závislosti od jiných žil: nebylo zajisté na ujmu jeho přirozené povaze a hodné přípravě k stavu, do kteréhož jej Bůh povolal; nýbrž upevnilo tím více jeho nábožnou mysl, jeho střídmost, pokoru, vděčnost a vřidnost k bližnímu, — cnosti to, kterýmiž se po celý čas života svého stkvěl.

Těmi cnostmi ozdoben vstoupil do bobosloví na ústavu Králové-Hradeckém v roce 1821.; kdež sobě lásku tehdejšího nejdůstojnějšího biskupa *Aloysia Josefa*

hraběte Kolovrata, v takové míře získal, že zvlášť na jeho přímluvu od J. c. Majestatuosti Františka I. již v roce 1823. za kanovníka domicellárního kapitoly Olomúcké jmenován byl. Od Jeho Eminencí tamnějšího arcibiskupa a kardinala, arcivévody Rudolfa v roce 1824. ve Vídni za jahna, a 22. května 1825. od svého biskupa hraběte Kolovrata, svého otcovského příznivce a v arcibiskupství Prazském předchůdce, v Chrasti v domácí kapli na kněžství posvěcen byl. V Hradci se též blíže seznámil s mnohými na tamním ústavu bohoslovném studujícími kleriky Prémonstrátského kláštera Želivského, kteréž i v pozdějších letech navštěvoval, a do jejichžto bratrstva z ohledu zádušních misí byl vstoupil.

Poněvadž každý domicellár Olomúcký, prv než za residencialního kanovníka nastoupiti může, po deset let v péči duchovní na vinici Páně pracovati musí: nemeškal arcipastýř náš hned po vysvěcení svém o štaci kaplanskou žádati, kteráž se mu v Šnobolíně, blíž Olomúce, dostala, a kdež ve všech odvětvích zprávy duchovní v řeči české s neunavenou horlivostí pracoval. Nepobyv však zde dlouho, byl již roku 1826. na vyšší ústav ku vzdělání kněžstva u sv. Augustina ve Vídni povolán, a ještě téhož roku na městskou faru v Gmindu, v dolejších Rakousích, dosazen. Zde s takovou horlivostí povinnosti pastýřského ouřadu zastával, že sobě zvláštní náklonnost nejdůstojnějšího biskupa Svatopoli-tánského Frinta získal, od něhož za konsistorního raddu a děkana okršiku Gmindského vyvolen byv, důležitý ouřad tentě k úplné spokojenosti jak svého biskupa tak i podřízeného kněžstva až k svému přeložení na faru Modřiskou, blíž Brna, v roce 1832. zastával.

Jsa pastýřem této esady, dosáhl v roce 1834.

hodnosti doktorské v bohosloví na vysokých školách Olomúckých; načež 26. září 1835. do kapitoly Olomúcké povolán, hned dne 14. listopadu t. r. od Jeho c. k. Milosti za ředitele bohoslovných studií zvolen byl, v kteréžto důstojnosti svou právě bratrskou přívětivostí u všech profesorů tamnějších vysokých škol v dobré se uchoval paměti. Pro své znamenité zásluhy na vinici Páně shromážděné byl od svých spolukapitulárů dne 29. listopadu 1835. za probošta farního chrámu Páně Olomúckého u sv. Mauriciusa zvolen, a 6. prosince od v Pánu zesnulého *knížete Arcibiskupa hraběte Chotka* slavně požehnán. S týmtéž arcibiskupem byl nás arcipastýř co Canonicus a latere při slavné korunovací Jeho c. k. Milosti Ferdinanda V. v Praze, a prokázal mu poslední laskavou službu, an jej zde panující tenkrát asiatská ouplavice na smrtelné lůžko uvrhla.

V roce 1837. stal se arciknězem, děkanem a dozorcem školním v kraji Olomúckém. Brzy na to byl od nynějšího nejdůstojnějšího pana *knížete Arcibiskupa Maximiliana Josefa* za Suffragana Olomúckého zvolen, dne 12. února 1838. od svatosti Papežské jakožto biskup v Ptolemaidě in partibus infidelium potvrzen, a od výše jmenovaného knížete Arcibiskupa dne 25. března 1838. na biskupství posvěcen.

Že jej Božská prozřetelnost tímto rychlým uvedením do tak rozmanitých duchovních ouřadů ještě k vyšším a důležitějším předzřídila, musí každý znatel cest jejich vděčně vyznati, ale také přisvědčiti, že Šrenk tohoto vyššího štěstí hodným se býti prokázal. „Neboť (tak svědčí o něm časopis Moravia od roku 1838.) neunavená jeho horlivost ke všemu dobrému, jeho pravá nábožnost, jeho přívětivost a důstojný mrav

na všech stanovištích mnohostranného a důležitého povolání získaly mu uctivost a vážnost všech debromyslných lidí, a byly základem obecné radosti, když od Jeho c. k. Milosti Ferdinanda I. 20. června 1838. za nejvyššího pastýře království Českého jmenován byl!“ — Toto jmenování potvrdil svatý Otec Řehoř XVI. v tajné konsistoři konané 25. září t. r., načež mu v Kroměříži nejdůstojnějším panem arcibiskupem Olomúckým po složené přísaze Pallium podáno bylo. Tím ozdoben a přítomnosti četného knězstva a množství věřících od vysoce důstojného Probošta vždy věrné kapitoly Prazské p. Františka rytíře Püllnera 4. listopádu 1838. v chrámu metropolitním sv. Víta na slolec arcibiskupský slavně uveden, a po službách Božích též od císařských komissarů v residenci arcibiskupské z ohledu časných požitků instalován byl.

Peníz, kterýž na památku slavné této arcibiskupské inthronizací ražen byl a se rozdával, má za nápis slova sv. písma: „Moudrost tvá povede mne v prácech mých opatrně, a ostříhati mne bude v mocnosti své.“ (K. Moudr. 9, 2.) Že zvěčnělý arcipastýř náš zbožnému heslu tomu, kteréž sobě takřka za pravidko kroků svých zvolil, ve svém více než desetiletém ouřadování s pomocí Boží dostati věrně se snažil, nemůž upříti, kdož skutky jeho a okolnosti, v nichž působil, nestranně a laskavě v úvahu béře.

Obraťme nejprve zřetel svůj na *činnost jeho biskupskou*. Důstojnost biskupská ovšem tak četné a těžké povinnosti ukládá, žeť i anjelská ramena hroziti se musejí břemena toho. Kdo tedy pouze dle ideálu soudí, shledá ovšem i na mužích, jenž co sloupové církve prostuli, některé nedostatky. Než, důvěřujeme se v milosrdenství Boží, že v soudu svém i toho za věr-

ného sluhu uzná, kdo na stanovišti svém hřivnou sobě svěřenou svědomitě těžil; že však přísná svědomitost nejjasnější jest hvězdou v povaze zvěcnělého arcipastýře, milerád každý přísvedčí, kdož jej jen poněkud blíže znal.

Jsa přesvědčen, že máli biskup blahadějně oučinkovati, především o to se přičiniti musí, aby aspoň poněkud s Kristem o sobě říci mohl: „Já jsem pastýř dobrý, znám své, a znajíť mne mé“ — zvěcnělý arcipastýř nás hned v prvním roce ouřadování svého rozsáhlý okršlek svůj po znamenitějších místech projel, a svou kánovnickou visitací tak sporádal, aby co nejdříve větší částku důstojných pánů vikarů, jenž pravé oko biskupovo jsou, v ouřadování jejich seznal. Každého roku v čas lidu i duchovenstvu nejprůhodnější obral sobě jinou a jinou částku arcidiécesí své k vyšetření, a tak pokračovav v desíti létech visitací celého arcibiskupského okršliku i s hrabstvím Kladským šťastně dokonat. Při těchto apoštolských cestách přes 271.000 věřících biřmoval, a každému z nich ozdobně tištěnou modliičku na památku této udělené svátosti daroval. Jak otcovsky se při držaných zkouškách k dítkám nachyloval, a zasloužilé odměňoval; jak vřídne žádosti zástupců obcí, kněžstva i učitelů vyslyšal, a potřebám shledaným dle možnosti odpomáhal; jak štědře chudé obce, kde při visitaci štací sobě zvolil, obdaroval: to zde zevrubněji popisovati nechci, nýbrž toliko na všeobecnou pověst se odvoláváje, tvrdím, že jej v pravdě při tomto apoštolském díle dle zvoleného hesla moudrost Páně vedla, důvěra však a láska kněžstva i lidu všude doprovázela.

Jestliže tento chvalný usudek i na jeho ostatní ouřadování přeneseme, nebojíme se, žeby nás kdo právem z pochlebenství vinití mohl. Na čemž kněžstvu

velmi mnoho záležitosti musí, aby totiž biskup, v jehožto rukou dle základních pravidel zprávy církevní téměř celé blaho podřízeného kněžstva leží, muž byl svědomitý a spravedlivý, a aby ani dotíravému ochraňování vyšších ani podlému podlezení nižších nebyl přístupný: z toho se ovšem duchovenstvo při našem zvěčnělém arcipastýři v úplné míře těšiti mohlo. Sám ve svém jednání jen na hlas svědomí dbaje, též od svých rádců a úředníků podobné svědomitosti žádal, aby totiž každý úřad svůj nestranně a nezištně zastával, Jednalo-li se v sezení konsistorním o představení pro nějaké upráznené duchovní místo: tu se stáří a zásluhy čekanců jakož i potřeby úřadu takorča na zlatých vážkách starostlivě uvažovaly, aby jen učiněný návrh před Bohem i světem co spravedlivý obstál. Bylo-li provinění kněze některého takové, že láska otcovská umlknouti, a hněvu soudce ustoupiti musila: tuť zajisté nebylo u arcipastýře našeho žádného přijímání osob, nýbrž stalo se, čehož k odstranění pohoršení a k polepšení chybného potřebí bylo. Že však i zásluhy svých věrných spolupodělníků na vinici Páně neb v jiných úřadech duchovních nepřehledl, že si v pravdě ctihodných kněží vážiti uměl, a je též dle možnosti vyznamenal: tím nás na sta svědků svou vlastní zkušeností ubezpečiti mohou. Jestliže snad přec některého zasloužilého muže přehledl, divu není; anto mnohá fialka v skrytě kvete: mimo to v Pánu zesnulý kníže s vyznamenáním mladšího kněžstva váhával, jsa té pevně naděje, že mu to od všech povážlivých méně za zlé pokládáno bude, jestliže vyznamenání hodného podloží, než kdyby se s vyznamenáním nehodného překvapil. Paměti hodno jest, že i vysoce Důstojné vždy věrné kapitole Prazské zvláštní vyznamenání, totiž jus deportandi mozzetam, —

a děkanu kollegiatního chrámu Páně u všech Svatých usum pontificalium pro vše budoucí časy u stolice Papežské vyjednal.

Co se dotýče ducha, v kterémž v Pánu zesnulý nejdůstojnější arcibiskup svůj okršlek spravoval, může se tvrditi, že osvícený conservatismus vládu jeho naznačuje. Nynější pokolení, kteréž pod vplyvem Josefismu a z něj vyplývajícího bürokratismu vyrostlo, pohříženo bylo z většího dílu v náboženskè i politické netečnosti, konajíc jen mechanicky, co se s hůry nařizovalo, a nedbajíc o to, zdali poměry času v posavadním zvyku nějaké změny a opravy nutně nežádají. Že místem i duchovenstvo z toho pokolení vzešlé úlohu svou živěji nepochopilo, nemůž divno býti tomu, kdož povází, jak mocně domácí vychování a školní cvičení na následující život člověka působí. Tak nás překvapil čas nový téměř beze vsí přípravy! Jak mile se duch ten nový v oboru církevním i v zemi naší ozval: počalo se hned, co z netečnosti procitlo, s částky lísiti a od sebe oddělovati. S jedné strany pobožnůstkářství, s druhé nevěra a odpadlictví na jevo vycházely. Ono zvlášť v nově zavedených bratrstvech Růžencových a Marianských posyly nalezalo. Když vláda zemská tato bratrstva co domělé tajné spolky zakazovati počala: náš nejdůstojnější arcipastýř zmužile se jich ujal, vládě pravou povahu jejich vysvětlil, a jí radil, by se příčinou jich passivně měla. Sám však, jakžkoli se ze zdaru těchto bratrství co výjevu novè oživujícího ducha nábožnosti těšil, přec podstatný dělal rozdíl mezi pravou nábožností a pouhým zevnitřním pobožnůstkářstvím, ku kterému se někteří nachylovali, a protož jim také ouradní cestou žádnè zvláštní podpory nepodával; nýbrž spíše kněze, na které se co ředitele takových bratrství

pro přepínání věci dobré stížnosti vedly, ku prozřetelnosti napomínal, a tak též uvedení Jesuitů do Prahy, pro kteréž zde již dům zakoupen byl, pro uvarování podobných stížností statně se protivil.

Tužší však a rmutnější boj nastal zvěčnělému arcipastýři druhou výstředností, totiž směle vystupující nevěrou a odpadlictvím. Dřív ještě než se nám ústavou svobody náboženské dostalo, pokoušel se v německé říši povyk dělající Rongeanismus všemožně o to, by sobě též do Čech cestu proklestil, a zvláště v kněžstvu několik Jidášů nahnal. Že přece tři a jen v Prazské diocesi ulovil, že v nynějších časech někteří kněží svou malichernou peticí z stran kroje směšnými se učinili, a za to ve veřejných listech přetřepávání byli, že dále někteří kněží proti povolání svému se v čelo politických rejdů postavili, že se hned hlasy o zrušení kněžského bezženství, o pobrání zádušních statků, přetvoření zprávy a obřadů církve ozývaly, že svobody tisku takměř bez vši zákonné ochrany k potupě církve katolické a kněžstva s jedné, k oslavování pak kacířství Husova s druhé strany nadužívalo, že i v jiných poměrech občanských bezvláda každému zvláště u vyšším důstojenství postavenému nemalým nebezpečenstvím hrozila: to vše uděsilo jeho otcovské svatého pokoje milovné srdce, zlomilo v něm důvěru v postačitelnost jeho osobní síly k dovedení toho, čehož v takovém čase ouřad jeho od něho žádal, a položilo základ k nemoci, kteráž jej tak záhy usmrtila. Divu tedy není, že jakžkolivěk v listech svých pastýřských k lidu a kněžstvu svobodu ústavní srdečně uvítal: přec s navrhovanou reformací církevní poněkud váhal, obávaje se, aby v době, kde i lidé jinak povážliví vášnivostí podlehali, nevhodným počínáním revolucí z poměrů státních v obor církevní nepřestěhoval,

a tak při nejlepší vůli církvi ještě bolestnější ránu nezasadil.

Že však i při svém conservativním smežšlení pravé potřeby okršiku svého nepřehledl, a zásluhy nepomíjející o církev svatou sobě získal, osvědčují mnohá velmi užitečná zřízení jeho. Poukazují přede vším na to, že zvěčnělý kníže náš v čele oněch biskupů stál, kteří se o to přičinili, aby v Rakouských dědičných zemích, z ohledu smíšených manželství zákonové církevní v zapomenutí přišli opět v život uvedeni byli, a zvláště na jeho prosbu vymoženo jest ono papežské nařízení od 22. května 1841. On na to dolehal, aby se sv. náboženství ve škole i v kostele všady dle potřeby smíšeného ohecenstva v království našem v jazyku mateřském učilo; on o zdar časopisů náboženských ve vlasti naší, o rozkvět dědictví Svatojanského, o lepší nadání Semináře a dobré vychování mladého kněžstva otcovsky pečoval; jemu má diocesi Prazská děkovati za mnohou opravu u vedení ouřadu farního, za nové vydání opraveného a rozmnoženého rituálu, missálu a české biblí, jejížto dotištění ubohý se ani nedočkal!

Mezi nejznamenitější obřadní činy jeho náleží

a) svěcení dvou biskupů, totiž nejdůstojnějšího biskupa Budějovického p. *Josefa Lindaura* (1846), a (t. p.) biskupa a apoštolského vikáře v Sasích *Josefa Dittricha* (1846);

b) pozhnání tří v nově zvolených opatů, totiž: Emauzského t. p. *Františka Částky* (1841), Teplského t. p. *Mariana Heinla* (1843) a Břevnovského t. p. *Jana Rottera* (1844);

c) inthronizací abatyše c. k. ústavu šlechticek na hradě Prazském, nejosvícenější arcivévodkyně *Marie Karolíny* (1844);

d) slavnost jubilární zvolení Jeho svatosti Pa-
pežské Pia IX. (1847);

e) požehnání základního kamene k nádraží a že-
lezně z Prahy do Vídně vedoucí dráhy (1845);

f) požehnání základního kamene k řetězovému
mostu v Praze (1840);

g) požehnání základního kamene k pomníku císaři
Františkovi I. od stavů českých postavenému (1845).
Památník Karlovi IV. k pětistoleté slavnosti založení
university Prazské postavený měl též tou štědrou rukou,
která 6.000 zl. na stříbre naň přispěla, požehnaný
býti; než zpoury ve Vidni vypuklé překazily i tenkrát
tuto jubilární slavnost; nic méně fakulta filosofická za
příčinou této slavnosti mezi jinými i arcipastýře našeho
diplomem čestného doktora v libomudretví počtila.

Přehlednuvše biskupské ouřadování arcipastýře v
Pánu zesnulého, nemůžeme mlčením pominouti *záshuky*,
kteréž sobě o arcibiskupství Prazské i co správce
statků jeho vydobil. Zdá se opravdu, že jej prozítel-
nost Božská i proto na stolec arcibiskupský ve věku
ještě kvetoucím posadila, aby mu snáze bylo ku prospěchu
statků sobě svěřených více působiti, než nejbližší
předchůdcové jeho již věkem sešli učiniti mohli. Neboť
netoliko, že skoro každé jaro statky arcibiskupské projel,
všudy osobně žádosti poddaných vyslechl a chudým
almužnu i obživnou práci poskytl; nýbrž on měl též
zvláštní zalíbení v budování nových stavení a v zaklá-
dání zahrad, protož mu také každé panství za nějaké
zlepšení v tom děkovati má, nejvíce však Břežany a
Švatec, kdež po vykonané visitaci obyčejně čas letní
trávil. V předposledním roce života svého i na opravu
Prazské residencí znamenitý náklad vedl, a oučty sta-
vitelské vykazují, že v těch desíti létech panování

svého vůbec přes 241.000 zl. na stříbře prostavěl, čímž zajisté arcibiskupství, obecnstvu a zvláště chudým k obživě znamenitě prospěl.

Budiž nám konečně dovoleno, též o jeho povaze jukž se v soukromém životě jevila, něco podotknouti. Každý, kdož jen příležitost měl s zvěcnělým arcipastýřem sobě porozprávěti, musí nám přisvědčiti, že srdce jí-mající vřídlost z veškerého jednání jeho vynikala. Jsa muž živé obraznosti, v mnohém umění dobře vycvičený; obojího jazyka domácího i francouzského znalý, a v rozmanitých poměrech života zběhlý, uměl s každým, vznešeným i sprostým, slušně zacházeti, a i tenkrát, když cos nepřijemného člověku říci musel, slova svá tak voliti, že nic bolestného v srdci nikdy nezůstavila. Podřízení jeho měli na něm pána, jenž trapných mnohdykrát rozmarů velikomocných pánů ani neznal; mysl jeho veselá obyčejnou rozprávku ráda žertem protkávala. Jak otcovsky s domácími svými smejšlel, osvědčuje i poslední vůle jeho, dle které ty, jenž mu nejbližší stáli, štědrými odkazy obdařil, ostatním však služebníkům dvouletou službu vyplatiti nařídil. Příbuzné své upřímně miloval; žc jim však žádného nad sebaú nadvládnictví ani v domácnosti tím méně v ouřadních věcech nedovolil, vůbec jest povědomo.

Rozkoše, kterouž mnozí v požívání vzácných pokrmů a nápojů neb ve hrách kratochvilných nale-zají, nikdy nehledal; jeho hlavní zábavou krom ouřed-niho povolání bylo čtení, byly jsou procházky v za-bradách a zajímavých krajinách, krátké cestování a okusy silozpytní, ku kterýmž krásnou zásobu rozličných zvláště optických nástrojů nakaupených měl. Zbožnou mysl svou jevil netoliko modlitbou, častější zpovědí, a vážným plněním povinností stavu svého, uýbrž osvěd-

čil ji konečně i tím, že poslední vůlí za sebe zádušní mše u sv. Víta na hradě pražském a při všech ostatních kostelích, kdež dřív co pastýř přísluhoval, štědře nadal. Že konečně ačkoli čtvrtý díl příjmů svých na almužny obětoval, a ještě více za jinými příčinami v prospěch obecnstva vydal, přece některým, jenž ani příjmů, ani vydání arcibiskupa svědomitě oceniti neumějí, málo štědrým se zdál, a posléz nezaviněné na cti utržení přetrpěti musel, to hnětlo bolestně citlivé srdce jeho, a tomu smí se též přičísti jedna z těch příčin, že tak brzo se světa sešel.

Roznemohl se v polovici měsíce října 1848. na bolení hlavy, k němuž se brzo neobyčejná těžkomyslnost přidala, a kteráž se změkčením mozku skončila. Svátostmi umírajících u přítomnosti Vysoce Důstojné vždy věrné kapitoly a svých domácích zaopatřen jsa, všem přítomným u lože jeho klečícím ještě poslednímráte otcovského požehnání udělil, a v několika dnech na to totiž 5. Března 1849. v Pánu zesnul. Slavný pohřební průvod vedl s vysoce Důstojnou kapitolou a velebným duchovenstvem z Prahy i z venku se sešlým u přítomnosti nesčíslného množství lidu 7. t. m. Jeho Excellenci T. pl. pan Probošt u sv. Víta Václav rytíř z Wáclavíčků. I Jeho c. k. Milost Ferdinand I. poctil zemřelého arcipastýře přítomností svou v kostele při pohřbu jeho a slavných zádušních mších. Než ministeriální povolení přišlo, by mohlo jeho tělo do krypty u sv. Víta položeno býti, položilo se prozatím do prostranné kaple neysvětější Trojice; napotom však totiž 23. března (tedy poslední den 47. roku stáří jeho) pokropen jsa v tichosti od nejdůstojnějšího kapitolního Děkana T. p. pana Mikuláše Tomka přiložen byl do krypty arcibiskupské, kdež po boku čtyř svých v Pánu

zesnulých předchůdců k radostnému vzkříšení odpovídá. Památka jeho zůstane u kněžstva i u všech soudných občanů v požehnání. H.

Tuto zprávu doplňujeme ještě tím, že mrtvé tělo zvěčnělého arcipastýře bylo 7. března ve 4 hodiny odpoledne v arcibiskupské residenci od Jeho Excellenci pana kapitolního probošta (p. t.) nejen u přítomnosti veškeré Vysoce Důstojné kapitoly Prazské, nýbrž i všech collegialních kapitol, totiž Vyšehradské, Boleslavské a oné ode všech Svatých, jakož i u přítomnosti všech pánů prelátů a poslanců všechněch vysokých i nižších úřadů, jak královských tak i městských, pokropeno, an zatím před residencí arcibiskupskou a po celých Hradčanech byli se arcibiskupští alumnové, všichni řeholní řádové a studenti všech tří Prazských gymnasií s pp. professory postavili. Duchovenstvo církevní jak z města tak i z venku u velkém počtu bylo shromážděno: obecného lidu ale bylo takové množství přítomno, že celé Hradčany a všechny dvory c. k. hradu byly jím naplněny. Průvod se vedl z arcibiskupské residenci v pravo pod Hradčenským stromořadím po Hradčanech, vešel prostřední mřížovou branou do prvního dvora c. k. hradu, potom první hlavní klenutím podle hlavních zámeckých schodů do druhého dvora, odtud v pravo podle proboštské residenci okolo metropolitního chrámu Páně vikařskou ulicí a hlavní mřížovou branou hřbitova do staroslavného chrámu Svatovítského. Průvod se pak v následujícím pořádku vedl; 1. Kostelní kříž. 2. Dva pp. zповědníci v černých pluvialích. 3. Studující mládež tří Prazských gymnasií se svými c. k. pány professory. 4. Řeholní duchovenstvo hlavního města za křížem, totiž: a) Milosrdní bratří. b) Kapucíni, c) Františkáni, d) Augus-

tiniani, e) Minorité, f) Dominikáni, g) Piaristé, h) Benediktini z Emausu, i) Benediktini od svaté Markéty, k) Kanonie Prémonstratská, l) Křížovníci, m) Maltesové, 5. Arcibiskupští Alumnové v rochetkách. 6. Venkovští kněží církevní. Všickni svrchu řečení se vně krom arcib. residencí v pravo k domu pod číslem 58. shromáždili. 7. Umbella. 8. Prazští pp. faráři. 9. Sbor hudebníků s kotly a trúbami temnozvučky. 10. Karlo-Ferdinandská Universita. 11. Umbella. 12. Sbor zpěvců metropolitního chrámu Páně. 13. Accolité, Altaristé, Psalteristé metropolitního chrámu. 14. Důstojná collegialní Kapitola u všech Svatých. 15. Důstojná Staroboleslavská collegialní kapitola. 16. Důstojná Výšehradská collegialní kapitola. 17. Páni Prélati v infulích a černých pluvialích. 18. Arcibiskupský kříž zastrán rouškou a vyprovázen arcib. alumny a metropolitními vikaristy. 19. Vysoce Důstojná vždy věrná metropolitní kapitola v infulích, a průvod vedoucí Nejdůstojnější Pan Pontifikant. 20. Mrtvé tělo nešeno střídavě od městských panů farářů, řeholních kněží a Alumnů. 21. Příbuzní Zvěčnělého. 22. Arcibiskupská Konsistoř. 23. Hospodářští a jiní ouředníci a domácí officialové. 24. Služebnictvo Zvěčnělého. 25. Ostatní účastníci v pohřebním průvodu.

Slavné Exequie za v Pánu zesnulého se v hlavním chrámu Páně u svatého Víta po tři dny, a sice 8. 9. a 10. března vždy v 10. hodin u přítomnosti všech i nejvyšších stavů a valného počtu lidu konaly. Viděli jsme mnohé oko slzeti, a těch, ježto ztráty jeho litují a bolestně ji nesou, jesti množství neščíslné.

Zvolení nejdůstojnějšího generalního Vikáře.

Skonavše žalostnou zprávu tuto, podáme hned druhou jinou zprávu, co nevyhnutelný následek oné smutné události. Dne 8. března po vykonaných prvních slavných Exequiích shromáždila se Vysoce Důstojná a vždy věrná metropolitní kapitola v radní světnici arcibiskupské Konsistoře, aby jak duchovní tak i světskou administrací Prazského arcibiskupství na sebe vzala, a generalního Vikáře ustanovila. I zvolen byl za generalního Vikáře *per acclamationem* Nejdůstojnější a Vysoce Urozený pan biskup Satalenský, *František Vilém Tippmann*, předseda arcibiskupské konsistoře a prélat arcijahen téže Vysoce Důstojné a vždy věrné metropolitní kapitoly atd. atd. (p. t.). Toto pak zvolení, jakož i úmrtí Nejdůstojnějšího Arcipastýře *Josefa Aloysia* a ostatní kapitolní sem připadající úřazení následujícím listem veškerému důstojnému, velehnému a dvojí ctihodnému duchovenstvu arcidiocesi Prazské oznámeno bylo :

Nos Praepositus et Decanus ceterique Sacrae M. Ecclesiae semperque fidelis Capituli Pragensis ad divum Vitum Martyrem Praelati et Canonici

Sede Archiepiscopali vacante!

Juxta inscrutabilia Omnipotentis DEI consilia Reverendissimus ac Celsissimus Princeps Dominus Dominus ALOYSIUS JOSEPHUS e Liberis Baronibus SCHRENK in Notzing, Dei et Sedis apostolicae gratia Archiepiscopus Pragensis, ejusdem Sedis apostolicae per inclytum regnum Bohemiae, nec non per celeberrimas Bambergensem, Misnensem et Ratisbonensem Dioeceses Legatus natus etc. etc., — qui omnibus, quibus in obeundo regimine ecclesiastico opus est, virtutibus ornatus, curae Suae comissorum diligentissimus — in promovenda Dei omnipotentis gloria atque augendo sanctae

Matris Ecclesiae incremento zelosissimus — per annos fere undecim supremi in Archidioecesi Pragensi Pastoris animarum munere fungebatur, die 5. Martii a. c. circa horam 1. matutinam supremum diem pie obiit, ex hac terrestri ad coelestem, uti in Domino speramus, vitam evocatus. Nostrum itaque est, ut cultu religioso defunctum perdilectum Archipraesulem debite veneremur.

Id circo auctoritate Reverendissimi ac Amplissimi semper fidelis Capituli Metropolitanì sede archiepiscopali vacante ordinaria praesentium tenore statuimus; ut in omnibus ac singulis tam parochialibus quam regularium ordinum hujus Archidioeceseos Ecclesiis justa solemnìa peragantur, ideoque diebus 22., 23. et 24. Martii a. c. campanae ab hora duodecima meridiana usque ad horam primam pomeridianam pulsentur, demum invitato prius proxima die dominica, eaque Passionis, e sacro suggestu ad celebrandas Exequias fideli populo, diebus 26., 27. et 28. Martii a. c. Missa de Requiem pro pie defuncti Principis-Archipraesulis anima decantetur. Praeterea singuli Sacerdotes seu ecclesiastici seu regulares, curae animarum vel vacantes, vel ab ea exempti pro aeterna quiete erepti Nobis in Christo Patris et Antistitis sacra tria celebrare noverint.

Intimatur una pro notitia et necessaria directione, ab Eodem Reverendissimo, Illustrissimo ac Amplissimo fideli Capitulo Metropolitanò sede Archiepiscopali vacante *Vicarium* in Spiritualibus *Generalem* et *Officiale*m institutum esse *Reverendissimum, Amplissimum, Illustrissimum, Eximium* et Magnificum Dominum FRANCISCUM GUILIELMUM TIPP-MANN, Praelatum Archidiaconum, Episcopum Satalensem, Suae Reverendissimae Celsitudinis Domini Archiepiscopi ALOYSII JOSEPHI (dum viveret) Suffraganeum, Ejusdemque Consistorii Praesidem et reliquos quoque Reverendissimos, Amplissimos, Eximios et Spectabiles Dominos Consiliarios et Assessores, qui id muneris hactenus actualiter jam obierant, confirmatos esse.

Praesens Statutum, Mandatum, Confirmatio, Institutio
mediantibus Admodum Reverendis Vicariis foraneis universo
Venerabili Clero saeculari et regulari indilate publicetur.

Pragae in Conoistorio Archiepiscopali Capitulari,
die 8. Martii 1849.

Wenceslaus Guil. Eques de Wáclawiček,
S. Metr. Ecol. et Capituli Praepositus.

Nikolaus Tomek,
S. Metr. Ecol. et Capituli Decanus.

List k Jeho Svatosti papežské učiněný.

Nejdůstojnější p. p. biskupové milé vlasti naší, usnesli se na tom, aby vyjádřili *svatému Otci* našemu, papeži *Piovi IX.*, svou uctivost, oddanost, lásku a důvěru, a spolu ho politovali, že tak mnoho nevděku za těchto posledních časů musil i ode svých vlastních okusiti. I učinili to listem, kterýž všichni podepsali, a *Jeho papežské Svatosti* zaslali. List tento nadšen jest duchem nábožným a silnou důvěrou, že Bůh vše zase k dobrému schyllí. A poněvadž v listu tom *nejdůstojnější p. p. biskupové* netoliko ve jměnu svém mluví, nýbrž i ve jměnu všeho svého kněžstva a věřícího lidu, za tou příčinou domníváme se, že se veškerému čtenářstvu svému zavděčíme, an list ten výborný zde slovo od slova podáme. Zní pak takto:

Beatissime Pater!

Hostilia, quae novissimis temporibus Ecclesiam sanctam Dei premunt, bella, infrascriptos provinciae Bohemiae Episcopos, fideles *Sanctitatis Vestrae* filios movent, *Beatissimo* suo in *Christo Patri* sincera venerationis et obedientiae et fidelitatis pandere sensa. Quod Dominus ac Redemptor noster in omne oevum duraturum praedixit: „Si me persequuti sunt, et vos persequentur,“ nostris abundantius impleri videtur temporibus. O utinam nos omnes ad praestantissimum

Sanctitatis Vestrae exemplar digne utamur talibus Providentiae divinae beneficiis et digni efficiamur promissionibus Christi! Utinam nos omnes sub his temporum injuriis tam viriliter certemus et constanter perseveremus, ut ad nos spectent verba Domini: »Gaudete et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in coelis.«

Inscrutabili Providentiae divinae consilio factum est, ut *Sanctissimus Beati Petri Successor*, quemadmodum tenet Primatum potestatis et honoris, sic etiam teneat Primatum crucis et contradictionis. Summa cordis reverentia spectamus animi *Tui* tranquillitatem ac constantiam, qua omnia ingratitude inaudita delicta pateris et fortitudinem vere Apostolicam, qua incessanter omnia perversitatis et nequitiae molimina impugnas, damnas et impavidus crucem Christi amplecteris. »In hoc autem signo vinces,« hoc verbum *Domini* non peribit; in hoc signo vincet *Sanctitas vestra*, quemadmodum in hoc signo jam primus vicit Christi his in terris Vicarius. Quod legimus Act. Ap. 12, 5. »Petrus servabatur in carcere, Ecclesia autem sine intermissione orabat pro eo« — nostris etiam diebus fidelissime exsequitur. Ubiunque in orbe terrarum coram Sanctissimo Sacramento funduntur fidelium preces, funduntur quoque pro salute et incolunitate *Sanctitatis Vestrae*. Et nos quoque, quos licet indignos in Apostolatam Domini vocatos *Sanctitas Vestra* »fratres suos« compellere dignatur, et nos unacum clero et fidelibus nostris precibus unitis a Patre *Misericordiarum* suppliciter postulamus, ut naviculam Ecclesiae in his temporum procellis potenti *Suo* praesidio inclumem servare, et *Sanctissimum Patrem* nostrum, *Rectorem navis*, septiformis gratiae donis munire, coelesti solatio abundare et in *Sanctam Sedem Suam* opportuno tempore redire facere dignetur. Et sicut beatus Petrus evasit e carcere, sic etiam *Sanctitas Vestra* potenti manu Dei munita ad *Suos* redibit. Ubiunque Eadem Deo servit, nos *Sanctitatem Vestram* comitamur, quaecumque propter nomen *Jesu* patitur, compatimur et nos; quaecumque

sustinet in virtute Christi, sustinemus et nos — et roboramur praeclaro *Sanctitatis Vestrae* exemplo, ut pro salvifica nostra fide Domino vocante, laeti offeramus, quidquid habemus et sumus; et sic hodie quoque impletur, quod *Christus Dominus* ait: „Tu si aliquando conversus fueris, confirma fratres tuos.“ Exemplo *Sanctitatis Vestrae* confirmati intelligimus altum S. Xaverii sensum dicentis: „Crucis Christi amatores vitam exercitam aerumnis beatam ducunt; crucis autem fugam aut vacuitatem mortis instar habent — et cum S. Joanne a Cruce dulcissimam his in terris laborum nostrorum mercedem ducimus: Pati et contemni pro Christo.

Cum *Sanctitate Vestra* igitur in omnibus sumus intime uniti, tam in pace quam in carcere, tam in rebus secundis, quam in adversis; uniti in fide, spe et charitate; uniti vinculo illo fidelitatis et obedientiae, quam Episcopi Germaniae nuper *Herbipoli* congregati coram universo mundo palam profitebantur. Quo aegrius ferebamus adjuncta, quae nostrum in Episcopalia illa comitia aditum impediabant, eo laetiores hac utimur occasione, ut *Sanctitati Vestrae* fateamur, nos in spiritu iisdem interfuisse et omnibus ex animo assentire, quae ad manifestandam cum petra, cui superaedificata est Ecclesia, unitatem et Episcoporum fidelitatem ac obedientiam ibidem decreta sunt.

Sine intermissione cum tota Ecclesia orantes, ut Dominus *Sanctissimum Patrem* conservet et vivificet et beatum faciat in terra et non tradat *Eundem* in manus inimicorum *Suorum*, *Sanctitatis Vestrae* pedes deosculamur precantes, ut nobis et fidelibus nostris gregibus unacum pastoribus benedictionem *Apostolicam* gratiosissime impertiri dignetur.

E Bohemia mense Martio Anni Domini 1849.

Jednota katolíků v Čechách.

Když jsme těch vzácných a stkvostných darů nabyli, kterýchž nám dobrotivá ruka císaře *Ferdinanda* udělila, zaplesalo srdce naše, a oddali jsme se té naději, že budoucnost naše bude utěšenější, než byla naše minulost. A tato naděje nás nesklame, pokudž jenom sami povinnosti své dostojíme. Než ale brzo počala naděje naše klesati, neboť udály se takové věci, kteréž srdce každého věrného katolíka, ba každého šlechtného člověka žalem a zármutkem naplniti musely. Nabytých dobrých statků zle bylo užíváno, a objevili se nám lidé, jenž se o to snažili, všecky stávající poměry zrušiti a vyvrátiti. A těch, ježto i proti církvi povstali, a se víry zlomyslnou rukou dotýkali, byl a jest posud tak veliký počet, že každému jest s podivením, odkud se hned na jednou tolik nepřátel církve Kristovy vzalo. Noviny, veřejné listy a rozličné knížky překypovaly hanou a urážkami, kteréž zlomyslní tito kydali na víru a církev. I mnoho — přemnoho neutvrzených bylo zavedeno aneb aspoň pomateno! Tak se dalo v mnohých zemích, a žel budiž Bohu i ve vlasti naší. A brány pekelné posud nepřestávají útok činiti proti království Božímu; posud boj trvá mezi těmi, jenž se drží zjevení Božího a těmi, jenž každou zjevenou víru zamítají; mezi těmi, jenž chtějí pravou svobodu a těmi, jenž sobě v rozvázanosti, bezuzdnosti a svévůli libují; mezi těmi, jenž práv bližního svého šetří a přátelé jsou dobrého pořádku a těmi, ježto by rádi beze vsí kázně a beze všeho zákona živi byli. A boj ten se nevybojuje nikdy! Již však moudrý a opatrný člověk k tomu musí prohlížeti, a o to snažnou péči míti, aby bezpečně, beze škody a ujmy podržel těch dobrých statků, kteréž má ve svém držení. Za tou příčinou staví a vzdělává hráze, aby rozvodnění potokové nepřeplavili břehy jeho, proto hasí rozmáhající se oheň, aby nestrávil

příbytek jeho, proto se příhodnou zbraní ozbrojuje, aby nepřítel nemohl mu dobrých statků jeho ztenčiti, aneb dokonce ujmouti. A pakli neuí a nemůže sám o sobě s to všecko býti, ku pomoci bere sobě jiné a s nimi se spojuje, věda, že spojenými silami mnohem více se dovede, než rozdrobenými. *Tak povstaly katolické jednoty!* Vidouce totiž věrní katolíci, jaký útok se na církev jejich se všech stran činí, jak se víra jejich podkopává a zlehčuje, jak nevěra se rozsívá a dobří křesťanští mravové kazí a ruší, a konečně jak den ke dni drzost i počet nepřátel roste a se zmáhá: jasně poznali a té přesvědčenosti nabyli, že tu běží o ty nejsvětější statky a poklady jejich, že ohavnou zradou by to bylo, kdyby mlčeli a zaháleli, an zlomyslní synové světa tak úsilně a pilně o jejich zkáze pracují, a že by nic nepořídili, kdyby každý sám sobě zůstaven byl, a se nespojili, a svým bratrským sjednocením sil svých nezvýšili. I vstali tedy jako jeden muž, a brzo se ukázalo, že jest jich daleko větší počet než těch zlomyslných, a že jim není třeba, by se nechali od jejich nohou pošlapati. Bylotě to v Mohuči nad Rýnem, kde se nejdříve několik hodných a šlechetných mužů v jednotu spojilo na ten cíl a konec, by hájili práv katolíků. I nazvali spolek svůj podle jména svatého Otce „*spolken Piusovým.*“ Počátek ten byl malý, i nebyl jiný, než jakový mívají veliké řeky; ale požehnání Boží spočívalo na tomto spasitelném podniknutí, a netrvalo dlouho, téměř všechna okolní města a všechny obce měly podobné jednoty, kteréž se pořád dál a dále šířily a rozmáhaly. V nedlouhém čase počítala malá země Badenská až na 400 takových jednot. V Bavorsku a ve Württembergsku se pořád víc a více rozmáhají, a utěšené ovoce vydávají. V Pruském Slezsku se již v minulém roce 15 velikých jednot s více než 150.000 oudů počítalo. I Rakousko má již katolické jednoty; má je ve Vídni, v Linci, v Brně a t. d., a vsady se blahočinné působení jejich den ke dni víc a více objevuje; neboť účel jejich jest ušlechtilý a nejen každého katolíka, nýbrž vůbec každého dobrého ob-

čana velmi důstojný. A taková jednota zařízena byla v měsíci březnu běžícího roku i ve staroslavné Praze naší. Jestliže posud věku mladistvého, a již počítá 282 údů ze všech stavů, mužů to horlivých a o vše dobré se bedlivě zasazujících. Dne 18. března konalo se úplně všech údů shromáždění, ve kterémž svobodnou, tajně skrze listky činěnou volbou výbor jednoty, záležející z 25 údův a 6 náhradníkův zvolen byl. Jednota tato považuje se za soustřední jednotu v Čechách, a žádá sobě, by podle vzoru jejího po celých Čechách podobné jednoty se vytvořily, kteréž by pak s ní se spojily. Ó kým by nás tato naděje nesklamala! Kéž by se drahá vlast naše na všech místech takovými jednotami posypala! Probudil a oživil by se tak duch a život církevní, katolická víra by utěšeněji prokvítala a hojnějšího ovoce vydávala, pravá svoboda, ta, kteráž jest z Boha a na právu a spravedlnosti jest založena, oblažila by národ náš, a opravdové vzdělání, to, kteréž plodí dobré, ušlechtilé, křesťanské mravy, by se sesílilo, rozšířilo a rozmohlo. A protož velební bratři na vinici Páně pracující zasaďte se o rozmnožení jednot katolických po kraji a po svých osadách! Ó kéž by nebylo farní osady v Čechách, kteráž by k jednotě té nepřistoupila! Ejhle, zde jsou stanovy její:

Hlava I.

O účelu a prostředcích jednoty.

§. 1.

Jednota katolíkův vytknula sobě za účel:

- 1) *víru* katolickou hájiti, vzbuzovati a oživovati;
- 2) *právu a svobodě* v občanském životě k zdaru napomáhati, v církevním ale je ve skutečnost uvéstí;
- 3) *opravdové vzdělání, křesťanské mravy* a církevní život pěstovati, sesilovati a rozmáhati.

§. 2.

Prostředkové k vytknutému účelu jsou:

- 1) *obecné*, čili takové, ku kterýmž má právo jednota katolická ve svobodné obci vedle zákonův církevních i

občanských, na př. spolkování, petice, svobodný tisk, školy atd.;

- 2) *obzvláštní* čili takové, kteréž podle rozličných okolností a jistých potřeb účelům jednoty přede vším napomáhají; k těmto náleží připočísti:
- a) vydávání časopisu náboženského, občanského a vychovatelského;
 - b) rozšiřování knih, spisův a spiskův, podporujících účely jednoty;
 - c) zakládání a podporování čtenářských spolkův, čítaren a knihoven;
 - d) schůzky a společné porady mezi kněžími a neknězi, za příčinou důležitých předmětův a otázek tohoto věku našeho;
 - e) zvelebování veřejných služeb božích horlivým při nich účastenstvím, ušlechtním zpěvu kostelního, zakládání spolkův čili bratrstev literáckých;
 - f) napomáhání výtvarných krásných umění k náboženským účelům a rozšiřování důstojných, pěkných obrazů mezi lidem;
 - g) skutečné konání křesťanské lásky k bližnímu, jmenovitě pak: snažné usilování o dobrý směr a zvelebení domácího vychování, opatrování lidí zanedbaných, péče o vzdělání a mravní zvědenost mezi služebníky, učedníky a towaryši rozšiřováním užitečných vědomostí mezi nimi, povzbuzováním jich k příkladnému životu, navykáním na pořádek a hospodárnost, zakládáním obzvláštních jednot pro křesťanskou dobročinnost.
 - h) Spojení se s jednotami téhož směru atd.

Hlava II.

O zřízení jednoty.

§. 3.

Oudem jednoty může býti každý *katolik*; *stane* pak se jím skrze přijetí, pakli jej při nejmenším jeden oud jednoty doporučil.

§. 4.

Jednota volí z prostředku svého výbor, záležející z 25 údův a 6 náhradníkův. Předsedu a dva náměstky volí si z prostředku svého výbor. — Předsedou budiž neknež, jeden z náměstkův jeho může býti kněz. Třetina výboru může záležeti z duchovních.

§. 5.

Dva tajemníky, jednatele a pokladníka volí si též výbor z prostředku svého.

§. 6.

Jednota, založená v Praze, pokládá se za *soustřední* jednotu v *Čechach*; se soustřední touto jednotou mohou pak spojití se okreskové spolky po kraji.

§. 7.

Spojení jednot okresových s jednotou soustřední zařídí a udržel se

- 1) *přihlášením*, že se utvořily a k soustřední jednotě přistupují;
- 2) počasnými *zprávami* o působení a stavu jejich;
- 3) účinným *účastenstvím* při vydávání a rozšiřování spisův, knížek, obrazův, vydaných neboli schválených od jednoty;
- 4) osobní *přítomností* údův jednotlivých spolkův okresových při obecných shromážděních jednoty soustřední.

§. 8.

Úd přestane býti údem, pakli: buď

- 1) sám svobodně vystoupí; — aneb
- 2) výbor většinou nejméně dvou třetin hlasův z jednoty jej určitě vyloučil.

Hlava III.

O právech, výhodách a povinnostech údův jednoty.

§. 9.

Každý úd má:

- 1) *místo a hlas* při schůzkách obecných;

- 2) *právo*, ve shromážděních činit *otázky i návrhy a řečnovati* v nich;
- 3) do shromáždění *uváděti hosty*, ohlášené však *prvé* u výboru;
- 4) *účastenství* při všech zřízeních a ústavech jednoty, a př. v čítárně.

§. 10.

Káždý úd nabude té *výhody*, že má účastenství ve společné modlitbě všech údův jednoty a ve mši svaté, kteráž se o výroční svátek za bratry obětovávati bude.

Svátkem jednoty jest slavnost *Povýšení sv. kříže* — jednota pak oddává se pod ochranu sv. dědicův a patronův Českých.

§. 11.

Každý úd jednoty *zavazuje* se, že chce:

- 1) *účelům* jednoty svědomitě napomáhati;
- 2) *stanov* jednoty náležitě šetřiti;
- 3) o *rozšíření* jednoty zákonitými spůsoby usilovati;
- 4) ve svém nejbližším okolí, obzvláště pak v domácnosti své, slovy i skutky *pravé katolické myšlení* probuzovati a živiti;
- 5) *výboru* k dosažení účelův jednoty radou i činem *nápomoc* býti;
- 6) každý měsíc *dobrovolný příspěvek* skládati;
- 7) údův jednoty na *modlitbách pamětliv* býti.

Hlava IV.

O činnosti výboru a o přednostenstvu.

§. 12.

- 1) Výboru svěřena jest *obecní zpráva* jednoty.
- 2) Výboru *náleží* mívati potaz o všelikých předmětech, o kterých ve shromážděních *obecních* má býti jednáno.
- 3) Výbor *svolává* shromáždění; sestavuje *usnešení* dotčených schůzek v *řádnou* spůsobu; on *jediné* jedná ve jmenu jednoty, kteréž toliko jest *odpovědným*.

- 4) Předseda jest předním ředitelem jednoty ve shromážděních obecných i výborových.
- 5) Z výboru odstupuje vždy po půlletí 6 údův; a sice zvolení na počátku odstupují *losovaním*: výbor pak doplní se pokaždé novou volbou; odstupující mohou však opět zvoleni býti. — Později odstupovati mají z výboru po každé, ti, kdož nejdéle působili v něm.
- 6) Předseda volivá se na celý rok.

Hlava V.

O shromážděních.

§. 13.

- 1) Shromáždění výboru odbyvají se každý týden ve středu.
- 2) Shromáždění jednoty bývají prvního týhodne v každém měsíci na den, ustanovený od přednostentstva. Mimo to mohou též mimořádná shromáždění svolána býti od předsedy, prisauhlasí-li k tomu většina výboru.
- 3) Každého roku bude se u prostřed měsíce Května odbyvati v Praze sjezd důvěrníkův všech jednot, kteréž k němu budou poslati chtíti.
- 4) Všeliká usnešení dějí se dokonalou většinou přítomných údův.
- 5) Při obecných shromážděních jednávatí se bude jazykem českým i německým. Potřebám, vynikajícím z rozličnosti jazykův, obzvláštním způsobem se vyhoví.

Hlava VI.

O majetnosti čili jmění jednoty.

§. 14.

Jmění jednoty záleží :

- 1) Z dobrovolných měsíčních příspěvkův, podávaných od údův.
- 2) Z dobrovolných darův ode všech, kdožkoli podporovati chtějí účeje jednoty.
- 3) Z výnosu spisův a knih, vydaných od jednoty.

§. 15.

Zpráva jmění jednoty svěřena jest pokladníkovi, kterýž jest zavázán výboru každý měsíc skladati účty. Za svědomité zpravování jest výbor odpovědný.

§. 16.

Kdyby se měla jednota rozejítí, ustanoví poslední shromáždění obecní, co by se mělo se jménem státi.

Přídavek.**§. 17.**

Návrhy k proměnění stanov mohou jedině u plném shromáždění jednoty na potaz přijíti a přijaty býti.

Na těchto stanovách se jednota katolická usnesla, a je také u veřejnou známost uvedla, dřív než prozatimní zákon spolkovní od ministerstva na světlo vyšel. Tentýž zákon ovšem jest u příčině, že se ledcos bude muset v těchto stanovách změnití, což bohdá v 3. svazku oznámíme.

Dopisovatel.

1) Velebnému p. M. P. v B. Milý list Vás jsem obdržel; račte mi ale odpustit, že nemohu té v něm vyjevené žádosti zcela vyhověti. Že čísla stránek v každém svazku tohoto časopisu počínají vždy od 1, to se mi zdá přirozenější a důslednější, než kdyby následující svazek tím číslem počal, kterýmž předešlý skončil. Příčina toho leží u vnitřním uspořádání jednoho každého svazku, jeuz každý sám o sobě jistý celek činí, sestávající z trojího rozdílného oddělení. Co se však rejstříku týká, kterýž by na konci jednoho každého ročníku přehled všech předmětů ukazoval, k té žádosti mile rád se propůjčím, a budeli Pán Bůh chtítí, nad to výše bych po pěti letech ještě hlavní takový přehled zhotoviti dal. Z stran rejstříku druhých desíti ročníků prvního dvacetiletí nemohu též k službám býti, poněvadž se mi k tomu času nedostává. Kdyby se však někdo v práci tu uvázati chtěl, dal bych rejstřík ten o sobě otisknouti.

2) Nashromáždilo se nám žalostným úmrtím milovaného arcipastýře našeho tolik látky, že jsme mnohou výtečnou práci a obsírnější zprávu, kterouž jsme již pro tento svazek byli určili, pro nedostek místa museli z tiskárny zase zpět vzíti. Tak nás došla výborná úvaha dvou Moravských náboženských časopisů, jeuz v Olomúci a Brně vycházejí, a kteréž jsme též bezděky museli pro 3. svazek ponechatí. Avšak nemůžeme toho přes srdce přenéstí, abychom aspoň veškero velebné duchovenstvo na tyto dva Časopisy Moravské pozorno nečinili. Z téže příčiny jsme musili též upustiti od „Brusu,“ stereotypního to článku, kterýž obyčejně ku konci každého svazku klademe, a pro nějž se nám v tomto přítomném místa nedostalo.

3) Přítomný svazek byl vydán 15. dubna, a příští se 15. července vydá.

O b s a h.

Pojednání.

	Str.
Posloupnost svatých Otců, nejvyšších ředitelů církve	3
Předobrazení Messiášská v starém zákoně	10
Rozdíl mezi pravou a nepravou osvětou	28
Zásluhy církve katolické o svobodu občanskou	38
O účastenství presbyterů ve vládě církevní	59
O synodách	85
O prominutí překážek manželství rušicích a t. d.	103
Církev a škola	112
Drobnůstky z úřadu pastýřského	122
Drobnůstky ze života pastýřského	133
Kázání	136
Sněm svatých Otců a t. d.	153

Literatura.

Františka Klácela Dobrověda	156
Homiletika od Dominika A. Špachty	161
Oznamovatel	162

Zprávy.

Necrolog nejdůstojnějšího pana arcibiskupa Prazského (p. t.)	164
Zvolení nejdůstojnějšího generalního Vikáře	179
List k Jeho Svatosti papežské učiněný	181
Jednota katolíků v Čechách	184
Dopisovatel	191

O b s a h.

Pojednání.

	Str.
Poslušnost svatých Otců, nejvyšších ředitelů církve	3
Předobrazení Messiášská v starém zákoně	10
Rozdíl mezi pravou a nepravou osvětou	28
Zásluhy církve katolické o svobodu občanskou	38
O účastenství presbyterů ve vládě církevní	59
O synodách	85
O prominutí překážek manželství rušicích a t. d.	103
Církev a škola	112
Drobnůstky z úřadu pastýřského	122
Drobnůstky ze života pastýřského	133
Kázání	136
Sněm svatých Otců a t. d.	153

Literatura.

Františka Klácela Dobrověda	156
Homiletika od Dominika A. Špachty	161
Oznamovatel	162

Zprávy.

Necrolog nejdůstojnějšího pana arcibiskupa Prazského (p. t.)	164
Zvolení nejdůstojnějšího generalního Vikáře	179
List k Jeho Svatosti papežské učiněný	181
Jednota katolíků v Čechách	184
Dopisovatel	191
